

ፋሲካ

ሰዎች ፡ ወርቅ

ጥር ፡ ፲፱፻፸፱ ዓ.ም ።

ቀን ፡ ፩ ፡ ቀን ጥር ፡ ፩

በዓመት ፡ ሶስት ፡ ጊዜ ፡ አዳታተሙ ፡ የሚወጣ ፡ መጽሔት ።

መግቢያ

ገጽ ፡

- ርዕሰ ፡ አንቀጽ ፡ - - - - - 1
- የጽሑፍ ፡ አጻጻፍ ፡
አቀራረብና ያዘተን ፡ በሚመክክት ፡ - - - - - 6
- ፍክረ ፍጥና ፡ ፈጠራ ፡ - - - - - 17
- ታሪክ ፡ በኢትዮጵያ ፡ - - - - - 23
- ሳይንስና ፡ ቴክኖሎጂ ፡ - - - - - 33
- ጥህክ ፡ ሥነ ጽሑፍና ፡ ኪነ ጥበብ ፡ - - - - - 43
- ፖለቲካና ፡ ኢኮኖሚ ፡ - - - - - 49
- ተምህርት ፡ የተምህርት ፡
አሰጣጥና ፡ አወራረስ ፡ - - - - - 57

ርዕስ-ኢንቀጽ

፩/የመጽሐፍ፡ ዓካላት፤

መጽሐፍ፡ ትምህርተዊ፡ ከሆነ፡ ተገባር፡ የተቋቋመ፡ ሲሆን፡ መሠረተዊ፡ መርሁ፡ ያረፈው፡ ኢትዮጵያውያን፡ ርስ፡ በርሳቸው፡ አንዲማማሩ፡ ከማድረግ፡ ነው ። ኢትዮጵያውያን፡ ርስ፡ በርሳቸው፡ የሚያካሂዱት፡ ውድድቅና፡ ጥረት፡ ምን፡ የተከሰተው፡ ነው፡ ከፍተኛ፡ የሚቻለው፡ የሚከፈለው፡ ጥያቄ፡ ቢቀርብ፡ መከራከር፡ በርስ፡ መወያየት፡ ራስን፡ በራስ፡ የመቻክ፡ ዝንግሊን፡ ብሎም፡ ቸኩታን፡ ከማስከተሉም፡ ኢካ፡ የሚገኘው፡ ዕውቀትና፡ የሃሳብ፡ ስብስብ፡ ባከቢትነት፡ የኢትዮጵያውያን፡ የራሳቸው፡ መሆኑን፡ ማረጋገጥ፡ መንገድ፡ ከሆነ፡ ያቸካክና፡ ነው ። ይህ፡ ደግሞ፡ የመንፈስ፡ ጥንካሬንና፡ ቀሳዊ፡ ብክጽግናን፡ ስማጠናከር፡ አክፎ፡ የሀሳብ፡ ፈጣሪነትን፡ ከፍተኛነትና፡ ከፍተኛነት፡ ያቸካክ፡ በተጨማሪም፡ ዕውቀትንም፡ ሆነ፡ ሀሳብን፡ በተቀጣጥነት፡ ደረጃ፡ ከመመከከት፡ በዋነኛነት፡ ደረጃ፡ የመመከከት፡ ዝንግሊ፡ ከፍተኛነት፡ ያቸካክ፡ ምክንያቱም፡ አመንጃለሞች፡ አስፋፊዎችና፡ አጉዳዮች፡ አኛው፡ ራሳችን፡ በመሆናችን ። አንደኛውም፡ ዕውቀት፡ ወደገም፡ ሀሳብ፡ በሥራና፡ በጥቅም፡ ካደ፡ የመዋኩን፡ አርገጠንነት፡ ዋስትና፡ ያሰጠዋል ። በተወሰነ፡ ወይም፡ በተቀጣጥነት፡ ያገኘነው፡ ዕውቀት፡ ምን፡ በኢካ፡ ቦታና፡ ተመክሮ፡ ካደ፡ የተመሠረተ፡ በመሆኑ፡ ተጠቃሚዎች፡ ወደገም፡ በሥራ፡ ተርጓሚዎች፡ ራሳቸው፡ አመንጃለሞች፡ ይሆናሉ ። ዕውቀት፡ ወደፊት፡ በሚተካከፍበት፡ ጊዜ፡ ሁከተኛ፡ ደረጃ፡ ይዞ፡ ነው፡ ማከት፡ ያቸካክ ። እኛም፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ፡ ስከራውቀት፡ ተራኪዎች፡ የፍክሮችናው፡ መመካከሻ፡ መንገድ፡ ከመሆን፡ በቀር፡ የዕውቀትን፡ ሆነ፡ የፍክሮችናውን፡ ጠቃሚነት፡ አበክረን፡ ከገመከከት፡ ከገረጃ፡ ይሳነናል ። የዕውቀትን፡ ይዘት፡ መረጃት፡ ብንቸክም፡ ጥቅም፡ ካደ፡ የማዋኩ፡ ርምጃ፡ ቀደም፡ ብሎ፡ በአመንጃለሞች፡ የተወሰደ፡ ስከሆነ፡ የዝቅተኝነትን፡ መንፈስ፡ ይሰረጥናል ። ስከዚህ፡ የውጭ፡ ደራስያንና፡ ፈካካፊዎች፡ ሥራ፡ በመቀዳት፡ ከከተሉ፡ ከሚቸኩ፡ አደጋዎች፡ ከመጥቀስ፡ ያህል፡ በቀድሞኛ፡ የውጭ፡ ሀሳብ፡ ተቀካዮች፡ ቀሪዎችና፡ ጥገኞች፡ የመሆንን፡ ክቦና፡ ያሳድራል ። በተጨማሪም፡ በራሳችን፡ ካደ፡ አምነት፡ አንደኛውን፡ ያደርጋል ። አንደኛውም፡ ከውጭ፡ የመንጃውን፡ ሁኔታ፡ የማመንና፡ የማምከክን፡ ጠገደ፡ ያቀርጻል ።

እነዚህን፡ ዝንግሊዎችና፡ ድክመቶች፡ ከመከላከልና፡ ከማስወገድ፡ አንድ፡ ሐዘብ፡ በራሱ፡ ቋንቋ፡ መጽፍና፡ ርስ፡ በርሱ፡ መወያየት፡ ያኖርበታል፡ ብክን፡ እናምናክን ። የዚህ፡ ሐዘብ፡ ዕድገት፡ ብክጽግናና፡ ሐኪውና፡ ነፀብራቅ፡ የሆነው፡ ብገሐኩና፡ ከታሪኩ፡ ጋር፡ የተወሃደው፡ ቋንቋው፡ የዕድገት፡ ሐኪውናውን፡ አንቡጥ፡ ቀርጾ፡ ስከሚደዝ፡ ዕድገትን፡ ከራስ፡ ባሕክ፡ ጋር፡ ከማራመድ፡ ያ፡ ሐዘብ፡ በራሱ፡ ቋንቋ፡ ማደግ፡ ያኖርበታል፡ ብክን፡ እናምናክን ።

ከኢኩቶ፡ ቋንቋዎቹና፡ ጣሕኩቶ፡ ጋር፡ ስከሚናረን፡ ገዥነት፡ ከማተት፡ ያህክ፡ ዕውቀትና፡ ፍክረ
ስፍና፡ ድንበርና፡ ቋንቋ፡ ኢገዳበው፡ እንደሚያገግ፡ ጣክን፡ ገንዛቤ፡ ተነስተን፡ ከኢኩቶ፡ ሃገርቹ፡ ኢቃውንት፡
ፈካስፍቶና፡ ምሁራን፡ ጋር፡ ያክንን፡ ገዥነት፡ በታካቅ፡ አድናቆት፡ እንቀበካክን። ይህን፡ ስንክ፡ ገን፡ ከሐብረ
ተሰብ፡ ዕድገት፡ ጣካቸው፡ ውሳጤ፡ ያክንን፡ እስክብርት፡ ከመግከጽ፡ ያህክ፡ እንጂ፡ የበካደነት፡ አካቸው፡ ከማከ
ት፡ ወደገም፡ የበታቸነት፡ ስሜትን፡ ከመግከጽ፡ በማሰብ፡ እደደከም። በእንደገዳ፡ የአስተሳሰብ፡ ፈርጃቸው፡ የ
መቀደሚያንን፡ ያህክ፡ የኢካ፡ ሀገር፡ ጠቢባን፡ ፈካስፍቶ፡ ኢቃውንት፡ በእንደገዳ፡ መስኮቶ፡ ካደ፡ ቀድሞ
የካቸውም፡ ብክን፡ ዓደናቸንን፡ እንጨፍንም። ዓደናቸንን፡ ከፍተን፡ ቀድሞ፡ ጣካቸው፡ ነጥብ፡ ሁኑ፡ የሚገገ
ቸውን፡ ክብር፡ እየሰጠን፡ የሚያቀርቡትንም፡ ሀሳብ፡ በተገቢው፡ መንገድ፡ ትቸትና፡ ምርምር፡ ሂሰና፡ ገምገ
ማን፡ በማቅረብ፡ ፈተነን፡ ጠቃሚነቱን፡ ስናምንበት፡ እንቀበከዋክን። ከሁኑ፡ አስቀድመን፡ ገን፡ የራሳችንን፡
ምንነት፡ ከማስረገጥ፡ የአስተሳሰብ፡ የውድድት፡ እንዲሁም፡ የአቀራረብ፡ ዘዴን፡ ከግህካቸን፡ መዋቅር፡ ጋር
አዋቅረን፡ ማስተካከልና፡ ማጉከመስ፡ ይጠቀማል።

ጥናትና፡ ውድድት፡ **ነፃ፡ መድረክ**፡ ከናረው፡ ደገግክ፡ ብክን፡ እናምናክን። በሃገራችን፡ የሃሳ
ቦቹ፡ ሳንሱር፡ ስፍና፡ መቆየት፡ ሚስጥር፡ እደደከም። የሳንሱር፡ ዓካማ፡ በተከደ፡ የሀሳብን፡ የአውቀትን፡
... አድገት፡ በሚገታ፡ መንገድ፡ በሚፈጸምበት፡ ጊዜ፡ ጉጂነቱ፡ በእንደ፡ አቅጣጫ፡ ሳይወሰን፡ በሁኑም፡ መ
ስኮቶ፡ ካደ፡ እንደሚያንጸግርቅ፡ ተደጋግሞ፡ የታየ፡ ነው። የአስምር፡ የቆሳቁስ፡ የመንፈስ፡ አድገት፡ የተያ
ያዙ፡ እንደመሆናቸው፡ ሁኑ፡ ቆሳቁሳዊ/ኢኮኖሚያዊ፡ አድገትን፡ ብቻ፡ መሻት፡ እንደ፡ ጉናዊ፡ የአድገት፡ ጉ
ዲና፡ በመሆን፡ ብቻ፡ ሳያበቃ፡ መሠረት፡ እክግ፡ አድገት፡ ሆኖ፡ ያቀራል። የሐኪና፡ የመንፈስ፡ የአስምር፡ አ
ድገት፡ የቆሳቁስን፡ አድገት፡ ቀጣይነትና፡ ዘካቂነት፡ እመክካችን፡ ነው። ስከዚህ፡ የሐኪና፡ የመንፈስ፡ የአስ
ምር፡ አድገት፡ ነፃ፡ በሆነ፡ መስክ፡ እንዲስፋፋና፡ እንዲጉከምስ፡ መተው፡ መከቀቅ፡ አክበት። የሀሳብና፡ የ
አስተሳሰብ፡ ፈኪጥ፡ እየተደጋገፈ፡ ከቆሳቁሳዊ፡ ዕድገት፡ ጋር፡ እንዲገሰገስ፡ ነፃ፡ የሆነ፡ መድረክ፡ ያስፈልጋ
ል፤ ዋስትናውም፡ ነው።

መገደብ፡ ወደገም፡ ሳንሱር፡ ማድረግ፡ እንደ፡ በኢካው፡ ካደ፡ ያከውን፡ የቁጥጥር፡ ስሜትና፡
ደረጃ፡ እንዲሁም፡ የአከመተላለፍን፡ ዝንባሌና፡ ደረጃን፡ ይጠቀማል። ነፃ፡ በመክቀቅ፡ ገን፡ ክዋ፡ ክዋ፡ እስ
ተያየቶችና፡ እመከካከቶች፡ ያፋ፡ ወጥተው፡ መታረም፡ ያከገቸው፡ እየታረሙ፡ አድገቱ፡ እንዲቀጥል፡ በመተቸቸ
ት፡ የጋራ፡ አድገቶች፡ እንዲቀጥሉ፡ እና፡ አድገቱ፡ እርግጠኛ፡ እንዲሆን፡ ዋስትና፡ ማግኘት፡ ይቻላል።

ከካደ፡ ወደታች፡ ብቻ፡ ስከሚተካከፍ፡ የዕውቀት፡ ሂደት፡ ብንተቸ፡ በተከደ፡ በሃገራችን፡ ውስጥ
የውጭ፡ ሀገር፡ መምህራን፡ እንግዚዞች፡ ሐንዶች፡ አሜሪካኖች፡ --- ከመጥቀስ፡ ያህክ፡ ዘመናዊ፡ ተብኩ፡
የታወቀውን፡ ትምህርት፡ ከወጣቱ፡ ትውክድ፡ እንዲያስተካከፋ፡ ነፃ፡ የሆነ፡ መስክ፡ ተሰጥቷቸው፡ እስካሁን፡ ድ
ረስ፡ ተሸክመን፡ ያቆየነውን፡ የትምህርትና፡ የዕውቀት፡ ሞዴክ፡ አበርክተዋል። በሥራ፡ መስክም፡ ቢሆን፡ እ
ብዛኛውን፡ ጊዜ፡ ከውጭ፡ በሚገገ፡ ቲክኖሎጂ፡ እንድንሠራ፡ በሚቀርብክን፡ ሞዴክ፡ ሁኑ፡ ያከማውካወክ
እንድንጠቀም፡ መደረጉን፡ እንደተፈጥሯዊና፡ ተከክከኛ፡ ነገር፡ አድርገን፡ ስንወስድ፡ ኖረናል። ጣጠቃካደ፡ ሲ
ታደ፡ እነዚህ፡ የውጭ፡ ዜጎች፡ በተከያየ፡ ዘዴ፡ እኛን፡ ተቀጥዮች፡ እንጂ፡ አመንጢዎች፡ ወደም፡ ፈጣሪዎች፡ እ
ንድንሆን፡ ጣካማድረጋቸው፡ የሐኪና፡ ቅኝ፡ ግዛት፡ ከማቋቋማቸው፡ እኛ፡ ራሳችን፡ ቋሚ፡ ምስክርቶች፡ ነን። በ
ዚህ፡ ሁኑ፡ ጊዜ፡ ገን፡ ብዙ፡ ትውክድ፡ የሚሰብና፡ የመመራመር፡ ነፃነቱን፡ ተነጥቆ፡ ሐክውናውን፡ ከገዕድ፡
ዕውቀት፡ ሸጦ፡ ድካሙንና፡ ጥረቱን፡ ሁኑ፡ ከውጭ፡ ከሚመጣ፡ ከውጪ፡ ሀገርቹ፡ ጥቅምና፡ ፍካጉት፡ ማርኪያ
ና፡ ማስፈጸሚያ፡ ሲገባር፡ እንዲኖር፡ በሁኔታው፡ ተገደ፡ ቆይቷል። በዚህ፡ ወቅት፡ እንድም፡ የራስን፡ ጣሕክ

ና፡ ዓዕጽገት፡ ጉዳና፡ ገሸሽ፡ አድርጉ፡ ትቆ፡ እንዲተው፡ ብኩም፡ ባዕድ፡ እየሆነ፡ እንዲሄድ፡ ሲደረግ፤ በኬካ፡ በኩክ፡ ደግሞ፡ ሳያውቀው፡ ከኬካ፡ ሀገር፡ ኢኩኖሚ፡ አገክጋጃ፡ የራሱን፡ ሃገር፡ ኢኩኖሚ፡ ንጥረ-ነገር፡ አባካኝ፡ እንዲሆን፡ ሆኗል። መጠረሻችን፡ ሲታይ፡ ገፋን፡ ቢገክ፡ በዕውቀት፡ ደረጃ፡ ራሳችንን፡ በኢኩኖ-ቋንቋና፡ ዕውቀት፡ የምንገክጽ፡ ከውጭ፡ ሀገር፡ የዕውቀት፡ ገበያ፡ ብቻ፡ ጠቃሚዎች፡ መሆን፤ በዝቅተኛው፡ ደግሞ፡ በራሳችን፡ የማንተማመን፡ መሠረታዊ፡ ዕውቀት፡ የኢኮኖሚ፡ ደመወዝተኞች፡ ገን፡ የወንበር፡ ካዲ፡ አዋቂዎች፡ ሆነን፡ እንገኛለን። ከሃሳብና፡ ዕውቀት፡ ተቀካኝነት፡ እረንቋ፡ ወጥተን፡ ራሳችንን፡ ከመቻክና፡ በዕውቀት፡ መስክ፡ የራሳችንን፡ አድክ፡ በገዛራሳችን፡ ከመወሰን፡ እንድንቻክ፡ ጥገኛ፡ ያከሆነ፡ የአስተሳሰብ፡ ዘዴ፡ ማመንጠት፡ የገድ፡ ያስፈክጋል። ከዚህ፡ አድገት፡ ምቹ፡ ሁኔታ፡ የሚፈጠረው፡ ነፃ፡ የዕውቀት፡ ትራፊክ፡ ኢኖር፡ ሲቸክ፡ ነው። ይህን፡ ደግሞ፡ አኛ፡ ራሳችን፡ መፍጠር፡ እንችካለን።

የዕውቀትን፡ አምቸትና፡ ሥርጭት፡ በሚመከከት፡ ማከት፡ የምንፈክገው፡ ምሁሩ፡ በተከያዩ፡ የዕውቀት፡ መስኮች፡ ስለከጠነ፡ በኋካ፡ በየፊናውና፡ በየገደቡ፡ እየፈጠረ፡ የቀበራቸው፡ ፈጠራዎች፡ ማከት፡ ፍክሰፍኖዎች፡ ኪነቶች፡ ሳይንሳዊ፡ ምርምርች፡ የአጃጥብ፡ ቲክኖሎጂያዊ፡ ውጤቶች፡ --- ወዘተ፡ በየሥርቻው፡ መኖራቸው፡ አርገጥ፡ ነው። ይህን፡ ብንክም፡ ከገክ፡ ዕውቀትነት፡ እክፈው፡ የጋራ፡ ኪሆኑ፡ እክቻኩም። የወክ፡ የጋራ፡ ሀብት፡ እንዲሆንና፡ እንድናድግባቸው፡ የማድረጉ፡ ጥረት፡ ተጠማሪ፡ ጊዜን፡ እድጠዎታለሁ።

በሃገራችን፡ ያካው፡ የዕውቀት፡ ጥርቅም፡ የተከማቸው፡ በአዲስ፡ አበባ፡ ከተማ፡ መሆኑ፡ አጠያያቂ፡ እድደክም። ከዚያም፡ እንዲገድ፡ ከተማዎች፡ እንዲ፡ አቅማቸው፡ ያኖራቸዋል፡ ብክን፡ እንገምታለን። እንዲሁም፡ ባሕላችን፡ ካዲ፡ የተመሠረተው፡ የደነተኛ፡ የዕውቀት፡ መሥመር፡ ኢዘረጋ፡ የሚቸከው፡ ከተማው፡ የሠከጠነ፡ ምሁር፡ ከገጠሩ፡ አዋቂ፡ ጋር፡ በሕክክነት፡ ደረጃ፡ ተወያዩት፡ ውጤት፡ ማሳኘት፡ የተፈመረ፡ እንዲሆን፡ ከመሆኑ፡ አምነታችን፡ ነው። እብዛኞቻችን፡ ስከገጠሩ፡ ያከን፡ ዝቅተኛ፡ እመከካከት፡ እሳዛኝ፡ መሆኑን፡ ክንገነዘብ፡ የምንቻከው፡ የገጠሩ፡ ዕውቀትና፡ ስክት፡ ተገክጦክን፡ ስንደ፡ ብቻ፡ ነው።

ይህ፡ ከገጠሩ፡ የዕውቀት፡ ባሕር፡ ጋር፡ ገኙነት፡ የመፍጠሩ፡ ዓካማ፡ የመጽሐፍ፡ የረጅም፡ ጊዜ፡ አቅድ፡ ቢሆንም፡ በመከሰተኛ፡ የጊዜ፡ ገደብ፡ ውስጥ፡ መጽሐፍ፡ ያቀደው፡ ከተመኛው፡ ምሁር፡ በቀድሞላ፡ ያጠቀውን፡ ዕውቀትና፡ ምርምር፡ ግክሰቡ፡ ምሁር፡ ያካውን፡ ፈጠራ፡ አውጥቶ፡ የወክ፡ የጋራ፡ እንዲያደርግ፡ መድረክ፡ ከመሆን፡ ነው። ይህ፡ ጥረት፡ በኢኮኖሚ፡ በፖለቲካ፡ በሳይንስ፡ መስኮች፡ በሥነጽሑፍ፡ እንዲሁም፡ በተከያዩ፡ ፈርጃች፡ የተሠማሩ፡ ሁኩ፡ እዳዲስ፡ ፈጠራዎችን፡ መታወቅ፡ ያከባቸውን፡ ነገሮች፡ ፍክሰፍኖዎች፡ ምርምር፡ የተደረገባቸው፡ ጥናቶች፡ ውጤት፡ እነዚህና፡ እነዚህን፡ የመሳሰሉትን፡ በመጽሐፍ፡ ሳቢያ፡ ከሕዝብ፡ በማቅረብ፡ መደገፍ፡ እከበት። እነዚህም፡ በራሳችን፡ ቋንቋ፡ ቀርበው፡ ውጭና፡ ውስጥ፡ ያካውዚጋ፡ እንዲወያደባቸው፤ ቀጥኩም፡ የኛ፡ የራሳችን፡ መሆናቸው፡ እንዲረጋገጥ፡ እንዲሁም፡ ሥራ፡ ካዲ፡ ከማዋል፡ ቀካክ፡ የሚሆንበትን፡ መንገድ፡ ከመሳት፡ መጽሐፍ፡ እደነተኛ፡ እማካዲ፡ ያፈጥራል፡ ብክን፡ እናምናለን። ይህ፡ ጥረት፡ በውጭ፡ አገር፡ ባኩ፡ ምሁራን፡ መካከክ፡ የሚደረግ፡ ውድደት፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ የዕውቀት፡ ስርጭት፡ በውስጥና፡ በውጭ፡ ምሁራን፡ እንዲሁም፡ በማንኛውም፡ ዜጋ፡ መካከክ፡ መሆን፡ እከበት። የገጠሩ፡ አዋቂና፡ የከተማው፡ ምሁር፡ ምን፡ ጊዜም፡ ከመገናኘትና፡ የተፈከገውን፡ የሃሳብ፡ ክውውጥ፡ ከማድረግ፡ ያከተቆጠበና፡ የማያቋርጥ፡ ጥረት፡ ማድረግ፡ እንደከባቸው፡ ጽኑ፡ አምነታችን፡ ነው። እንዲሁም፡ የጥንቱ፡ የሀገር፡ ውስጥ፡ ትምህርት፡ ኪቃውንትና፡ ዘመናዊው፡ ምሁር፡ መፈካከግ፡ መቀራረብና፡ በሕብረት፡ ማጥናት፡ መወያዩት፡ መመራመር፡ ያገባቸዋል። ወደፊት፡ ከመራመድና፡ ራሳችንን፡ በሁኩም፡ አቀጣሚ፡ ከመቻክ፡ መፍትሔ

ው፡ ያሀገር፡ ውስጥ፡ ሐኪናዊና፡ ቆሳቆሳዊ፡ ሀብት፡ በቀድሞ፡ መጠበጥ፡ ሲቻል፡ ያመስከናል ።

፪/ ዓመጽሔቱ፡ ስም ፤

ስምና፡ ወርቅ ፡ የሚከው፡ አገካከጽ፡ ከቀኔ፡ ዋና፡ ዋና፡ ክፍሎች፡ አገደው፡

ሲሆን፡ የመጽሔቱ፡ ርዕስ፡ አገደሆን፡ የተመረጠበት፡ ምክንያት፡ ቀኔ፡ አገደሁም፡ ስምና፡ ወርቅ፡ የተባኩ፡ ቃላትና፡ ገዳማት፡ ምን፡ አገደሆኑ፡ ተኩረት፡ ሠጥተን፡ አገደንመክከት፡ ከሚሳሰብ፡ የተደረገ፡ ነው ። መጽሔቱ፡ የምርምርና፡ የጥናት፡ አገደሆን፡ ስከታሰቡ፡ ምርምርና፡ ጥናት፡ በሚደረግበት፡ ጊዜም፡ ስከሚጠናው፡ ነገር የምንሰጠው፡ ተገቢና፡ ጽምደሚ፡ ሁኑ፡ ከየገካሰቡ፡ አመክካከት፡ አገዳር፡ ስከሚሆን፤ ያሀገራችን፡ ሰው፡ ምን፡ ዓይነት፡ አመክካከቶች፡ አገደኩት፡ ከሚቀርብ፡ ጥያቄ፡ መክሰ፡ ከመስጠት፡ ራሱ፡ ጥናት፡ የሚያካው፡ ነው ። ሆኖም፡ አገደ፡ መስጠት፡ የምንቸከው፡ መክሰ፡ ቢኖር፡ ምሁሩ፡ ክፍል፡ እውቀትም፡ ሆነ፡ ሳያውቅ፡ የራሱ ባሕል፡ የሚከገሰውን፡ የዕውቀት፡ ማምርቻ፡ ዘዴና፡ ብክሀት፡ ቸካ፡ ብኩ፡ አገደተው፡ ነው ። ይህ፡ ቀኔ፡ ስምና፡ ወርቅ፡ --- ወዘተ፡ በሚኩ፡ ጽንሰ-ሀሳቦች፡ ተገኝቷል ። ጽንሰ-ሀሳብ፡ ብክን፡ ከተራ፡ ቃላት፡ ከመከየት የተነሳንበት፡ ምክንያት፡ እነዚህ፡ ከጥንት፡ ባሕል፡ ሲወርዱ፡ የመጡ፡ አገካከዎች፡ በቀካክ፡ የሚታዩ፡ ሳይሆን ጠክቀ፡ ብክን፡ ከመረመርን፡ የፍልስፍና፡ የሥነ-ጽሑፍ፡ የሳይንስ፡ የታሪክ፡ በጠቀካካው፡ የዕውቀት፡ መግከሚ፡ ዘዴዎች፡ የምርምር፡ መሣሪያዎች፡ አገደሆኑ፡ መገንዘብ፡ ስከሚቻል፡ ነው ። እነዚህ፡ ብቻ፡ ሳይሆኑ፡ በሀገሪቱ፡ ባሕካዊ፡ ሂደት፡ አያኬ፡ ጠቃሚ፡ ጽንሰ-ሀሳቦች፡ አገደሚኖሩ፡ አርገጠኛ፡ በመሆንና፡ እነዚህን፡ መሰል፡ ጽንሰ-ሀሳቦች፡ ፈክጉ፡ ከሚገኙት፡ ባሕልን፡ ዘወር፡ ብኩ፡ መመርመሩ፡ አስፈካጊ፡ መሆኑን፡ ከመካ፡ ኢትዮጵያ፡ ክፍሎች፡ ሚሳሰቢያ፡ አገደሆን፡ በሚሰብ፡ ጭምር፡ ነው ።

ይህን፡ መሰል፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ በመጀመሪያ፡ ከውጭ፡ የሚመጣውን፡ አመክካከት፡ ከመመርመር፡ ጠንካራ፡ መሠረት፡ ያጥካል ። በተጨማሪም፡ ከኬካው፡ ዓክም፡ ጋር፡ ያክንን፡ ክፍላትና፡ አገደነት፡ መገንዘብ፡ ያስቸካናል ። ብኩም፡ እኛ፡ ከኬካው፡ ዓክም፡ የምናቀርበውን፡ አስተዋጽዖ፡ ማወቅ፡ ያስቸካክል ። ባጠቃላይ፡ ራሳችንን፡ እውቀትን፡ ከጠንካራ፡ መሠረት፡ ከመነሳት፡ የሚያስቸካን፡ አዲስ፡ ሁኔታ፡ ከመፍጠር፡ መነሻ፡ አገደሆን፡ በሚሰብ፡ መጽሔቱ፡ ስምና፡ ወርቅ፡ ተብኩ፡ ተሰደሚክል ።

፫/ ከምን፡ የአማርኛ፡ ቋንቋ፡ ተመረጠ ፤

ሀ/--- የአማርኛ፡ ቋንቋ፡ ከየካቲት፡ ፲፱፻፲፯ ፡ ዓ.ም.፡ በኋላ፡ በከፍተኛ፡ ርምጃ፡ አድጓል ። በአብዮቱ፡ አንቀስቃሴ፡ ጊዜ፡ ከተከያዩ፡ የፖለቲካ፡ ቡድኖች፡ በቡክ፡ ይቀርቡ፡ የነበሩት፡ ጽሑፎች፡ አብዛኞቹ፡ በአማርኛ፡ ተጽፈው፡ ያወጡ፡ አገደነበር፡ የሚያጠያይቅ፡ አደጋከም ። የፖለቲካው፡ አንቀስቃሴ፡ ከቀኝም፡ ከግራም፡ በቡክ፡ አየተጋጋመና፡ አየተፋፋመ፡ ሲቀጥክ፡ በገደፈ-ሀሳብ፡ ፈጠራ፡ ፅንሰ-ሀሳብ፡ ቀመራ፡ በጽሑፎች፡ ትርጉምና፡ በኪነት፡ አገደሁም፡ በሥነ-ጽሑፍ፡ ደረጃ፡ መሳ፡ ከመሳ፡ የመጓዝ፡ አደገት፡ ተደቷል ። በዚህ፡ አኳያ፡ ስንመክከተው፡ የአማርኛ፡ ቋንቋ፡ የአብዮቱ፡ አንቀስቃሴ፡ የተጓዘበት፡ ወንዝ፡ ነበር፡ ማከት፡

ቻካክ = ስከዚህ፡አማርኛ፡ቋንቋ፡በዚህ፡ክቢድ፡የአንቀሳቃሲ፡ወቀት፡ያበረከተውን፡አገክገኡት፡በመመክከት፡ከዚህ፡ከአዲስ፡ተገባሩ፡አገፃር፡ጠቃሚነቱን፡መገንዘብ፡ቸከናክ = ስከሆነም፡ሃገራችንን፡በሚመክከት፡የአንቀሳቃሲና፡የፖለቲካ፡የኢኮኖሚ፡ወዘተ---/ታሪክ፡ሆነ፡ትንተና፡ሚቀረብ፡ከሚሹ፡አስተዋጽዖው፡በአዎንታዊት፡መታዬት፡ደናርበታክ =

ከ/---አማርኛ፡ቋንቋ፡ሚገነዝብ፡ብሔር፡አገዳዊነቱን፡አስበን፡አክትነሳንም፡ወደገም፡አገጽን፡ብሔር፡በበካደነት፡ከሚሰቀመጥ፡ስንክ፡ያደረገው፡ምርሳ፡አደደከም = የመገባቢያ፡የመወያያ፡---ጽኑጽደ፡አገዳሊን፡አሁን፡ባከው፡ተጠግሎ፡ሁኔታ፡ገምተን፡ብቻ፡አገዳሊን፡አገንክጻክን =

ሐ/---በኢካ፡ብሔራዊ፡ቋንቋ፡ሚቀረብ፡ከሚፈኩት፡ሁኑ፡ከኛ፡በኩክ፡ሙኩ፡ትብብርና፡ጽጋፍ፡አገዳሚዎቻቸው፡አናረጋግጣክን =

ደከዎቻቸው፡አናረጋግጣክን =

ምስጋና ፤

ሰምና ፡ ወርቅ ፡ የዓዛውን፡ቀርፅና፡ደዘተ፡ሚገኝት፡የቻከው

የተከያዱ፡ሀሳብ፡ጥበብና፡የተከያዱ፡ዕውቀት፡ያካቸው፡ኢትዮጵያውያን
የመጽሐፍ፡ዕቅድ፡የተሳካ፡አገዳሊን፡ባደረጉት፡ጥረትና፡በከገሡት፡ምክር
አስተያየትና፡አስተዋጽዖ፡ነው = በዚህ፡ረገድ፡መሪንታ፡ደተባረክ፡ገሠሠ፡
በሀሳብና፡በተከደም፡የሰዕክ፡ስጦታ፡በማበርከት፡ካደረጉት፡አስተዋጽዖ፡
ወ/ር፡ሚርታ፡ቀፅካ፡ከመጽሐፍ፡ሸፋን፡ሰዕክ፡ነድፈው፡በማበርከታቸው፤
አቶ፡ደጥና፡የገዕዝ፡ፈጸክ፡በኮምፒውተር፡አገደት፡አገደሚቀረፅ፡ያካቸውን፡ዕውቀት፡በማካፈክና፡በብዙ፡ጠቃሚ፡ምክርቻቸውና፡ትብብራቸው፤
ሁኑንም፡በአገባቢያን፡ሰም፡አናመሰግናቸዋክን =

አገዳሁም፡ሰማቸው፡ያከተጠቀሱ፡ባከውከታዎቻችን፡ሁኑ፡አናመሰግናክን =

የጽሑፎች፡ አጻጻፍ፡ አቀራረብና፡ ያዘትን፡
 በሚመክኩት፡ የመጽሔት፡ መመሪያ፡ እና
 አንዳንድ፡ ጠቃሚ፡ ሀሳቦች ።

፩/ የምርምርና፡ የጥናት፡ ጽሑፎች ፤

በጥናትና፡ በምርምር፡ የተመሠረተ፡ ጽሑፍ፡ ከጥናት፡ ጥቅም፡ ካደ፡ የዋኩትን፡ የመጽሐፍት፡ ርዕስና፡ የዳራሲዎችን፡ ስም፡ ማመከከት፡ አከበት ። መጽሐፍት፡ ብቻ፡ ሳይሆኑ፡ ከመጽሔቶች፡ የተወሰዱ፡ ሀሳቦችና፡ መረጃዎች፡ ጥምር፡ በተገቢው፡ መንገድ፡ መመዝገብና፡ መታወቅ፡ አከባቸው ። መረጃና፡ ሀሳብ፡ የተገኘበትን፡ ገፅ፡ ወይም፡ በገጽ፡ ማስታወሻ፡ አማካይነት፡ ከአንገቢዎን፡ ማሳወቅ፡ ያገባክ ። ከተገኘና፡ ጥቅም፡ ካደ፡ የዋኩ፡ ንድፈ-ሀሳቦች፡ ሆኑ፡ ጽንሰ-ሀሳቦች፡ ሆኑ፡ ከየት፡ ከማን፡ አገደተወሰዱ፡ ማሳወቅ፡ ያገባክ ። ገራቸውን፡ የጥናት፡ ጽሑፎች፡ ካደ፡ ተመሳሳይ፡ የአሰራር፡ ዘዴ፡ እናገኛክን ። ሆኖም፡ ገን፡ የአቀራረብ፡ ክዋነትም፡ ያታያክ ። ተረትና፡ ምሳኪ፡ ሲነገርም፡ ሆነ፡ ሲጻፍ፡ አገኪ፡ በዚህ፡ ቀን፡ በዚህ፡ አገር፡ በዚህ፡ ቦታ፡ እንዲሁ፡ እኩ፡ ተብኩ፡ አዳዲስም ። አበው፡ አንዲህ፡ እኩ፡ ተብኩ፡ ነው፡ የሚጀመረው ። ይህን፡ ግህክ፡ ከመንቀፍ፡ ሳይሆን፡ በተቻክ፡ መጠን፡ የተናጋረው፡ ሰው፡ ስም፡ የተነገረበት፡ የመተና፡ ቦታ፡ ከታወቀ፡ መመዝገቡ፡ ወደገም፡ አስታውሶ፡ ማሥፈር፡ ጠቃሚ፡ መሆኑን፡ ከማዘዝር፡ ያክክ፡ ነው ። የመተ-ምሐረት፡ በውክ፡ ካከታወቀ በዘክማድ፡ በምንጠቀምበት፡ ዘዴም፡ ቢሆን፡ ተጠቅሞ፡ መገከጽ፡ ያጠቅማክ ። ከምሳኪ፡ የሰዎችን፡ የተወክድ፡ ቀን፡ (ዕድሜ) ከማመከከት፡ (ሀ) ከሞርነት፡ (ከ) ከታካቅ፡ የተፈጥሮ፡ አደጋ፡ ወደገም፡ ወረርሽኝ፡ ጋር፡ በማዛመድ፡ የማመከከትን፡ ዘዴ፡ መጠቀም፡ ያቻላክ ። አበው፡ የተናገሩትም፡ ቢሆን፡ መቼ፡ አካባቢና፡ የት፡ አካባቢ፡ አንደተነገረ፡ ከማወቅ፡ ጥረት፡ ቢደረግ፡ ከመጠው፡ ጊዜ፡ የጥናትና፡ የምርምርን፡ ሂደት፡ ቀና፡ ያደርገዋል ። ይህን፡ የምንክበት፡ አንድ፡ ምክንያት፡ አበው፡ ያስተካከፋት፡ ቃክም፡ ቢሆን፡ ምርምር፡ ውስጥ፡ ከገባ፡ ስከሚቸክ፡ ነው ። በታሪክ፡ ምዕራፍ፡ የተነገረ፡ ምሳኪ፡ በኪካ፡ የታሪክ፡ ምዕራፍ፡ ተርጉሙ፡ ስከሚከወጥ፡ ወደገም፡ ጠቃሚ፡ አንዲሆን፡ መከወጥ፡ ከያስፈክ፡ ስከሚቸክ፡ ምሳኪውም፡ ሆነ፡ ጥቅሱ፡ መቼ፡ አንደተነገረ፡ ማወቅ፡ ያጠቅማክ ።

ግክሰቦች፡ የሚያውቁት፡ የብቻ፡ መረጃ ፤

አንዳንድ፡ ግክሰቦች፡ አንዳንድ፡ ጠቃሚ፡ ዚናና፡ መረጃ፡ ከያውቁ፡ የሚቸኩበት፡ ሁኔታ፡ እኩ ። እነዚህ፡ ግክሰቦች፡ መረጃውን፡ ከነርሱ፡ በቀር፡ ኪካ፡ ሰው፡ የሚያውቁ፡ መሆኑን፡ ከገንዘቡ፡ ያቸካኩ ፤ ሆኖም፡ ዕድክና፡ አመቺ፡ ጊዜና፡ ሁኔታ፡ ግክማገኘት፡ ከአያኪ፡ የመተ፡ ሲጠነቀቁበት፡ ያቆያኩ ። ይህ፡ መጽሔት፡ የ

ነዚህን ገዝሰቦች፡ ጠቃሚነት፡ ይገነዘባል። ተደብቀው፡ ዓቀሩ፡ መረጃዎች፡ እያኪ፡ ናቸው፤ ታፍኖ፡ ዓቀረ፡ ዜና፡ ስፍር፡ ቀጥሮ፡ ዓከውም። ጠቃሚ፡ ዕውቀት፡ ገንደገድ፡ ገዝሰቦች፡ ያታወቁና፡ ዕውቀታቸውን፡ በአጽሜ፡ ሲገፋ፡ ወደም፡ ሞት፡ እፋፍ፡ ካደ፡ በሚሆዋበት፡ ጊዜ፡ ብቻ፡ ከተወሰነ፡ ሰው፡ ያካፍካኩ። ይህ፡ መረጃ፡ ሙኩ በሙኩ፡ ተካክፏል፡ ብኩ፡ መናገር፡ ባደቻክም፡ እንኳ፡ ቢያገኝ፡ በከፊክም፡ ተካክፈ፡ ብንክ፡ የሥርዓቱ፡ እጽላት፡ ውሱን፡ በመሆኑ፡ የዚያ፡ መረጃ፡ የመጥፋት፡ እጽክ፡ መቃረቡን፡ መገንዘብ፡ እያደገትም።

እንደገድ፡ ገዝሰቦች፡ ደገሞ፡ ከታወቁ፡ ጂግኖች፡ ወደጓም፡ መሪዎች፡ ወደጓም፡ ኪቃውንት፡ እጠገብ፡ የመቆየት፡ ዕጽክ፡ እገኝተው፡ ያ፡ ጂግኖች፡ ወደጓም፡ መሪ፡ ወደጓም፡ ኪቃ፡ ወዘተ፡ በሞት፡ ሲከደ፡ ስከዚያ፡ ዕውቀት፡ ሰው፡ በቃክ፡ ካክሆነ፡ በጽሑፊት፡ ተቀርፆ፡ እንዲታወቅ፡ እንዲተካክፍ፡ እንዲሠራ፡ የሚደረጉ፡ ዕጽክ፡ በተከያዱ፡ ምክንያት፡ ስከሚደገፍ፡ ያ፡ ገዝሰብ፡ የታሪኩ፡ የመረጃው፡ ብቸኛ፡ ተሸካሚ፡ በመሆን፡ ሲሰቃደ፡ ይኖራል። ስምና፡ ወርቅ፡ የነዚህን፡ ሰዎች፡ ሚናቸውና፡ በታሪኩ፡ ፊት፡ ተፈካጊነታቸውን፡ ይገነዘባል። ይህን፡ መሳደ፡ ታሪክ፡ መረጃ፡ ሀሳብና፡ ዜና፡ ሲውክና፡ ሲያደር፡ ብዙ፡ ቀም፡ ነገሮች፡ እንደደረሱ፡ በጽሑፍ እሁኑኑ፡ ሚሥፈሩ፡ እስፈካጊ፡ ይመስክናል። ጽሑፉን፡ በሰዎችና፡ ወርቅ፡ ማሳተፍም፡ ከተፈከገ፡ በመጽሔት እጽራሻ፡ በመጠቀም፡ ከአዘጋጃዎች፡ ጋር፡ መመካከር፡ ይቻላል።

በጽሑፍ፡ ሳቢያ፡ የሚቀርበው፡ ቀም፡ ነገር፡ ተነግቧል፤ እንዲያገኝና፡ እንግቢዎች፡ ኪጠቀሙበት፡ እንዲቸኩ፡ እቀራረቡን፡ ማሳመር፡ ይጠቀማል። በጽሑፉ፡ ውስጥ፡ አብረው፡ ከሚጠቀሱት፡ መሃከል፡ ጉዳዩ፡ የተፈጸመበት፡ ወደጓም፡ የተገኘበት፡ ሥፍራ፡ ጊዜው፡ (ማከት፡ ቀንና፡ ዓመት-ምህረት) እና፡ የመሳሰሉት፡ መጠቀሙ፡ ስከባቸው። ጉዳዩ፡ ግሁኑ፡ ጊዜ፡ ከምን፡ መታወቅ፡ እንደከበት፡ ተጣርቶ፡ ቢቀርብ፡ ጠቃሚነት፡ እከው።

ሠነዶችን፡ በሚመከከት፤

ካደ፡ እንደተመከከተው፡ በቃክ፡ የተያዘ፡ ታሪክ፡ መረጃ፡ ሀሳብ፡ ወዘተ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በጽሑፍ፡ የተያዘ፡ ወደጓም፡ በጽሑፍ፡ ሠፍረው፡ የሚገኙ፡ መረጃዎች፡ ወዘተ፡ በተናጠል፡ በባቦታው፡ ተበታተነው፡ በየገዝሰቡ፡ እጅ፡ ይገኛኩ፤ በየተቋሙም፡ እንዲሁ፡ ኪገኙ፡ ይቻላል። በተከደም፡ ውሉ፡ ሀገሩን፡ የወሰደን፡ እንዲሆነኳቸው፡ ጂምሮ፡ በተከያዱ፡ ምክንያትና፡ ሳቢያ፡ ከሀገር፡ የወጡ፡ እያኪ፡ ሰነዶችና፡ መጻሕፍት፡ ኪካም፡ ጠቃሚ ዕቃዎች፡ እንደገደቹ፡ በየመዚዎሙ፡ ሲገኙ፡ ኪኩቸ፡ ደገሞ፡ በውሉ፡ ዚጎቸ፡ እጅ፡ ይገኛኩ። በግክ፡ ሐብትነት፡ የተያዙት፡ ሰነዶች፡ በግክቢቱ፡ ፈቃድና፡ ትርጉም፡ ከዕክታት፡ እንደ፡ ቀን፡ በመጽሔት፡ ወደጓም፡ በመጽሐፍ፡ ሳቢያ የኛን፡ ታሪክ፡ ከመንገር፡ ያወጣኩ። ይህ፡ ሁኑ፡ ታሪካዊ፡ ሀብት፡ ተበትኖ፡ መቅረት፡ ስከኪከበት፡ በቅርቡ፡ ታሪክ፡ ሂደት፡ ወቅት፡ ሆነ፡ በጥንት፡ ተበትነው፡ በየገዝሰቡ፡ የሚገኙ፡ ሠነዶች፡ እንዲሁም፡ በተከያዱ፡ የዕውቀት፡ መስክ፡ ጠቃሚነት፡ ያካቸው፡ ሠነዶች፡ ሁኑ፡ በመጽሔት፡ እሚካደነት፡ ቀርበው፡ ጥቅም፡ ካደ፡ እንዲውኩ፡ የበኩካቸንን፡ ማበረታቻ፡ እንከገሳክን።

እነዚህን፡ ዓደነት፡ መረጃዎች፡ ከማሳተም፡ በሚፈከገበት፡ ጊዜ፡ ከዚህ፡ ቀጥኩ፡ የተመከከቱትን፡ እሚክቶ፡ ቢገኝ፡ ይጠቀማል።

- (ሀ) ሠነዱ፡ ስከምን፡ ያትታል።
- (ከ) የሠነዱ፡ ጥቅም፡ ምንድን፡ ነው።
- (ሐ) ሠነዱ፡ የተገኘው፡ መገና፡ የት፡ ነው።

(መ) የተኛውን፡ ዓመተ፡ ምህረት፡ ወደገም፡ ዓመተ፡ ዓክም፡ ደመከካክ = አርገጠኛው፡ ጊዜ፡ ካ
ክታወቀ፡ በገምት፡ መቶ፡ የተጻፈ፡ መሆኑን፡ መጥቀስ፡ ይጠቅማል።

(ሠ) ከአዘጋጅው፡ አፍክ፡ ጋር፡ በመገናኘት፡ ስከሠነዱ፡ አትመት፡ ጉዳዩ፡ መነጋገር፡ ይጠቅማል
ሠነዱን፡ ሲጣክ፡ የተከያዩና፡ ዓይነታቸው፡ ብዙም፡ ቢሆን፡ የበኩካቸንን፡ ሀሳብ፡ ከመስጠት፡ ያ
ክክ፡ የሚከተሉትን፡ አንዘረዘራክን፤ ታሪካዊ፡ ካርታዎች፡ የብራና፡ ጽሑፎች፡ የጥንት፡ ሥዕሎች፡ የጥንት፡ ፎቶ
ግራፎች፡ ታሪክ፡ ነጋሪ፡ ሠነዶች፡ የቤተ፡ ክህነት፡ ሠነዶች፡ የመንግሥት፡ መሥሪያ፡ ቤት፡ ሠነዶች፡ የሃገር፡ መድሐ
ኒት፡ አዋቂዎች፡ ጽሑፎች፡ የክታብ፡ ጽሑፎች፡ የታወቁ፡ ሰዎች፡ ማክት፡ ኪቃውንት፡ ጠቢባን፡ መሪዎች፡ ወዘተ፤
ደብዳቤዎችና፡ የገቢ፡ ማህደርቶች፡ --- የመሳሰሉት፡ ሁኑ።

አፈ-ታሪክ፡ ተረትና፡ ምሳኪን፡ በሚመክሩት፤

አፈ-ታሪክና፡ ተረት፡ በመኩ፡ በጽሑፍ፡ መሥፈር፡ አከበት። በዚህም፡ መሠረት፡ አፈ-ታሪኩ፡ ከ
ታሪኩ፡ አጻጻፍ፡ ጋር፡ በተዛመዱ፡ ሁኔታ፡ የታሪኩን፡ አመጣጥ፡ የመነጨበትን፡ ቦታና፡ ጊዜ፡ ሁኑ፡ ጠቀሶ፡ ማቀረ
ብ፡ ይጠቅማል። አፈታሪኩ፡ ምን፡ ቁም፡ ነገር፡ ከማስረዳት፡ ወደገም፡ ምን፡ መክላከት፡ ከማስተካከል፡ ታስ
ቦ፡ አንደተነገረ፤ ባጠቃካዩ፡ ስከዚያ፡ አፈ-ታሪኩ፡ የሚታወቀውን፡ ማገኛውንም፡ መረጃ፡ ሁኑ፡ አብር፡ ማሥ
ፈር፡ አጅግ፡ ጠቃሚ፡ ነው። በሥነ-ጽሑፍ፡ ደረጃ፡ ያገር፡ ባህክን፡ ዘመናዊ፡ የጽሑፍ፡ አቀማመጥ፡ ዕድገት፡
ከማጉዘመሰና፡ ከዛውን፡ ከማሳመር፡ የሚረዳው፡ ጥሩ፡ መሠረት፡ በመሆን፡ ያገካካክ። ስከሆነም፡ በቃክ
የተካከፋ፡ ተረቶች፡ ሁኑ፡ ተጽፈው፡ መታወቅና፡ መተካከል፡ ይገባቸዋል። ወደፊት፡ በስነ-ጽሑፍ፡ በኩክ፡ ከሚ
ደረግ፡ ምርምርና፡ ጥናት፡ ተረቶች፡ ዓይነተኛ፡ አማካይ፡ ስከሆኑ፡ በጽሑፍ፡ በሚቀርቡበት፡ ጊዜ፡ በተቻክ፡ መ
ጠን፤

(ሀ) ተረት፡ የየተኛው፡ ዘመን፡ ተረት፡ አንደሆነ፤

(ከ) ከተረት፡ መፈጠር፡ ምክንያት፡ የሆነውን፡ የአካባቢ፡ ታሪክ ሁኔታ፤

(ሐ) ተረትን፡ የፈጠረው፡ ሰው፡ ማን፡ አንደሚጣክ፡ እና፡ ኪካም፡ ጠቃሚ፡ መረጃ፡ አብር፡ ከማ
ቀረብ፡ ጥረት፡ ቢደረግ፡ መክካም፡ ነው።

ምሳኪዎች፡ በየዘመኑና፡ በየታሪኩ፡ ደረጃው፡ የሚፈክቁ፡ ብዙ፡ ሀሳቦችና፡ አስተሳሰቦችን፡
ብዙ፡ ዓይነት፡ አመክካከቶችን፡ አጭቀው፡ የያዙ፡ ናቸው። በብዙ፡ ዓረፍተ-ነገሮች፡ ኪገክጹ፡ የሚቸኩ፡ ቁምነ
ገሮችን፡ ባጭሩ፡ በምሳኪዎች፡ ሳቢያ፡ የመገክጹ፡ ባሕክ፡ በሥነ-ጽሑፍ፡ ደረጃ፡ አንድ፡ አቢዳና፡ ማዕከካዊ፡
ቦታ፡ የሚያሰጠው፡ ባሕርይ፡ ነው። ምሳኪዎች፡ በተገቢው፡ ሁኔታ፡ ጥቅም፡ ካደ፡ አንደውኩ፡ መታወቅና፡ መ
ጠናት፡ አከባቸው፡ ብክን፡ እናምናክን። ስከዚህም፡ ምሳኪዎች፡ ራሳቸውን፡ ቸክው፡ በዝርዝር፡ አንደቀርቡ
ሁኑም፡ በየፊናው፡ ከመነጨበት፡ አካባቢ፡ በመነሣት፡ የሚያውቃቸውን፡ አንደያሠፍርና፡ ከአትመት፡ ወደ፡
መጽሔቶች፡ ከመካክ፡ ዕቅድ፡ አንደኖረው፡ እናበረታታክን። በተቻክ፡ መጠን፡ የምሳኪዎችን፡ ቁም፡ ነገር፡ በ
መተንተን፡ መቸና፡ በምን፡ ሁኔታ፡ ምሳኪው፡ አንደተፈጠረ፡ አብር፡ ቢገክጽ፡ በምሳኪዎች፡ አመጣጥና፡ አገን
ባብ፡ በኩክ፡ ከሚደረግ፡ ጥናት፡ መሠረታዊነት፡ ያክው፡ መንገድ፡ መክፈት፡ ያስቸካክ።

ቃክ-መጠደቅ ፤

በቃክ-መጠደቅ፡ ሳቢያ፡ የተቀናበረ፡ ጥናት፡ ቃክ-መጠደቅ፡ ከምን፡ አንደተዘጋጀ፡ ስንት፡ ሰዎች
 ነ፡ አንደጠቃከክ፡ ጥናቱ፡ የት፡ ቦታ፡ አንደተደረገ፡ ምን፡ ያህክ፡ ጊዜ፡ አንደወሰደ፡ ውጤቱ፡ ምን፡ አንደሆነ፡
 ጥምር፡ መገከጽ፡ እከበት ። ጥናቱ፡ አንድን፡ ሰው፡ በመጠየቅ፡ የተከናወነ፡ ከሆነ፡ የተጠያቂውን፡ ስምና፡ እጥ
 ር፡ የሐደወት፡ ታሪክ፡ ዘርዘር፡ መገከጽ፡ ከምርምር፡ ጥናት፡ ያጠቅማክ ።

ስከግርጌ፡ ማስታወሻ፡ (Footnote)

የግርጌ፡ ማስታወሻ፡ ጥቅሙ፡ በአንድ፡ ጽሑፍ፡ ውስጥ፡ ከመጽሐፍ፡ ወደን፡ ከመጽሔት፡ ወደን
 ም፡ ከጋዜጣ፡ የተቀደ፡ ከገክሰብ፡ የተወሰደ፡ --- ማንኛውም፡ ሀሳብ፡ የደራሲው፡ የራሱ፡ እከመሆኑን፡ ወደን
 ም፡ የራሱ፡ እቅማመጥ፡ እከመሆኑን፡ አንደሁም፡ እመንጪው፡ ኪካ፡ ደራሲ፡ መሆኑን፡ ከመገከጽ፡ የሚረዳ
 ሲሆን፤ በተጨማሪ፡ ደግሞ፡ የተወሰደው፡ ሀሳብ፡ በተከከክ፡ ያከገድፈት፡ የተቀደ፡ ከመሆኑ፡ እንግቢያን፡ ራሳ
 ቸው፡ የሀሳቡን፡ ምንጥ፡ እገነብጠው፡ ማየት፡ አንደሚቸኩ፡ ማረጋገጫ፡ ማስታወሻ፡ በመሆን፡ ያገከገካክ ።
 ደራሲው፡ ሀሳቡን፡ ከኪካ፡ መጽሐፍ፡ ቃክ፡ በቃክ፡ ወስዶ፡ አንደሆነ፡ የራሱ፡ እከመሆኑን፡ በተዕምርተ፡ ጥቅ
 ስ " " ከክኩ፡ ያሳያክ ። ደራሲው፡ የኪካውን፡ ደራሲ፡ ሀሳብ፡ ወስዶ፡ በራሱ፡ እቅማመጥ፡ እስፍርት፡ ከሆነ
 ደግሞ፡ የራሱ፡ ባክሆነው፡ ሀሳብ፡ ካደ፡ የሀሳቡ፡ እመንጪ፡ ማን፡ መሆኑን፡ ከማሳየት፡ የግርጌ፡ ማስታወሻ፡
 ያጠቅማክ ። በሁከተም፡ እቅራረብ፡ በኩክ፡ የወክ፡ የሆነውን፡ ማሳወቂያ፡ ዘዴ፡ (ማክት፡ የግርጌ፡ ማስታወ
 ሻን) ከማመክከት፡ ተራ፡ ቁጥር፡ መጠቀም፡ ይቻላክ ። በተራ፡ ቁጥር፡ እማካደነት፡ ሀሳቡ፡ በሰፈረበት፡ ገጽ፡
 ግርጌ፡ ወደጎም፡ ከጽሑፉ፡ መደምደሚያ፡ ባከው፡ ገጽ፡ ካደ፡ የግርጌ፡ ማስታወሻን፡ ዘርዘር፡ ማስፈር፡ ይቻ
 ላክ ።

ከእቅራረቡ፡ እመቼ፡ አንደሆነ፡ በግርጌ፡ ማስታወሻ፡ የሚሰፍረው፡ መረጃ፡ በቀደም፡ ተከተክ
 አንደሚከተከው፡ አንደሆነ፡ ሀሳብ፡ እናቀርባክን ።

ከመጽሐፍ፡ ሲጠቀስ፤

" ባንድ፡ አገርም፡ ውስጥ፡ ነጋዴ፡ ያክ፡ መጠን፡ ሲበዛ፡ ባገር፡ ውስጥ፡ ደህና፡
 መንገድ፡ የኪክ፡ አንደሆነ፡ በሠራተኞቹ፡ ቶኩ፡ ከመገናኘት፡ ባይቸኩ፡ ነውና፡ ከድ
 ካማቸው፡ ራሱ፡ ሳይሠራ፡ ቀምቶ፡ የሚበካ፡ ቢኖር፡ ተባብረው፡ ኪመክቱ፡ እደ
 ቻካቸውም ። ስከዚህም፡ ባንድ፡ አገር፡ ውስጥ፡ ነጋዴ፡ ሲበዛ፡ ሹምም፡ ወተደ
 ርም፡ ቀማኛም፡ ይበዛክ ። የፊቱን፡ ሥራ፡ ሁኩ፡ በከንቱ፡ እያከቀ፡ በአንደዚህ፡
 ያክ፡ እገር፡ ውስጥ፡ ሀብት፡ እደከማቸውም ። ድህነትና፡ ቸጋር፡ ሞትም፡ እጅ፡ ከእ
 ጅ፡ ተያደዘው፡ ይገቡበታክ ። 1 "

1-ነጋዴራስ፡ ገብረ፡ ሐደወት፡ ባደከዳን፤ መንገሥትና፡ የሐዘብ፡ እስተዳደር፤ አዲስ፡ አበባ፡ የካቲት፡ ፩
 ቀን፡ ፲፱፻፺፯፡ ዓ.ም፤ ገጽ፡ 61 ።

ከመጽሐፍት ሲጠቀስ፤

" የአሜሪካን፡ ካፒታኒስቶች፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የኢኮኖሚ፡ ኮንሲሽን፡ በመሻት፡
 ረገድም፡ አርምጂዎችን፡ ወስደው፡ አንደነበር፡ የሚታወስ፡ ነው ። ከምሳኪ፡ ያህኑ፡ የአ
 ገዢ፡ አሜሪካ፡ የነዳጅ፡ ኩባንያ፡ ከኢትዮጵያ፡ ባከሰከጣናቸው፡ የሚቀር፡ ፪ሺህ፡ ፓውን
 ድ፡ ስተርኪንግ፡ ዋጋ፡ ያከው፡ ገጽ-በረከት፡ የዓዘ፡ አንድ፡ የክሱካን፡ ቡድን፡ የነዳጅ፡ ፍክጋ፡
 ስምምነት፡ አዲደርግ፡ አ-ኡ-ኡ-በ፲፱፻፩፡ ወደ፡ ኢትዮጵያ፡ ተከት፡ ነበር፤"

ከጋዜጣ ሲጠቀስ፤

" ቲክኖኩጂ፡ አንድን፡ ሥራ፡ ከሚከናወን፡ የሚያስፈልገውን፡ ዘዴ ፤ ቅክጥፍና ፤
 ሥርዓት ፤ የመምረጥና፡ ወደጓም፡ አስተካክሎ፡ ማበጀትን፡ ወደም፡ መፍጠርንና፡
 ኪሎቶንም፡ መሰከ፡ ሁኔታዎችን፡ ያጠቃክካል ። በመሆኑም፡ ቲክኖኩጂ፡ ተገባሪ
 ዊ፡ ሳይገኝ፡ ነው፡ ተብሎ፡ ኪጠቃክክ፡ ይቸካል ።"3

የደራሲ ስም፡ ያከተጠቀሰበት፡ ጽሑፍ፡ ጥቅም፡ ካደ፡ ውኩ፡ ከሆነ፡ ከመጽሐፍት፡ የተወሰደው
 ጥቅስ፡ ካደ፡ በቁጥር፡ 3-አንደተገከጸው፡ ያዘረዘራል ። በመጽሐፍት፡ ውስጥ፡ ያከውን፡ ጽሑፍ፡ አንብቦ፡ መን
 ፈሱን፡ ወሰደ፡ ከተጠቀመበት፡ ጽሑፍ፡ ያነበባቸውን፡ ገጾች፡ ጨምሮ፡ በግርጌ፡ ማስታወሻ፡ መግከሪያ፡ ይቸካል
 ከምሳኪ ፤ 4- " መደቦች፡ በኢትዮጵያ ፤ " ጎሐ ፤ ነሐሴ፡ ወር፡ ፲፱፻፶፯-ም፡ ቀጽ፡ 1፣ ቁጥር፡ 9 ፤ ገፅ፡ 7-11፡
 የመጽሐፍ፡ የመጽሐፍትና፡ የጋዜጣ፡ ርዕስ፡ ከጽሑፍ፡ ርዕስ፡ ጋር፡ አንደደምታታ፡ በግርጌው፡ መሥመር፡ በማድ
 ረግ፡ መከየቱ፡ ያጠቃሚል ።

ሀሳቡ፡ የተወሰደው፡ ወደጓም፡ ጥቅሱ፡ የተጠቀሰው፡ በውጭ፡ ሀገር፡ ቋንቋ፡ ከተጻፈ፡ ጽሑፍ፡
 ከሆነ፡ በተቻለ፡ መጠን፡ የደራሲው፡ ስምና፡ ኪነው፡ ዝርዝር፡ ሁኩ፡ በገዕዝ፡ ፊደል፡ ቢጻፍ፡ መከካም፡ ነው።
 የጽሑፉን፡ ርዕስ፡ ገን፡ አንደክ፡ በተጻፈበት፡ ቋንቋ፡ ማቆየት፡ ትክክለኛ፡ ይመስለናል ። መተርጉም፡ የሚቻል
 ርዕስ፡ ከሆነ፡ ወደ፡ አማርኛ፡ ተርጉሞ፡ ተርጉሙን፡ በቅንፍ፡ ማስቀመጥ፡ ይቻላል ።

ከዚህ፡ በካደ፡ የቀረበው፡ የጽሑፍ፡ አቀራረብ፡ ዘዴ፡ ፍጹም፡ የሚደከው፡ ነው፡ ማክት፡ አይ
 ደክም ። ከዚህ፡ የተሻከ፡ የኦሠራር፡ ዘዴ፡ ከጽሑፍዎች፡ ሆነ፡ ከአንባብያን፡ ሲቀርብክን፡ በደስታ፡ ከመቀበል
 ዝግጁ፡ መሆናቸንን፡ እናስታውቃለን ።

፪/ የፀሐፊዎች ሀካፊነት፤

ፀሐፊዎች፡ ስከሚጽፉበት፡ ርዕስ፡ መኩ፡ በመኩ፡ ሀካፊና፡ ተጠያቂ፡ መሆናቸውን፡ ማመንና፡ ፀ

2-ከገሠ፡ ከሚ፤ " የአሜሪካ፡ አምፒሪያኪዝም፡ በቀድሞ-አብዮት፡ ኢትዮጵያ፡ መስከረም፡ ቀጽ፡ 1፣ ቁጥ
 ር3፤ መጋቢት፡ ፲፱፻፸፫ ፤ ገጽ፡ 59 ።

3- " ሳይገኝ፡ ቲክኖኩጂ፡ ከከሚተ " እዲስ፡ ዘመን፤ ጥቅምት፡ ፳፬ቀን፡ ፲፱፻፸፯ ፤ ገጽ፡ 2 ።

ገዝብ፡ ያኖርባቸዋል = ይህ፡ ኪዳኅ ልሳነ፡ አደገገም፡ እያስፈክገምም = እንደ፡ ሰው፡ ባንድ፡ ነገር፡ የመጨረሻ፡ ኪቀ፡ እስኪሆን፡ ድርሱ፡ ራሱን፡ ዝቅ፡ እድርጎ፡ የገላታዊ፡ ኑር፡ መኖር፡ እስከመመገን፡ የሚደርስበት፡ ጊዜ፡ እኩስ = ይህ፡ የሚሆነው፡ ኪካውን፡ አጅግ፡ አዋቂ፡ እድርጉ፡ ከመመክከት፡ የተነሣ፡ ነው = ነገር፡ ገን፡ መገገዝብ፡ ያከብን፡ ማንም፡ ሰው፡ ባንድ፡ ነገር፡ ብዙ፡ ኪደውቅ፡ ቢቸክም፡ ስከዚያ፡ ነገር፡ ፍጹም፡ የሆነ፡ ዕውቀት፡ እኩው፡ ማከት፡ እደጸክም = ይህም፡ የሆነበት፡ ምክንያት፡ ያ፡ ነገር፡ ቆሳቁሶ፡ ሀሳብ፡ ፍጥረት፡ የማያቋርጥ፡ ከውጥ፡ ማከትም፡ ዕድገትና፡ መቆርቆዝ፡ --- ስከሚያደርግ፡ ነው = እንደደውም፡ እከዛኛውን፡ ጊዜ፡ እንደ፡ ሰው፡ በሚገባ፡ የሚያውቀውን፡ ወገን፡ ኪካው፡ ሰው፡ ነገደውቅ፡ ያቸካክ፤ ቢያውቅም፡ የዛን፡ ነገር፡ ኪካኛውን፡ ወገን፡ በከፈክ፡ ወደገም፡ በጨረፍታ፡ ኪሆን፡ ያቸካክ፡ የሚያውቀው = ስከዚህ፡ ማንም፡ ሰው፡ መኩ፡ በመኩ፡ የተሟካ፡ ዕውቀት፡ ስከእንደ፡ ከስተት፡ ኪኖረው፡ እደቸክም = ስከዚህ፡ ነው፡ በመጽሔት፡ ሳቢያም፡ ሆነ፡ በተከያዱ፡ መድረክ፡ ሳቢያ፡ ሰዎቹ፡ ተገናኝተው፡ መወያዬት፡ ዚናና፡ መረጃ፡ መከዋወጥ፡ ያከባቸው = እንደ፡ ሰው፡ የሚያውቀውን፡ ወገን፡ ኪካው፡ እንደገክጽከትና፡ እንደያብራራከት፡ የሚያስፈክገው፡ እዚህ፡ ካዶ፡ ነው = ያን፡ ጊዜ፡ ስከዚያ፡ ነገር፡ የተሟካ፡ ዕውቀት፡ ተገኝ፡ ማከት፡ ያስቸካክ =

ስከሆነም፡ ፀሐፊ፡ ከመሆን፡ የሚፈክጉ፡ ሁኩ፡ የአጽጻፍን፡ ስክትና፡ የሚጽፋበትን፡ ርዕሱ፡ እንደወቀ፡ መድረክ፡ ፈክገው፡ ወደገም፡ ፈጥረው፡ ራሳቸውን፡ ጥቅም፡ ካዶ፡ ማዋክ፡ ያገባቸዋል = በመጻፍና፡ በመወያየት፡ ነው፡ ራሱን፡ እሳድጉ፡ ከኪካው፡ ዕድገትም፡ እስተዋጽዖ፡ ማድረግ፡ የሚቻከው =

ይህ፡ ከሆነ፡ ዘንድ፡ ፀሐፊዎች፡ ከሚጽፋበት፡ ነገር፡ ተጠያቂ፡ የመሆንን፡ ሀካፊነት፡ ኪሸሹት፡ እደገገም = እንደደውም፤ በመጠየቅ፡ በመነቀፍ፡ ወቅት፡ ፀሐፊው፡ ራሱ፡ ያክታየውን፡ ነገር፡ ማወቅ፡ ስከሚቸክ "የሚውቀውን፡ ካሳውቅ፡ " ከሚክ፡ ሀሳብ፡ ብቻ፡ ተነስቶ፡ መጻፍ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ከኪካውም፡ ከሚር፡ ክወቅ፡ የሚክ፡ ክቦና፡ ማሣደር፡ ይጠቅሚክ = ይህ፡ ማከት፡ እኒ፡ ብቸኛ፡ አዋቂ፡ ነገ፡ ዘኒ፡ ወዲያ፡ አዋቂ፡ ካሳር፡ ነውብኩ፡ መነሣት፡ እንደ፡ ጽንፈኛ፡ አቋም፡ ሲሆን፡ ምንም፡ አካውቅም፡ ብኩ፡ መከላከስም፡ ኪካው፡ ጽንፈኛ፡ አቋም፡ ነው = ከሁከትም፡ ጽንፈኛ፡ አቋም፡ መወገድ፡ ጠቃሚነት፡ እኩው፡ ብክን፡ እናምናክን =

ስከዚህ፡ በዚህ፡ መጽሔት፡ ካዶ፡ የሚሳተፉ፡ ደራሲዎች፡ በተቻከ፡ መጠን፡ ስከጽሑፋቸው፡ ተጠያቂ፡ ከመሆን፡ በቂ፡ መገፈሳዊ፡ ዝግጅት፡ ኪያደርጉ፡ ያገባክ፡ አንካክን =

ጽሑፎቹ፡ ማሟካት፡ ካከባቸው፡ ነገር፡ እንደኛው፡ ስማቸውን፡ እድራሻቸውን፡ የተማሩበትን፡ ትምህርት፡ ወደገም፡ የተሠማሩበትን፡ ሙያ፡ መጥቀስ፡ ነው = ይህ፡ ካዶ፡ ከጠቀስነው፡ ሀካፊነትና፡ ተጠያቂነት፡ ጋር፡ እብር፡ መታዬት፡ ያቸካክ = ይህ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በተጨማሪ፡ ስከተገክጸው፡ ነገር፡ በደብከጥ፡ ጥያቄ፡ በመጠየቅ፡ ማብራሪያ፡ የሚፈክጉ፡ ሰዎቹ፡ ቢኖሩ፡ በቀካኩ፡ ደራሲውን፡ ማግኘት፡ እንደቻኩ፡ ነው = እንደገደ፡ ሰዎቹ፡ እንደሚኩት፡ " ከእኒ፡ ጋር፡ መነጋገር፡ ምን፡ ያስፈክጋክ፡ ያው፡ ጽሑፋን፡ እንብብ፡ " የሚክ፡ እመክካከት፡ ቀጣዪና፡ ተጨማሪ፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ እንደደደረገ፡ ገደብ፡ ይሆናክ = እንደገደ፡ ጊዜያዊ፡ በሆኑ፡ ነጥቦቹ፡ ካዶ፡ በተከደም፡ ፖከተካዊና፡ ኢኮኖሚያዊ፡ በሆኑ፡ ጥያቄዎቹ፡ እንደሁም፡ መንግሥተኛና፡ እስተዳደርን፡ በሚመክከት፡ የሚነጻፋ፡ የነቀፈታ፡ ጽሑፎቹ፡ በደራሲው፡ ስም፡ ይውጡ፡ ብክን፡ እናስገዳድም = ደራሲው፡ ነፃ፡ ሆኖ፡ ራሱን፡ መገክጽ፡ በሚቸክት፡ ዘዴ፡ ሁኩ፡ ተጠቅሞ፡ ሀሳቡን፡ መገክጽ፡ ያቸካክ = ሆኖም፡ ገን፡ ራሱን፡ በመደበቅ፡ ኃካም፡ በከፈክ፡ እኒ፡ ነገ፡ የፃፍኩት፡ ብኩ፡ በማስወራት፡ የሚመከረው፡ ስከራሱ፡ ማጋነንና፡ ዝነገንትን፡ የመፈነገ፡ ደክመት፡ ኪኖር፡ እንደሚቸክ፡ መዘንጋት፡ እደቻክም = በተቻከ፡ መጠን፡ ገክሰኩ፡ ራሱን፡ በራሱ፡ መታገክ፡ እከበት = ሲጽፍ፡ ያውቀውን፡ ከማሳወቅ፡ ራሱን፡ ከፍቶ፡ ራሱን፡ ከፍቱና፡ ጊዜውን፡ መስዋዕት፡ እድርጉ፡ ስከሆነ፡ የዚያኑ፡ ያክክ፡ ቀንነት፡ ከኪካውም፡ ስከሚጠብቅ፡ ስከራሱ፡ ካከማጋነን፡ ጥበቅ፡ የ

ሆነ፡ ተገኔ፡ በራሱ፡ ካደ፡ ማካሂድን፡ ይጠይቃል። በኪነ፡ በኩክ፡ ደግሞ፡ በተሀተና፡ ስም፡ ራስን፡ ካከማሳወቀ፡ መጣርና፡ ራስን፡ መሠወር፡ ራሱን፡ የቻከ፡ ጽኑነት፡ ነው፡ አንካክን።

፫/ ፀሐፊዎች፡ በየግካቸው፡ ኪነ ራቸው፡ ስክ፡ ሚገባ፡ ዕቅድ፤

ሰምና፡ ወርቅ፡ መጽሔት፡ የምርምርና፡ የትንተና፡ መጽሔት፡ ሆኖ፡ ደቀረብ፡ እንጂ፡ ምርምር ጥናትና፡ ትንተና፡ ያከተለግጥ፡ ገብር፡ ብቻውን፡ ተጨግጥ፡ ዕውቀት፡ ይሆናል፡ የሚክ፡ አስተሳሰብ፡ የክንዎ። አንገቢያን፡ ሆኑ፡ ፀሐፊያን፡ ገብራዊ፡ ከመሆን፡ ወደገም፡ አንድ፡ የተወሰነ፡ ገብር፡ ሲካሂድ፡ ትኩረት፡ ሰጥቶ መመከከትና፡ ወደ፡ ዕውቀትነት፡ ኪነውጥ፡ የሚቸክበትን፡ ዘዴ፡ አዘውትሮ፡ መሻት፡ ይኖርባቸዋል። ይህን፡ ስንክ፡ አንድን፡ ገብር፡ ወደ፡ ከፍተኛ፡ ገብር፡ ከመከወጥ፡ የሚተነትኑበት፡ የሚመራመሩበት፡ ዘዴ፡ ኪነ ራቸው ይገባል፡ ማከታቸን፡ ነው። በቅድሚያ፡ አንገዲህ፡ አንገቢያን፡ ሆኑ፡ ደራሲያን፡ ስከራሳቸው፡ የአመክካከት፡ የአስተሳሰብና፡ ሐይቃቸውን፡ የሚመሩበትን፡ ፍክሰፍና፡ ዓይነት፡ መጠየቅና፡ ፈክገው፡ ማሻት፡ አከባቸውን እንደ፡ አመክካከት፡ ከመጀመሪያው፡ ጀምሮ፡ ትክክል፡ ካደሆነ፡ ስከሚቸክ፡ በቅድሚያ፡ የራስን፡ አመክካከት፡ ምርምር፡ ውስጥ፡ ማስገባት፡ ተገቢ፡ ነው። በዚህም፡ ሂደት፡ ወቅት፡ ኪኩቸ፡ ምን፡ ምን፡ ዓይነት፡ የምርመራ፡ የትንተናና፡ የአመክካከት፡ ዘዴና፡ ፍክሰፍና፡ አንዳቸው፡ ማወቅ፡ ይቻላል። በዓክም፡ ዙሪያ፡ ያኩ፡ የአመክካከትና፡ የአሠራር፡ ዘዴዎች፡ ምን፡ ምን፡ አንዲሆኑ፡ መጠየቅና፡ መፈክግና፡ ማሻት፡ ከየአንዳንዳቸው፡ የሚጠበቅ፡ ነው። በየትኛውም፡ ቦታ፡ ብንሆን። የራሴ፡ አመክካከት፡ ብቻ፡ ትክክል፡ ነው፡ ብኩ፡ መነሣት፡ አደገኛ፡ ገጽ፡ አካው። ትክክለኛውን፡ አመክካከት፡ ማወቅ፡ የሚቻለው፡ ያከማቋረጥ፡ ከኪኩቸ፡ ጋር፡ በመገናኘትና፡ በመጠየቅና፡ በመወያየት፡ አንዲሁም፡ ከሁኩም፡ በካደ፡ ከኪኩቸ፡ ጋር፡ በገብር፡ በሥራ፡ በተሳተፎ፡ በሚደረግ፡ ግኙነት፡ ካደ፡ የተመሠረተ፡ ተመክሮ፡ ያረፈ፡ አንዲሆነ፡ ነው። ስከዚህ፡ አንገቢያንና፡ ደራሲያን፡ ከሁከቱም፡ ጽንፍ፡ አስተሳሰቦች፡ ማከት፡ " የኔ፡ አመክካከት፡ ሀሳብ፡ ትንተና፡ ብቻ፡ ነው፡ ትክክል " ማከትና፡ " የኪኩቸ፡ አመክካከት፡ አስተሳሰብና፡ ትንተና፡ ብቻ፡ ነው፡ ትክክል " ከሚክ፡ መነሻ፡ መነሳት፡ ሁከቱም፡ ስህተት፡ መሆኑን፡ መገንዘብ፡ ይኖርባቸዋል። ትክክለኛውን፡ አመክካከት፡ የት፡ ፈክጉ፡ ማሻት፡ ይቻላል፡ የሚከውን፡ ከመመከስ፡ የሚቻለው፡ ግካዊ፡ በሆነው፡ አመክካከትና፡ ሁከንታዊ፡ በሆነው፡ መካከል፡ ያካው፡ ቅንጅት፡ አንድነትና፡ ተቃርኖ፡ ካደ፡ የተመረኮዘ፡ ስከሚሆን፡ ሁኩንም፡ በየፊናው፡ ምርምርና፡ ጥናት፡ አንዲያደርግ፡ በሰምና፡ ወርቅ፡ መጽሔት፡ ካደ፡ የሚወጡት፡ የተከያዩ፡ አስተሳሰቦች፡ አመክካከቶችና፡ የአተናተን፡ ዘዴዎችን፡ በመከታተል፡ ሁካቸንም፡ አንድንማር፡ በማስታወስ፡ አናክፈዋክን። አዲስ፡ ሀሳብን፡ ሆነ፡ አደዲስ ነገሮችን፡ መፍጠር፡ የሚቻለው፡ ከዚህሂደት፡ ጋር፡ የተያያዘ፡ ስከሚሆን፡ በመጽሔቱ፡ አማካኝነት፡ የፈጠራውን፡ ባሕል፡ ከመገንገት፡ ጥረት፡ ማድረግ፡ ተገቢና፡ ትክክለኛ፡ እርምጃ፡ ነው፡ ብክን፡ እናምናክን።

የሀሳብንና፡ የዕውቀትን፡ ዕድገት፡ በምንሻበት፡ ጊዜ፡ ተቃራኒ፡ ሀሳቦችን፡ አንዲት፡ መመከከት፡ አንዳከብን፡ አኩታዊ፡ አመክካከቶችን፡ ወደጠቃሚ፡ አዎንታዊነትና፡ ወደገንቢ፡ ክስተት፡ ማሸጋገር፡ የሚያስቸክ፡ ዘዴ፡ መፈክግ፡ ይኖርብናል።

በአነሥተኛ፡ ደረጃ፡ ከአንገቢያን፡ ሆነ፡ ጽሐፊያን፡ የሚጠበቀው፡ የተቃራኒውን፡ ሀሳብ፡ በጥምና፡ ማንበብና፡ ተገቢን፡ ተቃውሞ፡ በተገቢው፡ መንገድ፡ ማቅረብ፡ ነው። ቢያንስ፡ ተቃራኒ፡ ወገኖች፡ ሀሳብ፡ የማቅረብ፡ በጽሑፍ፡ ራስንና፡ አቋምን፡ የመግከጽ፡ መብት፡ አንዳቸው፡ መገንዘብ፡ ጠቃሚነት፡ አካው።

በምሳኪ፡ ከማቅረብ፡ ቢፈከግ፡ እንደ፡ ሰው፡ ከመስታወት፡ ፊት፡ ከፊት፡ ቆሞ፡ የሚመክከተውን፡ የራሱን፡ ኪ
ካ፡ እምሳኪ፡ እንደኪካኛው፡ ሰው፡ (እንደተቃራኒ) በመውሰድ፡ ክናጠቃክከው፡ እንቸካክን = ራሱን፡ በመስታ
ወት፡ እደቶ፡ የሚያውቅ፡ እንደ፡ ሰው፡ ጠበንጃውን፡ እንደያዘ፡ በሠፈር፡ ሲሂድ፡ ከቅሶ፡ ሰምቶ፡ እንደ፡ ሀገር፡
ደንብ፡ እግረ፡ መንገደን፡ ከቅሶው፡ ቦታ፡ ገባና፡ ትሽ፡ ቁጭ፡ እንደከ፡ እንገቱን፡ ቀና፡ እድርህ፡ አካባቢውን፡
ሲመክከት፡ እንደ፡ ጠበንጃ፡ የያዘ፡ ሰው፡ ፊት፡ ከፊት፡ ቁጭ፡ ብኩ፡ ያገኛክ = ብረት፡ (ጠበንጃ) የያዘ፡ ሰው፡
ብዙም፡ እድታመገምና፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ እድቶት፡ የሚያውቀው፡ ሰው፡ የርሱን፡ ጠበንጃ፡ የመሰከ፡ ያዘ፡ ፊት፡
ከፊት፡ መቀመጡን፡ እንብዛም፡ እክወደደም = ከማንኛውም፡ ሰው-ዬውን፡ ሲመክከተው፡ ሰው-የው፡ መከሶ፡
ያየዋክ = እንገቱን፡ ሰበር፡ እርጉ፡ ቀና፡ ሲክ፡ እብር፡ ቀና፡ ያካክ፤ እድነን፡ ፈጠሞ፡ ሲያደርግ፡ ሰው-የው፡ መ
ከሶ፡ የፈጥቦታክ፤ ያህን፡ ጊዜአ፡ ቀስ፡ ብኩ፡ ጠበንጃውን፡ ሲያጠብቅ፡ ያም፡ ባገፃሩ፡ ያዘጋጃክ፤ ጥራሹን
እኩክ፡ ጠበንጃቸውን፡ ከትከሻቸው፡ ባነሡ፡ ጊዜ፡ ሳይቀድመኝ፡ ክቀደመው፡ ብኩ፡ በመተኩስ፡ መስታወቱን፡
በጥደት፡ በታተነው፡ ሀዘንተኛቸንም፡ እስበረገጋቸው፡ ያባካክ = ተቃራኒ፡ መሆን፡ ማከት፡ ጠካት፡ መሆን፡ ማከ
ት፡ ከሆነ፡ ወደንም፡ የቀራኙ፡ ደረጃውደ፡ ጠካትነት፡ ደረጃ፡ የሚያደርስ፡ ከሆነ፡ ክዋነት፡ ከመኖር፡ ተሻግር፡ ክ
ዋነት፡ መክረር፡ ደረጃ፡ ደርሷክ፡ ወደማከት፡ የመራክ = ምንጊዜም፡ ገን፡ በጠካት፡ ክክክ፡ ያከው፡ ኪካው፡ ሰ
ው፡ በነጠካ፡ ሆነ፡ በቡድን፡ በመስታወቱ፡ ማደ፡ ካከው፡ " የራሴ፡ ምስክ " የተከየ፡ ሆኖ፡ መታየት፡ እደገባው
ም = ያኛውም፡ ወገን፡ ያህንኛውን፡ ወገን፡ በተመሳሳይ፡ የጠካትነት፡ የደን፡ ያመክከተዋክና፡

ስህተትንም፡ ከተገነዘቡ፡ በኋላ፡ ስህተት፡ መሠራቱን፡ እምኖ፡ ፈጣን፡ የሆነ፡ የርማት፡ ርምጃ፡
መውሰድ፡ ያስፈክጋክ = ማንኛውንም፡ ተቃራኒ፡ ሀሳብ፡ ከመቋቋም፡ ብርቱና፡ ጠንካራ፡ መንፈስ፡ እንደኖረን
ጥረት፡ ማድረግ፡ ተገቢ፡ ነው፡ = ነገርቸን፡ ከጠንካራ፡ እቋም፡ በመነሳት፡ ከማቋቋም፡ የሚቻከው፡ ደግሞ፡ ነገር
ቸን፡ ጠክቅ፡ ብኩ፡ የመመክከት፡ ባሕርድና፡ ተዕጋሥት፡ የኪካውንም፡ ወገን፡ እስተሳሰብና፡ እቋም፡ የማስበ
ር፡ ገን፡ የመመርመርና፡ የማየት፡ ተሐትና፡ እንደኖረን፡ ስናደርግ፡ ነው፡ = ያህ፡ እስካክሆነ፡ ድረስ፡ በየራሳቸ
ን፡ እመከካክት፡ ቀናኖዊ፡ የመሆን፡ እደጋ፡ ባከንበት፡ እስተሳሰብ፡ ሳናደግ፡ ደርቀን፡ የምንቀርበት፡ ሁኔታ፡
የገድ፡ ያፈጠራክ፡ ማከት፡ ነው፡ = እስተዋደና፡ ብክህ፡ ተመራማሪ፡ የተቃዋሚን፡ ወገን፡ ሀሳብ፡ የጠካትን፡ ድ
ርጊትና፡ ሀሳብ፡ እዘውትር፡ ያከታተካክ = ያህም፡ ሲሆን፡ ከጠካትና፡ ከተቃዋሚ፡ ወደንም፡ ከተቃራኒው፡ ወ
ገን፡ ስሐተት፡ ፈክጉ፡ ከማገኘት፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ከጠካትም፡ ከመሣር፡ የጠካትን፡ ዕድገትና፡ ከውጥ፡ (እኩታዊ
ወደንም፡ እምንታዊ) ከመቃኘት፡ እቅደ፡ በመነሳት፡ ጥምር፡ መሆን፡ እከበት = የተቃራኒውን፡ ወገን፡ ስሐተት፡
እጉክቶ፡ ከማሳየት፡ በሚፈከግበት፡ ጊዜም፡ ቢሆን፡ ተቃዋሚው፡ ወገን፡ ራሱ፡ ስሐተቱን፡ እንደያደ፡ ከማድረ
ግ፡ ከማሰብ፡ ጥረት፡ እንፃር፡ መሆን፡ ያገባዋክ፡ እንጂ፡ ከማሳጣት፡ ከማሳደድ፡ ከማቸነፍ፡ (ከማሸነፍ) ወደ
ንም፡ ከመደምሰስ፡ እስቦ፡ በመነሳት፡ መሆን፡ እደገባውም = ተቃዋሚ፡ ወገኖቹ፡ ተቃራኒ፡ ሀሳቦቹ፡ ከዕድገ
ት፡ እጅግ፡ እስፈካጊ፡ መሆናቸውን እምገነዘብ፡ ጠቃሚ፡ ነው፡ = የዕድገት፡ እሽክርሪት፡ ኪፈጠር፡ የሚቻከው፡ ተ
ቃራኒ፡ ወገኖቹ፡ በሚገፋት፡ ሀሳብናበሚወስዱት፡ ርምጃ፡ ስከሆነ፡ ክዋነት፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ የተቃርና፡ እንደነ
ትም፡ አካቸው = የዚህን፡ የዕድገት፡ ሂደት፡ መወሰን፡ የምንቻከው፡ በተክክክ፡ የቀራኒውን፡ ጠገድ፡ ገምገመ
ን፡ ጊዜያዊና፡ ዘካቂ፡ ውጤት፡ ከማስገኘት፡ በተክክክኛ፡ ዘዴ፡ የተጠቀምን፡ እንደሆነ፡ ነው፡

፬/ ሰምና፡ ወርቅ፡ ደራሲያንን፡ እንዴት፡ ይጠቅማቸዋል፤

ደራሲያን፡ ኪኖራቸው፡ ከሚገባ፡ አቅድ፡ እንደኛው፡ በተሠማሩበት፡ የዕውቀት፡ መስክ፡ ማከት፡ ከሠከጠኑበት፡ ተምህርት፡ እንፃርና፡ ካካቸው፡ ዝንግዚ፡ እንጸር፡ ኢትዮጵያን፡ በሚመከከት፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ በሚያደርጉበት፡ ጊዜ፡ እካማቸው፡ እነርሱ፡ የደረሱበትን፡ የምርምር፡ ውጤት፡ ኬካው፡ ኢትዮጵያዊ፡ እንዲያውቀው፡ የማድረግ፡ ገፊት፡ ኪኖራቸው፡ ይገባል። ከዚህ፡ የደነት፡ እመከካከት፡ የተነሣ፡ ጸሐፊው፡ የጥናትን፡ የምርምሩን፡ አድማስ፡ ሰፋ፡ አድርጎ፡ ከማቅረብ፡ የማያቋርጥ፡ ጥረት፡ ማድረግ፡ ይኖርበታል። ይህም ማከት፡ እንዲያድ፡ አጥር፡ ጽሑፎች፡ ወዲ፡ መጽሐፍነት፡ ደረጃ፡ ኪያመሩ፡ ይቻላሉ። ማከት፡ ነው። ይህ፡ ኪሆን የሚቸከው፡ ደግሞ፡ እንዴ፡ ያመነጠውን፡ ሀሳብ፡ ኬካው፡ ተመክከቶ፡ በመጽሐት፡ ሳቢያ፡ ያከውን፡ ሀሳብ፡ ሆነ፡ ሂሳዊ፡ ትቸት፡ በመስጠት፡ የጥናቱን፡ ይዘት፡ ሲመረምረው፡ ብቻ፡ ነው። ይህ፡ ትቸትና፡ ተጠማሪ፡ ሀሳብ፡ የመጀመሪያውን፡ ፀሐፊን እመነጠውን፡ ወደከፍተኛ፡ ደረጃ፡ ይመራዋል። እንደ፡ ጽሑፍ፡ ከመጻፍ፡ አክፎ፡ መጽሐፍ፡ ደረጃ፡ ከማድረስ፡ ሀሳብ፡ ያገኛል። በገንጣው፡ ከተመከከትን፡ ደግሞ፡ መጽሐፍ፡ ከመጻፍ፡ አቅደው፡ የተነሱ፡ ጸሐፊዎች፡ ጽሑፋቸውን፡ በየምዕራፍ፡ በየምዕራፋ፡ በሰምና፡ ወርቅ፡ መጽሐት፡ አማካይነት፡ ከእነግቢያን፡ አቅርበው፡ የተከያዩ፡ ሀሳብና፡ ትቸት፡ ከእነግብያን፡ ማግኘት፡ ይቻላሉ። ይህ፡ እንደገና፡ ምዕራፍ ከማጠናከሩ፡ ኬካ፡ መጽሐፍ፡ ታትሞ፡ ሲወጣ፡ በደዘቱና፡ በቅርፁ፡ ውህደትና፡ ጥክቀት፡ ያከው፡ ሆኖ፡ እንዲገኝ፡ ይረዳል። በዚህም፡ ደራሲያን፡ ከሚያደርጉት፡ የረጅምና፡ የአጥር፡ ጊዜ፡ ዕቅድ፡ ሀሳብን፡ በጽሑፍ፡ በመጽሐት፡ ሳቢያ፡ መገከጽ፡ አጅግ፡ ጠቃሚነት፡ እንዲከው፡ የሚያጠራጥር፡ አይሆንም። እንዲያድ፡ ጽሐፊዎች የጽሑፋቸውን፡ ሂደት፡ ድብቅ፡ አድርገው፡ ማቆየት፡ የሚጠቅም፡ ስኬታማነታቸው፡ መጽሐፋቸው፡ ታትሞ፡ በሚወጣበት፡ ጊዜ፡ ከመቀድሙ፡ ጀምሮ፡ ስሐተት፡ ስኬታማነት፡ ከማንበብ፡ የሚያስቸግር፡ ከመረዳት፡ የማይቻል፡ አሰክቼ፡ ሆኖ፡ ይገኛል። ከዚህ፡ ከመዲን፡ ደራሲያን፡ የረጅምና፡ የጥር፡ ጊዜ፡ ዕቅድ፡ ማውጣትና፡ መጽሐቶችን፡ ከመጠቀም፡ መጣር፡ ይጠቅማቸዋል።

፭/ (ሀ) ከኬካ፡ ቋንቋ፡ ወደአማርኛ፡ የሚተረጎሙ፡ ጽሑፎች፤

ሰምና፡ ወርቅ፡ ጠቃሚ፡ የሆኑ፡ መጽሐፎችና፡ ጽሑፎች፡ ወደአማርኛ፡ እንዲተረጎሙ፡ ጥረትና ደርጋል። በዚህም፡ መሠረት፡ የትርጉም፡ ስፍክ፡ የሚቋቋም፡ ዕቅድ፡ አከው። ይህ፡ የትርጉም፡ ስፍክ፡ ወደ ፊት፡ ሥራውን፡ በሚጀምርበት፡ ጊዜ፡ ስከተገባሩ፡ በቂና፡ ሰፊ፡ መመሪያ፡ ያወጣል።

የውጭ፡ ሀገር፡ ኪቃውንት፡ ስከኢትዮጵያ፡ ባሕር፡ ታሪክ፡ ኢኮኖሚ፡ ወዘተ፡ እስመክከቶ፡ ከነዲፋቸው፡ ንድፈ-ሀሳባዊ፡ ጽሑፎች፡ ጠቃሚ፡ የሆኑትን፡ በመተርጎም፡ አብዛኛው፡ የኢትዮጵያ፡ ሕዝብ፡ እንዲያውቀው፡ ማድረግ፡ ጠቃሚ፡ ስኬታማነትን፡ በዚህ፡ በኩል፡ የመጽሐት፡ ቦርድ፡ የሚቸከውን፡ ሁኑ፡ ያደርጋል። ኬካቸው፡ በዚህ፡ ጥረት፡ ተገባሪ፡ እንዲሆኑ፡ እንጠይቃለን። ቁጥራቸው፡ ጥቂት፡ ያክሆኑ፡ ምሁራን፡ ስከኢትዮጵያ፡ የተከያዩ፡ ምርምር፡ ሲያከናውኑ፡ የተጠቀሙበት፡ ቋንቋ፡ የውጭ፡ በመሆኑ፡ ከጊዜ፡ መራዘም፡ የተነሣ፡ ባገር፡ ቋንቋ፡ የማቅረብ፡ አቅም፡ ኪሳን፡ ይቻላል። ይህን፡ ቸገር፡ ከመውጣት፡ **ሰምና፡ ወርቅ፡** የበ

ኩኩን፡ ርዳታ፡ ከማድረግ፡ ወደኋላ፡ አደከም = ስከሆነም፡ ጽሑፍ፡ አቅራቢዎች፡ ካዘጋጁው፡ ቦርድ፡ ጋር፡ ተገናኝተው፡ አንዲ መካከሩ፡ አናበረታታከን።

በርካታ፡ ገፅ፡ ያከውን፡ ጽሑፍ፡ የሚተረጉም፡ ተርጉሚ፡ በመጽሔቱ፡ አንዲወጣከት፡ ሲፈክግ፡ አስፈካጊው፡ ዝግጁት፡ አንዲደረግ፡ አስቀድሞ፡ አዘጋጅው፡ ቦርድ፡ ጋር፡ መነጋገር፡ ይጠቅማል።

(ከ) ሰምና፡ ወርቅ፡ ሁከ-ገብ፡ የሆነ፡ መጽሔት፡ አንደመሆኑ፡ መጠን፡ ከየሙያው፡ አንፃር፡ ተጽፈው፡ የታተሙ፡ መጽሐፍት፡ ወደገም፡ አሳር፡ ጽሑፎች፡ ገነጣሩ፡ አንዲካክከት፡ ይጋብዛል። መጽሔቱ፡ የጽሑፎች፡ ትችት፡ አምድ፡ በማቋቋም፡ ጽሑፎች፡ ትችት፡ አንዲደረግባቸው፡ የማድረግ፡ ሀሳብ፡ ስከው = እስተያየትና፡ ትችት፡

በየ ሙያው፡ ከሠከጠኑ፡ አዋቂዎች፡ በኩል፡ አዲሠጥ፡ የተቻከውን፡ ያክል፡ ጥረት፡ ያደርጋል።

፩/ ተጨማሪ፡ መግከላ፤

(ሀ) አዘጋጅው፡ ቦርድ፡ ያክበት፡ ሀካፊነት፤

ደራሲያን፡ ጽሑፍ፡ ሲክኩ፡ የሚነበብ፡ መሆኑን፡ ማረጋገጥ፡ ስከባቸው = ተነግቢነቱን፡ ከማረጋገጥ፡ ደራሲያን፡ በተቻላቸው፡ መጠን፡ ገነጣሩ፡ ሳይሆን፡ የመጀመሪያ፡ ጽሑፋቸውን፡ ከአዘጋጅው፡ ቦርድ፡ አንዲክኩ፡ ይጠየቃሉ። በተጨማሪም፡ ደራሲዎች፡ የተካከው፡ ጽሑፍ፡ ገነጣሩ፡ አንዲኖራቸው፡ ማሳሰብ፡ ስንወዳለን፤ ይህ፡ የሚሆንበት፡ ምክንያት፡ በአጽራሻ፡ መሳሳት፡ ወደገም፡ በኪካ፡ ምክንያት፡ የተካከው፡ ሳይደርስ ቢቀር፡ አንዲገና፡ ገነብጦ፡ ከመካከል፡ አንዲቻል፡ ነው።

አንድ፡ ጽሑፍ፡ ከረጅም፡ ጊዜ፡ ሳይታተም፡ ቢቀር፡ ደራሲው፡ ከአዘጋጅው፡ ቦርድ፡ ጽፎ፡ መጠየቅ፡ ስከበት = የአዘጋጅው፡ ቦርድ፡ የጽሑፋን፡ ሁኔታ፡ የማስረዳት፡ ግዴታ፡ እከበት።

(ከ) የመጽሔቱ፡ ቦርድ፡ አጠቃካዲ፡ እቋምና፡ ሀካፊነት፤

(1) መጽሔቱ፡ የተቋቋመው፡ ከውድደትና፡ ከመማሪያ፡ አንዲሆን፡ አንጂ፡ ማንንም፡ ከመስበክ፡ ከማሳመን፡ ወደገም፡ አንድ፡ የተወሰነ፡ ስካማን፡ በሕቡዕ፡ ከመገፋት፡ አደዳከም።

(2) በመጽሔቱ፡ ውስጥ፡ ከሚገኙት፡ ሀሳቦች፡ የመጽሔቱ፡ ቦርድ፡ ተጠያቂ፡ አደዳከም = የቦርዱ፡ አባቶች፡ መጽሔቱን፡ በማቋቋምና፡ በማስኬድ፡ የታቀደከትን፡ ዓካሚ፡ አንዲያከናውን፡ ስምምነት፡ ካደ፡ ደርሰው፡ አነሆ፡ መጽሔቱን፡ እቋቁመዋል። ይህ፡ ማከት፡ ገን፡ በማንኛውም፡ ሀሳብ፡ ካደ፡ አንድ፡ ዓደነት፡ አመክካከት፡ እካቸው፡ ማከት፡ አደዳከም። ስከዚህም፡ የመጽሔቱ፡ ቦርድ፡ አባቶች፡ አንዲማንም፡ ገከሰብ የገካቸውን፡ እስተያየትና፡ ሀሳብ፡ በመጽሔቱ፡ ካደ፡ መገከጽ፡ ይቸካሉ።

(3) አንድ፡ ጽሁፍ፡ የማይታተመው፡ ምን፡ ሲጉድከው፡ ነው።

ከሰምና፡ ወርቅ፡ የሚካክ፡ ጽሑፍ፡ ሁከ፡ በመሠረት፡ የመታተምና፡ የመታወቅ፡ መብት፡ እከው = ነገር፡ ገን፡ የጽሑፋ፡ ይዘት፡ ዘከፋና፡ ስም፡ እጥፊ፡ ወደገም፡ እሽመርና፡ ከስ፡ የሚበዛበት፡ ሆኖ፡ ከተገኘን እስተያየት፡ ጋር፡ ጽሑፋ፡ ከባከቤት፡ ተመክሶ፡ ይካካል። አንዲንድ፡ ጽሑፍ፡ ማስረጃ፡ ሳይኖረው፡ በተከደም

ቀደም ሲከፈል፡ አንዳንድ ዓላማዊ ሥራዎች ሳይከተሉ ሐተታ፡ ብቻ ሆኖ ሲገኝ፡ አስፈላጊው ማስረጃ፡ አንዲጠመርበት፡ ተመክሶ፡ ይካካክ። ይህም ማከት፡ ያዘጋጅው፡ ቦርድ፡ የጠየቀውን፡ ጥያቄ፡ አሟክቶ ሳ፡ ተሻሽሎ፡ የቀረበ፡ ጽሑፍ፡ ይታተማል፡ ማከት፡ ነው።

አንዳንድ ጊዜ፡ አንዳንድ ጽሑፍ ረዘም፡ ካከ፡ ጊዜ ገደታተምም፡ ከባካቢቱ፡ ተመክሶ፡ አስካክተካክና፡ በመሃከል፡ ካዘጋጀው፡ ቦርድ፡ ተከኮ፡ ሳይደርስ፡ ካከቀረ፡ በቀር፡ ቀደም፡ ብከው፡ የደረሱ፡ ጽሑፎች፡ በመኖራቸው፡ ምክንያት፡ ተራ፡ አስተዳደርስ፡ ወደገም፡ ቦታ፡ በመጥበቡ፡ ምክንያት፡ አንጂ፡ በኪካ፡ ምክንያት፡ ኪሆን፡ አድቸክም። ስከዚህ፡ ደራስግን፡ ጽፈው፡ መክስ፡ ከተሰጣቸውም፡ በኋላ፡ ቢዘገዱ፡ ምክንያት፡ አንዲረዱ፡ አና፡ ተገቢውን፡ ተዕጋሦት፡ አንዲያደርጉ፡ ይጠየቃኩ።

(ሐ) መጽሔቱ፡ የሚወጣበት ጊዜ፤

አሁን ባከው ሁኔታ፡ መጽሔቱ፡ በአራት፡ ወር፡ አንድ ጊዜ፡ አንዲወጣ፡ ተደርጋል፡ ነገር ግን መጽሔቱ፡ በተሳተፈ ምቹና፡ በአንገባቢያን፡ ድጋፍና፡ ጥያቄ፡ ካደ፡ ዕድገቱ፡ ስከሚወሰን፡ የጊዜው፡ ወሰን፡ በአራት፡ ወር፡ ረገቱ፡ አድቀርም።

ማሳሰቢያ፡ ከአንገባቢዎች፤

ከዚህ፡ ቀዋኩ፡ የቀረብናቸው፡ መንደርደሪያ፡ ጽሑፎች፡ ሁከት፡ አቢዱ፡ ድክመቶች፡ አካቸው፤

፩ኛ/-ሁኩንም፡ የሙያና፡ የተምህርት፡ ዘርፍ፡ አደጠምርም፤

፪ኛ/-ጥናት፡ ከሚደረግ፡ የተጠቀምንባቸው፡ ጽሑፎች፡ ባካባቢያቸው፡ የተገኙ ተን፡ ብቻ፡ ስከሚጠቀስ፡ ጥናቱን፡ ውሱንና፡ ቁንድክ፡ አድርጎታል።

ሆኖም፡ መጽሔቱ፡ የምርምር፡ የጥናትና፡ የተገተና፡ መሆኑን፡ ከሚሰጠው የቀረብናቸው፡ መንደርደሪያ፡ ጥናቶች፡ በቂ፡ መንደርደሪያ፡ አንዲሚሆኑ፡ ምንታቸውን፡ ነው።

አንገባቢያን፡ ባጠቃካደ፡ ባቀራረባቸው፡ በተከደም፡ በመንደርደሪያ፡ ጽሑፎችና፡ በመጽሔቱ፡ ያዘት፡ ካደ፡ ያካቸሁን፡ ሂሳብ፡ ተቸት፡ አስተያዬት፡ --- ዘርዘራቸው፡ ብትገኝ፡ ከመጽሔቱ፡ ዕድገትና፡ ጥራት፡ አጀገ፡ ጠቃሚነት፡ አከው፡ ብከን፡ አናምናከን።

ፍክሰፍኖና : ፈጠራ ፤

ኢትዮጵያውያን፡ የራሳቸው ፍክሰፍኖ ሆነ፡ የመፈካሰሪያና የፈጠራ፡ ዘፈና፡ ዘፎቤ፡ የካቸውም፡ የሚክ፡ አስተሳሰብ፡ ከብዙ ጊዜ ሲነገር፡ የቀየ፡ ነው። ብዙዎቻችን፡ ደህንን፡ አስተሳሰብ፡ ያከምርምር፡ አምነንበት፡ የረናክ። ደህ፡ በኢትዮጵያውያን፡ ካደ፡ የተሰነዘረው፡ አመካካከት፡ ምንጡ የት፡ እንደሆነ፡ ማወቅ፡ ባያዳገትም፡ በተጨማሪ፡ ከሚሳየት፡ የሚረዳንን፡ የጀርመኑን፡ ፈካሰ፡ የሒገክን፡ ጽሑፍ፡ እንጠቅሳለን። ሒገክ፡ ስከክፍሪቃውያን፡ በጅምካ፡ የሰጠው፡ አስተያየት፡ እንዲህ፡ ይካክ፤

“ ነገር፡ ---ፍጡር፡ ካደ፡ ከሰብእና፡ ጋር፡ የሚጣጣም፡ እንዲሁም፡ መመሳሰክ፡ አናገኝም። ከዚህ፡ በመነሳት፡ አፍሪቃን፡ ጠርሰን፡ ከመጥቀስ፡ መቆጠብ፡ አከብን፤ ምክንያቱም፡ የዓለም፡ ታሪክ፡ አካል፡ አደደከቸውና። የሚታደ፡ እንቅስቃሴ፡ የካትም። በውስጧ፡ ያከው፡ ታሪካዊ፡ ንቅናቄ። (ያውም፡ በሰሜን፡ በኩል፡ ያከው) የአስያውያን፡ ወደገም፡ የአውሮጳውያን፡ ነው። አፍሪቃ፡ ሲባል፡ የምናውቀው፡ ኢትሪካዊ፡ የሆነ፡ ዝቅተኛ፡ መንፈስ፡ ገና፡ ከተፈጥሮአዊ፡ ሁኔታ፡ ያከተካቀቀ፡ መሆኑን፡ ነው። የዓለም፡ ታሪክ፡ የሚጓዘው፡ ከምሥራቅ፡ ወደ ምዕራብ፡ ነው፤ እውሮፓ፡ የታሪክ፡ መደማደማያ፡ ስትሆን እስያ፡ መጀመሪያዋ፡ ናት። 1”

የዚያን፡ ዘመን፡ የፈካሰፍኖ፡ ቀንጦ፡ በነበረው፡ ሒገክ፡ የተፀነሰው፡ አስተሳሰብ፡ የአውሮጳውያን፡ በተከደ፡ የጀርመን፡ ምሁራንና፡ የመሪዎች፡ አስተሳሰብ፡ ከመሆን፡ ከያመክጥ፡ አደቸክም። የሒገክ፡ አስተሳሰብ፡ ከየትም፡ ደመወዝ፡ ከየትም፡ አኛን፡ የሚጠቅመን፡ በአውሮጳ፡ ሆነ፡ በምዕራብ፡ ዓለም፡ በጠቅካካ፡ እንዲሁም፡ ከአፍሪቃ፡ ውጭ፡ በሆነው፡ ዓለም፡ ዙሪያ፡ የሚሸከረከረው፡ አስተሳሰብ፡ ታሪክና፡ ፍክሰፍኖ፡ ከኛ፡ ሁኔታ፡ ከመጀመሪያውኑ፡ የተመቻቸ፡ የኛን፡ ሰብእና፡ የሚያውቅ፡ የኛን፡ ጥቅም፡ የሚወክል፡ ነው። ብከን፡ ያከምርምር፡ እንዲቀበል፡ የሚያሳስብን፡ ማስጠንቀቂያ፡ በመሆን፡ ነው። በሒገክ፡ አስተሳሰብ፡ ኢትዮጵያ፡ የራሷ፡ የሆነ፡ ታሪክ፡ ሆነ፡ ፍክሰፍኖ፡ ኪናራት፡ አደቸክም። ደህ፡ በዓለም፡ ዙሪያ፡ ሰፍኖ፡ የሚገኘው፡ የምዕራባውያን፡ የባካደነት፡ የተዕቢትና፡ የአብሪት፡ አመካካከት፡ መሠረት፡ ፍክሰፍኖውን፡ ደጠቀምክናክ። በዚህ፡ አኳያ፡ ስንመከከተው፡ ማንኛውንም፡ ፍክሰፍኖ፡ ምንጡንና

1. Peter Gutkind, African Social Studies, Monthly Review Press 1977
ገጽ : 34 = (ተርጉም)

የተመሠረተበት፣ ሐብረተሰባዊ፣ መደካድክ፣ እንዲሁም፣ ወቅቱን፣ ያካባቢውን፣ የታሪክ፣ ሂደት፣ መርምረንና፣ አገናዝበን፣ ከተረዳን፣ በኋላ፣ ነው። ቁም-ነገሩን፣ መቀበል፣ ወደንም፣ አከመቀበል፣ የምንቸከው። የአገድ፣ ክፍለ-ዓክም፣ ሐዝብ፣ ቀርቶ፣ ያገድ፣ ሀገር፣ ከዚያም፣ አገድ፣ ግክሰብም፣ ቢሆን፣ ስከሐደውት፣ ስከሐብር፣ መኖር፣ ስከፍጥረት፣ ስከቤተሰብ፣ ስከሃደሚናት---ወዘተርፈ፣ ራሱን፣ የቻከ፣ አመከካከትና፣ አስተሳሰብ፣ ሳደናራቸው፣ ህክው፣ ከሆኑ፣ እደቸኩም። የነሐገክ፣ ዘመን፣ ፍክሰፍና፣ ከቅኝ፣ ገዢዎች፣ አመቺ፣ እንዲሆን፣ የተፈጠረ፣ ነበር፣ ከሚከተ፣ ባንደፍርም፣ ቢያንስ፣ የቅኝ፣ ገዢዎችን፣ የበካደነትና፣ የአንገግ፣ ገንነት፣ ስሜት፣ ፍክሰፍናዊ፣ መሠረት፣ እንደሰጠው፣ አያጠራጥርም።

ኢትዮጵያውያን፣ ምሁራንና፣ ያገሪቱ፣ መሪዎች፣ ዘመናዊ፣ ፍክሰፍና፣ ወደሀገሪቱ፣ እንዲገባረቁር፣ ሲያደርጉ፣ ያከያሂደት፣ ጥክቅ፣ መመራመር፣ አካን?፣ ባንፃሩ፣ ደግሞ፣ እዲስ፣ ንቃተ-ሐኪና፣ ያስነሳው፣ የዘመኑ፣ ጥያቄ፣ የውጭ፣ ፍክሰፍና፣ ተመልዋች፣ ከምን፣ ሆንን፣ የሚክ፣ ነው። በዚህ፣ አኳያ፣ የፍክሰፍና፣ ጥገኝነት፣ የፍክሰፍና፣ ድህነት፣ የሚኩ፣ ፅንሰ፣ ሀሳቦች፣ ተፈጥረዋል። ባጠቃካደ፣ ሲታደ፣ ጥንት፣ አበው፣ የውጭውን፣ ባህክ፣ ፍክሰፍና፣ ስክሜ፣ ---ወዘተርፈ፣ ማግባባት፣ አደገኛ፣ እንደሆነ፣ ያሳሰቡት፣ ማስጠንቀቂያ፣ ባሁኑ፣ ትውክድ፣ ገንዛቤ፣ ካደ፣ ያደረሰው፣ ደመስካክ። በደፋ፣ ጥያቄዎችና፣ ውድደቶች፣ መውጣት፣ ጀምረዋል። በተውሶ፣ ፍክሰፍና፣ በተውሶ፣ ፈካስፋዎች፣ ከምን፣ እንመራከን፣ የሚክ፣ እርሮ፣ የሚጠቁመው፣ የራሳችን፣ የሆነውን፣ አገወቅ፣ እንጠቀምበት፣ ወደሚክ፣ መደምደሚያ፣ የሚያሻገር ነው። ደህ፣ ሲባክ፣ ደግሞ፣ የውጭ፣ የሆነው፣ ሁኑ፣ ባዕድና፣ ተፃራሪ፣ ነው። ለሚከተ፣ እደደከም። የኪካ፣ ዓክም፣ ሐዝብ፣ የሚያሳየው፣ እንቅስቃሴና፣ ርምጃ፣ ከኛ፣ ተመክር፣ ጋር፣ እንደሚያያዝ፣ ከመሳሰክም፣ እንደሚቸክ፣ መገንዘብ፣ ያሻክ። የሚመሳሰክውን፣ ፈክጉ፣ ማጥናት፣ የኛ፣ ተገባር፣ ነው።

ከናሙና፣ ያህክ፣ ስከኢትዮጵያ፣ ፍክሰፍና፣ እንደገድ፣ ቀደምተነት፣ ያካቸውን፣ ጽሁፍ፣ አገመክከት። ሰከሞን፣ ገብረ፣ ጊዮርጊስ²፣ በጸፉት፣ ጽሁፍ፣ የቅኔን፣ ተምህርት፣ ቤት፣ እንደፍክሰፍና፣ ተምህርት፣ ቤት፣ አድርገው፣ አስቀምጠውታል። ቅኔ፣ በቤተክህነት፣ ሰዎች፣ አማካኝነት፣ የሚሠጥ፣ ተምህርት ደህን፣ እንጂ፣ ከኪካው፣ የሃደሚናት፣ ተምህርት፣ ከየት፣ ያክ፣ የመመራመርና፣ የመፈካሰፍ፣ ባህክን፣ እንደሚያበረታታና፣ እንደሚያጉከምስ፣ ገክጸዋል። ከዚህም፣ የተነሳ፣ ደባተሩ፣ ተመራማሪዎች፣ እንጂ፣ ጭን አማኞች፣ እደደከም። የቅኔ፣ ተማሪዎች፣ አብዛኛውን፣ ጊዜ፣ ተከራካሪዎች፣ እንደሆኑ፣ ተገክጸክ። በሰከሞን፣ አገካከጽ፣ ቅኔ፣ የፍክሰፍና፣ መሣሪያ፣ ነው። ደህ፣ ነጥብ፣ ከወደፊት፣ ብዙ፣ የሚያወያድና፣ በጥክቀት፣ መጠናት፣ ያከበት፣ ነው፣ ብክን፣ እናምናክን። በተከደም፣ የራሳችንን፣ የሆነ፣ የፍክሰፍና፣ ስክትና፣ ዘጂ፣ በምንፈክግበት፣ ጊዜ፣ የምንነሳው፣ ባህካችን፣ ካፈራው፣ ከዚህ፣ ዓደነት፣ ቅርሳዊ፣ መሠረት፣ መሆን ደኖርበታል።

ኢትዮጵያውያን፣ ፈካስፍኖች፣ እነሚን፣ ነበሩ፣ የሚከውን፣ በከፈክ፣ ከመመከሰ፣ ያክክ፣ ደክተር

2. ሰከሞን፣ ገብረ፣ ጊዮርጊስ፣ "Ethiopian Philosophy"፣ The Ethiopian Herald፣ March 26፣ 1972፣ ገጽ፣ 10።

ተስፋዬ፡ ደበሳጅ³፡ ከጸፉት፡ ጽሑፍ፡ አንጥቀስ = ደክተር፡ ተስፋዬ፡ ባቀረቡት፡ ጽሑፍ፡ ካደ፡ በአሥራ-ስድስተኛው፡ መቶ፡ ዓመት፡ ደኖር፡ የነበረው፡ ዝናውና፡ ማጓጓዣ፡ አንብዛም፡ ያከታውቀው፡ ዘርዱ-ያዕቆብ፡ የተባከ፡ የአክሱም፡ ተወካ፤ ጥኩክን፡ ባከፈው፡ መጽሐፍ፡ ካደ፡ መገንዘብ፡ እንደሚቻለው፡ በኢትዮጵያ የዘመኑ፡ ታካቅ፡ ፈካስፋ፡ ያደርገዋል፡ ደካኑ = ተመራማሪው፡ ዘርዱ-ያዕቆብ፡ አበር፡ ሆኖ፡ በጸፈው፡ ሐተታ፡ **ዘዘርዱ፡ ያዕቆብ፡ እክሱ-ሚዊ፡ ወከደጸሐደውት፡ እንፍራ-ዛዊ**፡ በሚካው፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ከጸሐደ፡ በታች፡ ባካው፡ ማንኛውም፡ ክስተት፡ ካደ፡ ከመመራመር፡ ማንኛውንም፡ ነገር፡ ከመሞከር፡ አስምርዳ፡ አቅንቻከሁ፡ ደካክ = ደክተር፡ ተስፋዬ፡ ከክስተክን፡ ነጥብ፡ መካከል፡ ዘርዱ-ያዕቆብ፡ የሰው፡ ክፅኑ፡ ነፃ፡ በሆነ፡ መንገድ፡ አውነት፡ መስኩ፡ የታየውን፡ መርምሮ፡ ካወቀ፡ በኋላ፡ የመቀበል፡ ነፃነት፡ እንዲካው፡ ገንዘቢ፡ ነበረው፡ ስከዚህም፡ ዘርዱ-ያዕቆብ፡ ምንም፡ እንኳን፡ መሠረታዊ፡ ትምህርቱን፡ የወሰደው፡ በቤተክህነት፡ ሥር፡ ቢሆንና፡ ራሱ፡ መነኩሲም፡ ቢሆን፡ ስከማንኛውም፡ ነገር፡ ያካንዳቸ፡ ገደብ፡ ስከመከት፡ ጥያቄ፡ ጭምር፡ በመመራመር "አውነት" ምን፡ እንደሆነ፡ የማወቅ፡ ፍካጉቱን፡ አሳውቋል፡ ሲኩ፡ ገልፀዋል = ሰከሞን፡ ደህን፡ ነጥብ፡ በሚመክክት፡ ዘርዱ-ያዕቆብ፡ ከጸፈው፡ መካከል፡ የጠቀሱትን፡ እንመክክት፤

" የምፀክኖው፡ ከማነው፤ ወደጎስ፡ የሚሰማኝ፡ ፈጣሪ፡ እኩ = ከየት፡ መጣሁ፤ ከፈጠረኝ፡ ፈጣሪ፡ በፊት፡ ኖረ፡ ቢሆን፡ ኖሮ፡ የሐክውናዬን፡ መቅደምና፡ ራሴን፡ ስከፈጠርኩት፡ ስከራሴ፡ ሐካዊ፡ ማወቅ፡ በቻልኩ፡ ነበር = ራሴን፡ በራሴ፡ በእጄቼ፡ ፈጠርኩ? ነገር፡ ገን፡ ከመፈጠሩ፡ በፊት፡ ሐክው፡ እክነበርኩም = እናትና፡ አባቷ፡ ፈጠሩኝ፡ እንዲክክ፡ አባቴና፡ እናቴን፡ ከዚያም የነበርሱን፡ ወካጆቹ፡ ፈጣሪ፡ ከማወቅ፡ ፍክጉ፡ ሳደርገ፡ እንደኛ ፍጡራን፡ ሳደሁኑ፡ በሆነው፡ መንገድ፡ ፈጣሪ፡ በመሆን፡ ወደዚህ፡ ዓክም፡ የመጡትን፡ ማግኘት፡ ግድ፡ ይሆናል = ⁴

ወከደጸሐደውት፡ ወደጎም፡ ምትኩ፡ በመጣክ፡ የታወቀው፡ አበር፡ ደራሲ፡ ከየት፡ ያኩ፡ አቀራረብ፡ ይነረው፡ እንጂ፡ አርሱም፡ በበኩኩ፡ በተረትና፡ በምሳኪ፡ ሳቢያ፡ የሚገክጸቸው፡ የፍክሰፍና፡ ቁም፡ ነገሮች፡ እኩ = የዘርዱ-ያዕቆብ፡ ተማሪ፡ ስከነበረም፡ የመምህራ፡ ጫና፡ እንደነበረበት፡ እያጠራጥርም = ስከ፡ ዘርዱ-ያዕቆብና፡ ወከደጸሐደውት፡ ፍክሰፍና፡ በጥክቀት፡ ካጠነት፡ የውጥ፡ ደራሲያን፡ መካከል፡ ደክተር፡ ከካውድ፡ ሳምነር፡ አቢደ፡ ሰፍራ፡ ደደዛኩ = ዘርዱ-ያዕቆብና፡ ወከደጸሐደውት፡ የዘመናቸው፡ አቢደ፡

3. ተስፋዬ፡ ደበሳጅ፤ "In Search of Truth, Zara-Yacob The Philosopher of Yore" The Ethiopian Herald፡ January 1978፡ 2 =

4. ሰከሞን፡ ገብረ፡ ጊዮርጊስ፤ "Ethiopian Philosophy." (ተርጉም)

ፈካስፍቱ፡ (ዘርዳ-ያዕቆብ፡ በተከፈለው፡ በአውሮፕውያን፡ ፍክሰፍና፡ ካደ፡ አቢደ፡ ጣና፡ ነበረው፡ የሚኩ፡ አካ) ቢሆንም፡ እንዲያው፡ አውሮፕውያን፡ ታሪክ፡ ጸሐፊዎች፡ የዘርዳ-ያዕቆብ፡ ፍክሰፍና፡ ከራሳቸው፡ የመነሡ፡ እድደካም፡ በማካት፡ ሞግዚት፡ ፍክጋ፡ ተራውጠዋል። ከነዚህ፡ ሞግዚቶች፡ እንደኛው፡ የኡርቢነው፡ አባ፡ ጂስቶ፡ ደግሎ፡ የነበረ፡ መነኮሴ፡ ነው። እንደ፡ ጸክተር፡ ተስፋዬ፡ አግባብ፡ አባ፡ ጂስቶ፡ የዘርዳ-ያዕቆብን፡ ጽሑፍ፡ በእጅ፡ ከማስገባት፡ የቻለ፡ የመጀመሪያው፡ ሚኒዮናዊ፡ ደሀን፡ እንጂ፡ መጽሐፉን፡ አራሱ እንዳይጻፈው፡ ስክካደም፡ ይካኩ።

የሃገራችን፡ ፍክሰፍናና፡ ፈካስፍቱን፡ በሚመከክት፡ ከንጠቁም፡ የምንፈልገው፡ ነገር፡ ቢኖር፡ ሀገራችን፡ ባሳካፈቸው፡ የረጅም፡ ዘመን፡ ታሪክ፡ እያኬ፡ ኪቃውንትን፡ ያፈራች፡ በመሆኗ፡ ደሀ፡ ተውክደ፡ ካኩት፡ ሃካፊነቶች፡ እንደ፡ ነው፡ ብክን፡ የምንገምተው፡ እነዚህ፡ ኪቃውንትና፡ ሥራዎቻቸውን፡ ተኩፈት፡ ሰጥቶ፡ መፈከገና፡ መሰብሰብ፡ ሰብስቦም፡ ማጥናትና፡ ተንትኖ፡ ከሀገሪቱ፡ ሐዝብ፡ ማሳወቅ፡ ነው። ከምሳኬ፡ እኩቃ፡ ገብረሃና፡ ባክተኛ፡ ብቻ፡ ናቸው፡ ወደስ፡ በባክተኛው፡ ሳቢያ፡ ፍክሰፍናቸውን፡ እመክካክታቸውን፡ ያንጸግርቁ፡ ነበር። የባክተኛ፡ ፍክሰፍናስ፡ ምን፡ ደመሰካክ? ከጣኪያን፡ ወረራ፡ ወዲህ፡ በፍክሰፍናና፡ እስተሰሰብ፡ ደረጃ፡ መጠነኛ፡ እስተዋጽዖ፡ የማድረግ፡ መከራ፡ ካሳዩት፡ መሃከክ፡ ከምሳኬ፡ ያህክ፡ የቤተወደድ፡ መኩንን፡ እንዳይካቸው፡ እርሙ፡ 5 በመጣክ፡ በታወቀው፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ያሰፈሩትን፡ እንጠቁማክን። በመጽሐፉ፡ ውስጥ፡ " የራሱ፡ ቤተወደድ፡ መኩንን፡ እንዳይካቸው፡ እሳብ " በሚክርዕስ፡ ሰባ፡ ሶስት፡ ሀሳቦችን፡ አስፈረዋል። እነዚህም፡ ሀሳቦች፡ የፍክሰፍና፡ መሠረት፡ ሲኖራቸው፡ ገብረገባዊ፡ ቅርፅ፡ ጭምርአካቸው፡ ምናክባትም፡ ገብረገባዊ፡ ፍክሰፍና፡ ብክን፡ ከንከደመው፡ እንቸካክን።

መኩንን፡ እንዳይካቸው፡ ሀሳቦቻቸውን፡ በጽሑፍ፡ የማስቀመጥ፡ ርምጃ፡ የሚደነቀው፡ በቀምነገሩ፡ በአካላቸውና፡ በምሳኬነቱ፡ ጭምር፡ ነው። እያኬ፡ ምሳኬዎችና፡ አግባቡች፡ ከአባታቸው፡ ወደዘመናችን፡ ተውክደ፡ ቢተካከፍም፡ በቃክ፡ የሚነገረው፡ በጽሁፍ፡ ሰፍሮ፡ ክሚገኘው፡ ይበክጣል። የቤተወደድ፡ መኩንን፡ መጽሐፍ፡ የብዙ፡ ሰዎችን፡ እስተሰሰብ፡ እኩወቀረም፡ ብኩ፡ መናገር፡ አደቻክም። የአባታቸው፡ ምሳኬዎች፡ በዕክት፡ ተዕክት፡ ንግግራችን፡ የሚጠቀሱ፡ በየጽሑፉ፡ ማጣፈጣና፡ ማመሳከሪያ፡ እየሆነ፡ የሚገባ፡ አቢደ፡ ሚና፡ የሚጣወቱ፡ ናቸው። እነዚህም፡ እስተሰሰባችንን፡ ቀደርታክ፡ ማካት፡ ነው። እነዚህን፡ ምሳኬዎችና፡ ጥቅሶች፡ እንደ፡ ፍክሰፍና፡ ንኮጣ፡ እንደእስተሰሰብ፡ ዘደቢ፡ አድርገን፡ በመውሰድ፡ በየታሪካችን፡ ክዩ፡ ክዩ፡ ዕርክን፡ የተፈጠሩትን፡ ሁኩ፡ ከታሪክ፡ ጀርባቸው፡ ጋር፡ እያገናዘብን፡ ብናጠና፡ የራሳችን፡ የሆነ፡ መሠረታዊ፡ እስተሰሰብና፡ ፍክሰፍና፡ የምናውቀውን፡ ብኩም፡ ከዘመናችን፡ እኩራ፡ የሆነ የፍክሰፍናችን፡ መዳበሪያ፡ መሠረት፡ መጣክ፡ እንቸካክን፡ ብክን፡ እንገምታክን። ከዚህ፡ ጋር፡ አብር፡ መታየት፡ ያከበት፡ በሀገራችን፡ ክዩ፡ ክዩ፡ አፍኩች፡ የሚፈክቀውንና፡ ከተውክደ፡ የሚተካከፈውን፡ ሃሳብ፡ ፍክሰፍና፡ ዕውቀቱንም፡ ተጨግጥ፡ ሁነታ፡ በምን፡ ዓድነት፡ ዘዴ፡ እንደሚፈጠርና፡ እንደሚተካከፍ፡ በዚህም፡ ከኪካው፡ ዓከም፡ ዘዴ፡ ጋር፡ የሚመሳሰብበትንና፡ የሚከናወኑትን፡ ከደቶ፡ ማጥናት፡ ተገቢ፡ ነው።

5. መኩንን፡ እንዳይካቸው፡ " መጽሐፍ፡ የዓከምን፡ ምረቅ፡ ማጣፈጣ፡ ማር፡ ነው። " እርሙ፡ 3፤ አ-አ
፲፱፻፶፪ ዓ.ም፡ ገጽ፡ 186-192።

እንካካን፡ ደህንነ፡ ማድረግ፡ አስካክቻክን፡ ወደገም፡ የጥንቱ፡ ሁኑ፡ ሂሳብ፡ ስራ፡ አድራሪ፡ ነው፡ ብክን፡
የምርምሩን፡ በር፡ ከዘጋነው፡ አንድም፡ ስገፍና፡ ነው፡ ከካም፡ ራሳችንን፡ ከታሪካችንና፡ ከቀርጣችን፡ ማግ
ክክ፡ ይሆናክ፡

ኢተዳጽ፡ የብዙ፡ ብሔረሰቦችና፡ ብሔሮች፡ ስብስብ፡ እንደመሆንዎ፡ መጠን፡ የያዘደገደ፡
ብሔርና፡ ብሔረሰብ፡ የአድኗር፡ የግህፅ፡ የአስተሳሰብ፡ ስኬትና፡ ዘፌ፡ አካው፡ ከምሳኪ፡ በኦሮሞው
ሐብረተሰብ፡ ውስጥ፡ ገደ፡ በመገኘቱ፡ የታወቀው፡ የአስተዳደር፡ ስኬት፡ ብቸኛ፡ የሆነ፡ የራሱ፡ ጠገድ፡ ስ
ኬትና፡ ዘፌ፡ አካው፡ እንደሆነም፡ በጉራጌ፡ ሐብረተሰብ፡ ጥንት፡ የነበረው፡ የአስተዳደር፡ የሐገ፡ አመጣ
ጥና፡ አሠረጣጠቱ፡ ሥርዐት፡ ከዋና፡ ብቸኛ፡ ቀርፅ፡ ነበረው፡ እነዚህን፡ ከናሙና፡ ያህክ፡ ከወሰድን፡ የሁ
ክቱ፡ ሐብረተሰብ፡ ፍክሮችና፡ መሠረት፡ ምን፡ እንደሆነ፡ ምን፡ ዓይነት፡ አስተሳሰብ፡ ምን፡ ጥህሃዌ፡ ደ
ዘቱ፡ ሐብረተሰቦችን፡ በተከያዩ፡ ታሪካዊ፡ አርክሳች፡ ወቅት፡ ከተነሡ፡ ውሸንፍሮች፡ ራሳቸውንና፡ ማንነታቸ
ውን፡ ጠብቀው፡ እንደቆዩ፡ አስቸክን፡ ከውጥም፡ አድርገው፡ ከሆነ፡ የከውጡ፡ አመጣጥ፡ ከምን፡ ይመነጣ
ክ፡ የሚክ፡ የምርምር፡ መነሻ፡ ጠቃሚነት፡ አካው፡ ብክን፡ እናምናክን፡

የቀርቡን፡ አቢይ፡ የርዕዮተ፡ ዓክልምና፡ የንድፈ-ሀሳብ፡ እንቅስቃሴ፡ ስንመክክት፡ በሀገሪቱ
ውስጥ፡ ከውጥ፡ ከሚመጣት፡ የተሰከፈ፡ ሀይሎች፡ ከጥቂቶች፡ በቀር፡ በማርክሲስት፡ አስተሳሰብ፡ (የግራ
ክንፍ፡ አስተሳሰብም፡ ተብሎ፡ ይታወቃል) የተነሡ፡ ነበሩ፡ ዘመር፡ ብክን፡ ስንመክክት፡ የማርክሲስት፡ አስተ
ሳሰብ፡ መሠረት፡ ያደረገ፡ ከውጥ፡ ከሚመጣት፡ ምሁራንና፡ የየድርጅት፡ መሪዎች፡ የኢሎች፡ ሀገሮችን፡ ተ
መክሮ፡ መሠረት፡ (መነሻ) በማድረግ፡ የማርክሲስት፡ አስተሳሰብ፡ በኢሎች፡ ሀገር፡ መሪዎች፡ ወደገም፡ ም
ሁራን፡ አማካኝነት፡ ያሳዩውን፡ ከውጥ፡ መነሻ፡ በማድረግ፡ እንደሆነም፡ የማርክሲስት፡ የኢኮኖሚ፡ የማኦን፡
---አስተሳሰቦች፡ ቃክ፡ በቃክ፡ በመተርጉምና፡ በመከተክ፡ ካደ፡ ያረፈ፡ እንደነበር፡ እንገነዘባክን፡ ደህ
አጠናንና፡ የተመክሮ፡ አወራረስ፡ አደጋ፡ አክሰበረውም? በአንዳንድ፡ ገክጽ፡ ውደድትና፡ ክርክር፡ በተደረ
ገገቸው፡ አካባቢዎች፡ ከነማርክሲስት፡ አስተሳሰብ፡ ውጭ፡ ማሰብ፡ መናገር፡ መጻፍ፡ የሚያስከላከሉና፡ የሚ
ያስወግዝ፡ ተግባር፡ ነበር፡ በአጠቃላይ፡ ሲገመገም፡ በአመክካከት፡ ደረጃ፡ የሀገር፡ ውስጥ፡ አስተሳሰ
ብን፡ የማንፀግረቅ፡ ወደገም፡ መርምሮ፡ ከማግኘትና፡ ከመጠቀም፡ እምብዛም፡ ጥረት፡ አከተደረገም፡ ብ
ክን፡ መናገር፡ እንቸካክን፡

በመጽሐፍት፡ ካደ፡ የተገኙትን፡ የምዕራባውያን፡ ሆነ፡ የምሥራቃውያንን፡ የፍክሮችና፡ ያስ
ተሳሰብ፡ ዘፌ፡ እንደ፡ ቀመር፡ የመጠቀም፡ ከምድ፡ ጉክቱ፡ ይታደ፡ ነበር፡ የምዕራቡን፡ አስተሳሰብና፡ ር
ዕዮተ-ዓክልም፡ ከመቀሰምና፡ ከማንፀግረቅም፡ አሸቅጥመድምና፡ መጣደፍ፡ ተደርጎ፡ ነበር፡ ግን፡ ደግ
ሞ፡ ያገርን፡ ውስጥ፡ ተጨጣጭ፡ ሁኔታ፡ ከፍክሮችናው፡ ጋር፡ ከማጣጣም፡ ከማጣመርና፡ ከመተንተን፡ ተደጋ
ጋሚ፡ ጥሪ፡ ነበር፡ " ተጨጣጭ፡ ሁኔታ " ምን፡ ማክት፡ እንደሆነ፡ ከመጽሐፍ፡ በተገኘው፡ ተርጉም፡ ካደ፡
ሁኑም፡ የተሰማማ፡ ይመስክ፡ የተከያደና፡ የተቃረነ፡ ሀሳብ፡ በሚሰነዘርበት፡ ጊዜ፡ ሁኑ፡ **ከኢተዳጽ**፡
ተጨጣጭ፡ ሁኔታ፡ በመነሣት፡ የሚክ፡ መቅደም፡ የተከመደ፡ መግቢያና፡ የሀቀንነትና፡ የእውነትነት፡ ማ
ረጋገጣ፡ ዘፌሆና፡ ነበር፡ ደህ፡ ገን፡ አውን፡ ነበር፡ ወደ፡ ብክን፡ ብንጠይቅ፡ ቢያንስ፡ በፍክሮችና፡ በአ
ስተሳሰብ፡ በዕውቀት፡ ደረጃ፡ ያገራቸን፡ ሐዘብ፡ ሂሳብ፡ ያከተማረ፡ ዝቅተኛ፡ አድርጎ፡ በጅምካ፡ ከ

መደምደም፡ በቀር፡ ጥክቀት፡ ያካው፡ ጥናት፡ እና፡ ምርምር፡ እንዲከተረገ፡ መናገር፡ እንቸካክን።

ከቀርብ፡ ጊዜው፡ የገራ፡ ሀይክ፡ የአስተሳሰብ፡ ፍክሚያ፡ አካባቢ፡ ብናተኩር፡ የምናቀርብ
ው፡ ሃሳብ፡ ከአቶ፡ ሀይኪ፡ ፊደ፡ ዲያኪክቲካዊና፡ የታሪክ፡ ቁስ፡ እካክነት፡ ከተሰኘው፡ መጽሐፋቸ
እንፃር፡ የተንሸራሸረውን፡ የሀሳብ፡ ፍጥነት፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ ነው። የዚህ፡ መጽሐፍ፡ ታትሞ፡ መው
ጣት፡ ከአጠቃላዩ፡ የፍክሰፍና፡ ዕውቀት፡ ማደግ፡ አቢድ፡ አስተዋጽዖ፡ ነበረው፡ ብንክ፡ ማጋነን፡ አደሆን
ም። ደህም፡ ከሆነ፡ የቻካው፡ ጎሐ፡ በተባከቸው፡ መጽሐት፡ ሳቢያ፡ የሀይኪ፡ ፊደ፡ አስተሳሰብና፡ አደፍ
ርስ፡ የተባከ፡ የሀሳብ፡ ተቀናቃኛቸው፡ ባደረጉት፡ ተከታታይ፡ ክርክር፡ ነው። በጎሐ፡ የሂሳ፡ መድረክ፡ ሳ
ቢያ፡ በተከታታይ፡ የወጡት፡ ትቶቶ፡ የተወሰነ፡ አስተዋጽዖ፡ አድርገዋል። በሁከቱ፡ ምሁራን፡ መካከል፡
በተካሂደው፡ መተቸት፡ እንዲገድ፡ ጽንሰ-ሀሳቦቹ፡ ከተራ፡ ገክፃ፡ ጠክቆ፡ ወዳክ፡ ተርጓሚ፡ እየተሸጋገሩ
እንገቢውን፡ የአውቀትና፡ የአስተሳሰብ፡ አድማስ፡ አስቸተውታል። አጽንዖትና፡ አኩታዊ፡ ገጾቹ፡ ቢኖሩት
ም፡ አጽንዖትና፡ አገክተን፡ አኩታዊውንም፡ ገክፀን፡ ተምህርታዊ፡ እንደሆነ፡ ማድረግ፡ ተገቢ፡ ይመስከ
ናል። በአኩታዊ፡ ገፀተቶቹ፡ ከፖክቲካ፡ ቡድነኝነት፡ አቀጣጣ፡ ስከተሰነዘረ፡ በነበረው፡ የቡድነኝነት፡ ስሜ
ት፡ ካደ፡ ያረፈ፡ የማጥካያ፡ ዘመቻ፡ ቀምነገሩ፡ ጉክቶ፡ እንዲታይ፡ ሸፍኖታል። እንዲ፡ ኪካውን፡ ወገን፡
አቸነፈ፡ ከማክት፡ የቡድኖቹና፡ ነበረበት፡ ማክት፡ ይቻላል። መጠረሻም፡ ጎሐ፡ መጽሐት፡ እንዳይቀጥክ
መደረጉ፡ በረጅም፡ ጊዜ፡ የሀሳቦቹ፡ መቆራቆስ፡ ሐዘቡ፡ ኪያገኝ፡ የሚቸከውን፡ ተምህርት፡ ባጭሩ፡ እንዲ
ቀጭ፡ አድርጉታል። በተጠማሪም፡ የተከያዩ፡ ሐሳቦቹ፡ ተብካክተው፡ ሳይበቁ፡ የጠካትነት፡ ስሜት፡ እየገነ
ነ፡ ፍፁም፡ ወደሆነ፡ ጣሪያ፡ እንዲገፋ፡ ስከተባባሰ፡ ወደብረት፡ መያዝ፡ መሸጋገር፡ እንዲታረክና፡ ቀጣይ
ሂደት፡ ተደርጎ፡ ተወሰደ። ከዚህ፡ በኋላ፡ የተካሂደውን፡ እንደአውር፡ ገዙ፡ የሚቆጥሩት፡ አኩ።

ጥቅማቸንን፡ አማጠቃቀክ፡ ያህክ፡ በፍክሰፍና፡ በፈጠራና፡ በተርጓሚ፡ እኪያ፡ ያሁኑ፡ ትው
ክድ፡ መፈጸም፡ ያከበት፡ አቢድ፡ ገደታ፡ እክ። በመጀመሪያ፡ የጥንቱን፡ ፍክሰፍናዊ፡ አስተሳሰብ፡ ፈክጉ
ማገኘት፡ ማጥናትና፡ ተርጉሞ፡ (ተንትና) ከዘመናዊ፡ የሐብረተሰብአዊ፡ እንቅስቃሴ፡ በሚጠቀሙ፡ ሁኔታ
መቀረፅ፡ አከበት። ቀጥሎም፡ የውጭውን፡ ፍክሰፍና፡ መሠረት፡ በመመርመርና፡ በማጠና፡ ከሰው፡ ክፉ፡
ደህንነትና፡ መከላከል፡ ገጥነት፡ የሚጠቀሙትን፡ ተርጉሞ፡ ከውስጡ፡ የአስተሳሰብ፡ ባሕሪ፡ ጋር፡ የማገና
ዘብ፡ የማዋሀድ፡ ርምጃ፡ መውሰድ። ከዛም፡ ክፉ፡ ክፉ፡ የጥናት፡ ማህበሮችን፡ መፍጠርና፡ ትንሹም፡ ሆነ
ትክቅ፡ የሀገር፡ ውስጥ፡ የአስተሳሰብ፡ የመፈካሰፊያ፡ አዳዲስ፡ ሀሳብ፡ የመፍጠሪያ፡ ዘዴዎቹንና፡ ስክቶ
ቸን፡ ማጥናትና፡ መድረክ፡ ፈክጉ፡ ማሳወቅ፤ እና፡ የመሳሰሉትን፡ መፈፀም፡ ተገቢ፡ ነው፡ እንካክን።

ታሪክ፡ በኢትዮጵያ፤

የምንነሳው ኢትዮጵያ፡ በታሪኳ ጥንታዊነት፡ መታወቂያ፡ ምርኩዝ፡ በማድረግ፡ ነው ። ይህ፡ ሲባል፡ ገን፡ ጥንታዊ፡ ታሪኳ፡ በጽምዳ፡ የሚያኮራ፡ ነበር፡ ከሚክ፡ ተምክት፡ ከመነሳት፡ አደገኛው፤ ከዚህ፡ ጥንታዊነት፡ ጋር፡ ተያይዞ፡ ሲወርድ፡ ሲዋረድ፡ የመጣውን፡ ባህክና፡ ያሁኑ፡ ተውክድ፡ የወረሰውን፡ ማንኛውንም፡ ታሪክ፡ መመክክት፡ ያኖርብናክ = የጥንትና፡ የቅርብ፡ ታሪክ፡ በሚነሳበት፡ ጊዜ፡ የምንማረው፡ ምንድነው፡ ከሚክ፡ ጥያቄ፡ አንፃር፡ መሆን፡ ያኖርበታክ፡ ብክን፡ እናምናክን = ጥሩ፡ ታሪክ፡ መጥፎ፡ ታሪክ፡ ኬካም፡ ያኖራክ = መጥፎውን፡ መጥፎ፡ ጥሩውን፡ ጥሩ፡ ከሚክት፡ ገን፡ ታሪክን፡ የምናደበትና፡ የምንመረምርበት፡ መመክክቻ፡ ዘዴ፡ የግዴታ፡ አንደኛረን፡ ኢያሰፈክን፡ ነው ። ስከዚህም፡ ታሪክ፡ ከፍክስፍና፡ ጋር፡ ያካውን፡ ተዛምዶ፡ መመርመር፡ ያጠቅማክ፡ ማክት፡ ነው ።

ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ታሪክ፡ በኢትዮጵያ፡ አንዲት፡ አንደሚታደና፡ የኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ ምን፡ አንደሚመሰክ፡ አንዲትም፡ መታየት፡ አንደክበት፡ ከናሙና፡ ያህክ፡ እክፎ፡ እክፎ፡ አንደገድ፡ ምሳኢዎቻን፡ ከማሳዱት፡ እንሞክራክን።

የታሪክ፡ አጠናን፡	በገደፈ-ሀሳብ፡ ደረጃ፡ በታሪክ፡ ኪቃውንት፡ መካከክ፡ የሚታደ፡ አ
ዘዴ፡ ዓካማ፡	ገደገድ፡ ክዋነት፡ ይገኛክ = አንዲ፡ ወገን፡ ታሪክ፡ ተርጉም፡ ወደም፡
ተርጓሚ፡ -	ተርጓሚ፡ ሳያሰፈክንው፡ ራሱ፡ አንደክ፡ ሐቅ፡ ሆኖ፡ መወሰድ፡ እክ
	በት፡ ይካክ = ከዚህ፡ አቋም፡ ጋር፡ ተያይዞ፡ በታሪክ፡ ውስጥ፡ የታየ

ና፡ የተመዘገቡ፡ ሐቆች፡ ራሳቸው፡ አንድ፡ መደምደሚያ፡ ካደ፡ ያደርሳኩ፡ ሲክ፡ በሐቆችና፡ በዕውንታ፡ መካከክ፡ ቀጥተኛ፡ ገጥነት፡ አንደክ፡ እድርጎ፡ ያገኛክ = ኬካው፡ ወገን፡ ደግሞ፡ በሐቅና፡ በዕውንታው፡ መካከክ፡ መተርጉም፡ መገከፅና፡ መብራራት፡ ያከበት፡ እክ፤ ይህ፡ ተዛምዶ፡ ቀጥተኛ፡ ኪሆንም፡ ካደሆንም፡ ያቸካክ፡ ይካኩ፤ ኪኩቸ፡ እስተሳሰቦቸውም፡ ኪናሩ፡ ያቸካኩ ።

ሳዲንሳዊ፡ ተብከው፡ ከሚጠሩት፡ የታሪክ፡ አጠናን፡ ዘዴዎቹ፡ አንዲ፡ ማርሳዊ፡ ገደፈ-ሀሳብ፡ ነው ። ይህ፡ ዘዴ፡ ታሪክን፡ የሚሠሩ፡ ሰዎች፡ ናቸው፡ ከሚክ፡ መሠረታዊ፡ ፍክስፍና፡ በመነሳት፡ የዓክምን፡ ሐዘብ፡ ታሪክ፡ በአምስት፡ አቢዳ፡ ስክት፡ ምርቶች፡ ይከፍካክ = ጥንታዊ፡ የጋርዮሽ፡ ስክት፡ ምርት፡ የጥንቱ፡ ዓደነት፡ ሐብረታዊ፡ ኑር፡ ሲሆን፡ የባሪያ፡ ዘመን፤ መደብ፡ የተፈጠረበት፡ ዘመን፤ የሰው፡ ክፉ፡ በጌታና፡ ኩኪ፡ መደብ፡ የተከፋፈሉበት፡ የሐብረተሰብ፡ ሥርዐት፡ ያጠቅማክ = ይህን፡ ስርዐት፡ ተክቶ፡ የፈውደክ፡ (በኢትዮጵያ፡ ሀገታ፡ አንፃር፡ አንደገደቻ፡ አንደሚሰደሙት፡ የባካባት) ሥርዐት፡ ያመጣክ = ይህን፡ ስርዐት፡ እፍርሶ፡ ደግሞ፡ የካፒታኪስት፡ (የከበርቲ) ሥርዐት፡ ሲተካ፡ ይህን፡ ስርዐት፡ ደግሞ፡ ተፃር፡ የሶሻኪስት፡ (ሐብረሰሳዊነት፡ ---) ወደም፡ የኮሚውኒስት፡ (ጋርዮሽ፡ ---) ሥርዐት፡ ይከተካክ = በኢትዮጵያ፡ ከ1960ዎቹ፡ ዓመታት፡ ጾምር፡ ማርክሳዊ፡ የታሪክ፡ አጠናንና፡ የአፈራረጃ፡ ዘዴ፡ በሰፊው፡ ሲሠራበት፡ ያታያክ = ጥቅሙና፡ ጉዳት፡ ቢ

ጠና፡መከካም፡ደመስከናክ።

ፕሮፌሰር፡ኦርኖክድ፡ቶደገቢ፡የተባኩት፡ታዋቂ፡የታሪክ፡ኪቀ፡በኢትዮጵያ፡ታሪክ፡አገደተ፡መጠናት፡አገዳዘበት፡በሚክ፡ሮዕስ፡ባሠፈሩት፡ጽሑፍ፡ካደ፡አገደሀ፡ሲኩ፡ምክር፡ከገሠዋክ፤ " የራሳቸው፡የሆነ፡ከዲስ፡የአጠናገር፡ዘዴ፡አውጥታቸው፡አውርዷቸው፡ማግኘትና፡መከተክ፡አከባቸው ። 1 " ይህ፡በሚሆንበት፡ጊዜ፡ሁኩ፡አገደ፡ቶደገቢ፡አስተሳሰብ፡ኢትዮጵያውያን፡በጥንት፡የታሪክ፡አጠናገር፡ዘዴ፡ካደ፡ከቸቸ፡አገዳደኩ፡አገደሀም፡የምዕራቡን፡የአጠናገር፡ዘዴ፡በዝናው፡ተማርከው፡አገዳደኩ፡ከመቀደት፡መቆ፡ጠብ፡አገዳደኩባቸው፡ያስጠነቀቃኩ ። ይህን፡ያኩበት፡ምክንያት፡የምዕራቡን፡የአጠናገር፡ዘዴ፡ቸገር፡አገዳደኩበት፡የደረሱበት፡ድምዳሜ፡በመኖሩ፡ምክንያት፡ነው ። ቸገር፡ብከው፡ከሚያነሱት፡አገደ፡የምዕራቡ፡ታሪክ፡አጠናገር፡ዘዴ፡አያገዳገደን፡ከስተተ፡በተናጠክ፡ወስዶ፡አየሠነጣጠቁ፡ማጥናት፡አገደ፡ተዛምደውን፡ሰከማደመክከት፡ዘዴው፡ጠባብነትን፡አስከትኳክ፡ይካኩ ። ቶደገቢ፡የሚኩት፡ከዲስ፡የአጠናገር፡ዘዴ፡በኢትዮጵያውያን፡ዘገደ፡ደገኛክ፡ወደስ፡አስፈካጊ፡አደዳክም ። በዚህ፡ነጥብ፡ካደ፡ገደፈ-ሀሳባዊ፡ጥናት፡አጽግ፡አስፈካጊ፡መሆኑ፡ደሠማናክ ።

የታሪክ፡አደጃ፡ ኢትዮጵያውያን፡ታሪክ፡መጽፍ፡የጸመሩት፡ገና፡ጥንት፡ነው ። የጥንት፡ዘ

በኢትዮጵያውያን፤ መኑ፡ታሪክ፡ወደ፡ዘመናችን፡የተካከረባቸው፡መንገዶች፡ከብዙ፡በጥቂ

ት፡ከመጥቀስ፡ያህክ፡አነሆ፤ (ሀ) ሀውክቶች፡(ከ) የደገጋደ፡ካደ፡ጽሑፎች፡(ሐ) የብራና፡ጽሑፎች፡(መ) የቤተክህነት፡ጽሑፎች፡(ሠ) የነገሥታቱን፡ታሪክ፡በቀረጹት፡ደራሲያን፡ጽሑፎች፡ሳቢያ፡(ረ) መሬት፡ሥር፡በተቀበሩ፡ቅርሶች፡ሳቢያ፡(ሰ) አፈ፡ታሪክ፡---ወዘተ፡ናቸው ። ነገሥታቱ፡ከውሎ፡መንገሥት፡መሪዎች፡የጸፏቸው፡ደብዳቤዎች፡ምንም፡አገኝን፡ሙኩ፡ታሪኩን፡ባደነገሩም፡ታሪኩን፡ሙኩ፡ከማድረግ፡ደጠቀማኩ ። የውሎ፡ሀገር፡መንገዶች፡ኢትዮጵያ፡ደርሰው፡ከተመክሱ፡በኋላ፡በተከያዩ፡የታሪክ፡ምዕራፍ፡ወቅት፡ያዋትን፡ጽፈው፡በርከት፡ያክ፡ጽሑፍ፡በማቆየታቸው፡ታሪኩን፡ከማሟካት፡ዓደነተኛ፡አማካደ፡ናቸው ።

ኢትዮጵያውያን፡ታሪክ፡በሚጽፉበት፡ጊዜ፡ምን፡ዓደነት፡ስክት፡ነበራቸው፡አሁንስ፡ምን፡ዓደነት፡ስክት፡ደጠቀማኩ፡ቢባክ፡ብዙ፡ዓደነት፡ጠባደ፡ማውጣት፡ሳደቻክ፡አደቀርም ። ይህ፡ተጠገቶ፡መቀረብ፡አገዳደኩበት፡አያሳሰብን፡ከምሳኪ፡ያህክ፡ገን፡አገዳገደችን፡አገጥቀስ ። ስከአዲ፡ቴዎድሮስ፡የዓፋ፡አካቃ፡ወከደማርያም፡የተባኩ፡ኪቀ፡ጽሁፍ፡ሲጸምሩ፡አገደሀ፡ብከው፡ነው፤ " ገጽሐፍ፡መጽሐፈ፡ታሪክ፡ዘቴዎድሮስ፡ንጉሠ፡ኢትዮጵያ ። " 2

ይህ፡አቀራረብ፡የአካቃ፡ወከደማርያም፡ብቻ፡አደዳክም ። ብዙ፡ጽሐፈዎች፡የነገሥታቱን፡ታሪክ፡ከመጽፍ፡ተሠተዋክ ። ባንፃሩ፡የሐዘቡ፡ታሪክ፡ሁከተኛ፡ደረጃ፡ደዞ፡ነበር፡የሚነገረው ።

1.ኦርኖክድ፡ቶደገቢ፤ "How Should History Be Studied in Ethiopia"- Ethiopian Observer፤ ቀጽ.8፡ቁ.2፡ገጽ.142-145 ።

2.በሙሉ፡ጊዜምቶ፡የተቀነጣበረ፤ Chronique de Theodore II Roi des Rois D’Ethiopie

ባርን፡ የመሠረተ፡ ጥንታዊውን፡ ናቸው፡ የሚኩ፡ ታሪክ፡ ጸሐፊዎችም፡ ሌሎች = ከዚህም፡ ጋር፡ ተያይዞ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ፍተሐዊ፡ መንፈሳዊና፡ ፍጹማዊ፡ አንጻራዊ፡ አንክ፡ አክባ፡ ሐዘቦች፡ ሆነው፡ ይታዩ፡ አንጻራዊ፡ አንዚህ፡ ጸሐፊዎች፡ ይጠቀሳሉ = በግዛት፡ ወሰን፡ ደረጃ፡ ሰፊና፡ ብዙውን፡ የአፍሪቃ፡ ክፍክ፡ ዓክል፡ የሚያጠቃክኑ፡ ወሰን፡ አንጻራዊ፡ ይነገራል = አንጻራዊ፡ የውጭ፡ ታሪክ፡ ጸሐፊዎች፡ የኢትዮጵያን፡ ጥንታዊ፡ ታሪክ ሲጽፉ፡ ኢትዮጵያውያን፡ የሚኩው፡ ስያሜ፡ የአፍሪቃ፡ የጥንት፡ መጠሪያ፡ አንጻራዊ፡ አጽርገው፡ ይጠቀሙበታል =

ኢትዮጵያውያን፡ ታሪክ፡ ጸሐፊዎች፡ የኢትዮጵያን፡ ጥንታዊነት፡ ደጋግመው፡ የሚያነሡ፡ ቢሆንም መክከል፡ ባከው፡ ሁኔታ፡ የጥንቱን፡ የሥነጥንት፡ ደረጃ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ከዓክል፡ ሐዘቦች፡ ግሥጋሊ፡ ያበረከታቸው፡ አስተዋጽኦ፡ ምን፡ ምን፡ አንጻራዊ፡ ከጥንቱ፡ ሁኔታ፡ ወደአሁኑ፡ አንጻራዊ፡ መሸጋገር፡ አንጻራዊ፡ ከመረጃ፡ ጋር ያቀረቡ፡ ሌሎች፡ ቢባሉ፡ ቁጥራቸው፡ ኢሞንት፡ ነው = ጥንታዊው፡ ታሪክ፡ ሲነሣ፡ የንግሥት፡ ሳባንና፡ የንግሥት፡ ሰከሞን፡ ግንኙነት፡ መሠረት፡ አጽርጎ፡ የሚቀርብበት፡ ጊዜ፡ ይበዛል = ይህን፡ ነጥብ፡ አስመክቶ፡ በብዙ፡ ኢትዮጵያውያን፡ መካከል፡ የሚገኝላቸው፡ አስተሳሰብ፡ የሀገሪቱ፡ ታሪክ፡ ከዚህ፡ ከዓት፡ ባከ፡ ዘጸ፡ አንጻራዊ፡ መጽፍ፡ አንጻራዊ፡ ነው = በሥነጥንት፡ ካደ፡ የሚቀመጡትን፡ ቤተሰቦች፡ ከሚመዝገቡት፡ ተባሉ፡ የሚጻፉ፡ ታሪክ፡ አንጻራዊ፡ ስብከት፡ የተመዘገበት፡ ከሆነ፡ አንጻራዊ፡ በኢካም፡ በኩል፡ የሐዘብ፡ ተሳታፊና፡ አንቀሳቃሽ፡ ኢሞንት፡ ቦታ፡ አንጻራዊ፡ አንጻራዊ፡ በመተቸት፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ ታሪክ፡ አጽጻፍና፡ አቀራረብ፡ ካደ፡ ከፍተኛ፡ ቀረታ፡ ይሰማል =

ጥንታዊውን፡ የኢትዮጵያውያን፡ ታሪክ፡ አስመክቶ፡ አንጻራዊ፡ አከራካሪ፡ ነጥቦች፡ መካከል፡ ጥቂቶችን፡ አናቀርባለን = ኢትዮጵያውያን፡ ሁሉን፡ ይዞ፡ የምትገኘውን፡ የፖለቲካና፡ የመከላከል-ምድር፡ ቀርጽ፡ ታሪካዊ፡ አፈጣጠር፡ አንጻራዊ፡ በውስጡ፡ የተቀረጸውን፡ የተከያዘ፡ ሐዘቦች፡ ታሪክ፡ ባህልና፡ ቋንቋ፡ --- ወዘተ፡ በሚመክኩት፡ አንጻራዊ፡ ጸሐፊዎች፡ አንጻራዊ፡ ከክርስቶስ፡ ከደ፡ አምስት፡ መቶ፡ ዓመት፡ በፊት፡ ከደቡብ፡ የመን፡ የፈክሉ፡ ሳባውያን፡ የብረት፡ ማቀከጥ፡ የአርጎ፡ ጥበብና፡ የጽሕፈትን፡ ጥበብ፡ ይዘው፡ በመምጣት፡ ተገራጽ፡ አካባቢ፡ በሠፈሩበት፡ ጊዜ፡ ከኩሽ፡ ቋንቋ፡ ተናጋሪዎች፡ ጋር፡ ተጻድቀዋል፡ ይኩና፡ የሳባውያንና፡ የኩሽ፡ ደቃኞች፡ ዛሬ፡ በሀገሪቱን፡ የሲም፡ ቋንቋ፡ ተናጋሪዎች፡ ማክት፡ አማራጭ፡ ተገራ፡ አደራ፡ ጉራጊ፡ --- ወዘተ፡ ሲሆኑ፡ በአራተኛው፡ ምዕተ፡ ዓመት፡ የክርስትናን፡ ሃይማኖት፡ በመቀበል፡ የአክሱምን፡ ሥነጥንት፡ ገንብተዋል፡ ይካኩ =

ከዚህ፡ ከዓት፡ ያክ፡ ሀሳብ፡ ያካቸው፡ ደግሞ፡ ከአረብ፡ ሀገር፡ የፈክሉ፡ ሳባውያን፡ ኢትዮጵያን ቀኝ፡ ያደረጉበት፡ ጊዜ፡ አክሱም፡ በታሪክም፡ የተጻፈ፡ ማስረጃ፡ የከደ፡ ካኩ፡ በኋላ፡ ኢትዮጵያውያን፡ በሙኩ፡ ከዓት፡ ከዓት፡ ቋንቋ፡ የሚናገሩ፡ የካም፡ ዘርፍ፡ ናቸው፡ ይካኩ = የሲም፡ ቋንቋ፡ ተናጋሪ፡ ሁኩ፡ ሲሆኑ፡ አደቱም፡ ቋንቋና፡ ባህል፡ በተከያዘ፡ መንገድ፡ ኢስፋፋ፡ ይቸካል፡ ነው፡ የሚኩት =

የሚሰጠው፡ ዘመን፡ በዚህ፡ ዘመን፡ አቢዱ፡ የሀይማኖት፡ አንቀሳቃሽዎች፡ ታዲያዊ፡ ተዋክ = በተጨማሪም፡ የተከያዘ፡ ሥርወ፡ መንግሥታት፡ ከ

በካዲነት፡ የተሻሉትበት፡ ዘመን፡ ነበር = የክርስትና፡ ሃይማኖት፡ መሐመድውያንና፡ የአዲሱደን፡ ሀይማኖት፡ የዓራጋቸው፡ መንግሥታት፡ ነገሥት፡ የበካዲነት፡ የሚጸድቁበትን፡ ተገኝ፡ አካሂደዋል = ከምሳሌ፡ የደ፡ (ጉደት፡ ይካታል) በአሥረኛው፡ ምዕተ፡ ዓመት፡ አክሱምን፡ በመውረር፡ ቤተክርስቲያናትን፡ በማቃጠል፡ ክርስቲያኖች፡ ወደደቡብ፡ ሸሸው፡ አንጻራዊ፡ በማሰባገድ፡ የደህንነት፡ ነገሥት፡ አቋቁማቸው = በአሥራ፡ አምስተኛው፡ መቶ፡ ዓመት፡ መጀመሪያ፡ ካደ፡ ገራጃ፡ መሐመድ

ሐረር፡ኦካባቢ፡በመነሣት፡በሐረቦችና፡በቱርኮች፡ደጋፍና፡አበረታችነት፡በክርስቲያኑ፡ገዛት፡ካደ፡የሃይማኖት፡ዘመቻ፡በመክፈት፡ከሰጣት፡ዓመታት፡ያክክ፡ቤተክርስቲያናትንና፡ገደማትን፡በማቃጠክ፡የመሐመደው ያንን፡የበካዳነት፡ከማቋቋም፡ጥረት፡አደረገ። በዚህ፡መሣከክ፡በአሥራ፡ሶስተኛው፡ምዕተ፡ዓመት፡የሥርወ፡መንግሥታት፡መገካበጥ፡ታሪክ፡ተፈጽሟል። በ1270 ዓ.ም፡ገደማ፡የሰከሞናዊው፡ሥርወ፡መንግሥት፡^{የዛጉዋን፡ሥርወ፡መንግሥት}ገክብሟል። በገክብሣው፡ትገክ፡ካደ፡ኦርቶዶክሳዊት፡ቤተክርስቲያን፡አቢደ፡አስተዋጽዖ፡አበርክታኩን የቤተክርስቲያንና፡የንጉሣውያን፡ቁርኝት፡ከዚህ፡ጊዜ፡የጃመረ፡ታሪክ፡ነው፡የሚኩ፡ጸሐፊዎች፡አኩ።

በግራኝ፡መሐመድ፡ሳቢያ፡የመሐመደውያን፡ሃይማኖት፡የመስፋፋት፡ግፊት፡ያሳሰባቸው፡ፖርቱጋኮች፡የክርስቲያንነት፡ወገን፡ከማገዝ፡ወታደሮችንና፡ሚሲዮናውያን፡አንዲክኩ፡አድርጓቸዋል። ይህ፡ጣክቃ፡ገብነት፡የካቶሊክ፡ሃይማኖትን፡ከኢትዮጵያ፡ታሪክ፡አስተዋውቋል። ይህ፡ሁኔታ፡ራሱን፡የቻከ፡ብጥብጥና፡ትገክ፡አስነስቶ፡ነበር።

በዚህ፡ዘመን፡አቢደ፡ሚና፡ደላወቱ፡የነበሩ፡የተከያዩ፡ሃይማኖቶች፡አንደነበሩ፡አንመከስታከን። ሀይማኖቶችን፡በዚህ፡የታሪክ፡ወቅት፡ገናና፡ያደረጋቸው፡ምክንያት፡ምን፡ነበር፡የሚከው፡የምርምር፡መክሰ፡የሚጠይቁ፡ነው።

የኦርሞዎች፡መስፋፋት፡ታሪክ፡በዚህ፡ዘመን፡አንደተፈጸመ፡ታሪክ፡ያነሳል። አንደንድ፡ታሪክ ጸሐፊዎች፡አንደሚኩት፡ኦርሞዎች፡ኪንያ፡ኦካባቢ፡በመነሳት፡በመሃከ፡ሸዋ፡አቋርጠው፡አስከ፡ትግራድና፡አስከ፡ጉጃም፡ደርሰዋል። ይካኩ። አንደጸሐፊዎች፡ኦካባቢ፡ኦርሞዎች፡በአሥራ፡ስድስተኛው፡ምዕተ፡ዓመት፡ይህን፡ድክ፡ማገኝት፡የቻኩት፡በዚያን፡ዘመን፡በአሥክምናና፡በክርስቲያን፡ሃይማኖቶች፡ሳቢያ፡የረጅም፡ጊዜ፡ጦርነት፡ስከነበረና፡መሐመደውያን፡ክርስቲያኖችን፡ማደከም፡በመቻላቸው፡ምክንያት፡ነው፡ይካኩ።

ይህ፡የኦርሞዎች፡በኢትዮጵያ፡ታሪክ፡ብቀ፡ማከት፡ኋላ፡ብዙ፡አበደት፡የገዛትና፡የፖለቲካ ሚና፡ነበረው። በ18ኛው፡ምዕተ፡ዓመት፡ዘመነ፡መሣፍንት፡በመጣክ፡በታወቀው፡ዘመን፡ወቅት፡ኦርሞዎች በፖለቲካው፡ጨዋታ፡ውስጥ፡ተሳተፈ፡አንደነበሩ፡ታሪክ፡ያስታውሳል። ከምሳሌ፡ጎንደር፡ቤተመንግሥት፡ውስጥ፡ኦርሞኛ፡ከአጭር፡ጊዜ፡የቤተመንግሥት፡ቋቋሚ፡ሆኖ፡አንደነበር፡ደነገራል። ኋላም፡ከ1755-1769 ዓ.ም፡ጎንደርን፡ደገዛ፡የነበረው፡ኢዮኢስ፡ግማሽ፡ኦርሞ፡ነበር፡ይካኩ።

በመካከከኛው፡ዘመን፡የተነሣው፡ዘመነ፡መሣፍንት፡ተብኩ፡የሚታወቀው፡የአንድ፡መቶ፡ዓመት፡ታሪክ፡ውስጥ፡አያኪ፡የስክጣን፡ትገኩች፡ተመዝገበዋል። ይህ፡ዘመን፡ከምን፡አንደተነሣና፡በምን፡ምክንያት፡አንደተፈጸመ፡ምንሰ፡ውጤት፡አንደመጣ፡ጥክቀት፡ባከው፡ሁኔታ፡አንደጠና፡ሀሳብ፡አናቀርባከን።

ዘመናዊውን፡	አፈወርቀ፡ገብረዮሱስ፡ስክሶዲ፡ምኒክክ፡ዘመን፡ሲጽፋ፡የኢት
ታሪክ፡በሚመክስት፤	ዮጵያ፡ዓካሚ፡ከአድዋ፡ጦርነት፡ወደሀ፡ተጃመረ፡ሲኩ፡ገክጽዋ
	ክ። የፍክ፡ውሃ፡ኦካባቢ፡አዲስ፡አበባ፡ተብኩ፡ሲጠራም፡ከ
	ዚህ፡ሠርፆ፡ከነበረው፡አዲስ፡መንፈስ፡በመነሣት፡መሆኑን፡ጥምር፡ያነሳኩ። የምኒክክን፡ዘመን፡በምና
	ነሳበት፡ጊዜ፡አብር፡በዘመናችን፡ጉክቶ፡የሚታወቅ፡ቀራኒ፡አንደንመክስት፡ያስገደደናል። አዲ፡ኃይከ
	ሥላሴ፡በዘመነ፡ንግሣቸው፡ጊዜ፡ተተውት፡የሂዲት፡ቀራኒ፡ከቆየው፡ቀራኒ፡ጋር፡ተደምር፡ያሁኑ፡ዘመን፡
	መፍታት፡ያከበትን፡ሁኔታ፡ፈጥሯል። አዲ፡ምኒክክ፡በጦርነቶች፡ሰሚንና፡ደቡብ፡ሲዘምቱ፡ከዚያም፡ከጣ

ኪያናች፡ጋር፡በተደረገው፡ትግክ፡ጽክን፡ከተጐናጸፉ፡በኋላ፡ሀገሪቱን፡ዘመናዊ፡ከማድረግ፡ርምጃ፡መውሰድ፡ጃምረው፡ነበር ። ይህ፡ጥረት፡በአፄ፡ኃይለማርያም፡ሲቀጥክ፡አንደኛነቱ፡ሁኑ፡የኢትዮጵያ፡አንድነት ተቀዳሚ፡ትኩረት፡የሚሠጠው፡ነጥብ፡ሆኖ፡ቆይቷ ። አገሪቱን፡በአንድነት፡ከመምራትና፡ወደዘመናዊ፡የዕድገት፡ደረጃ፡ከማሸጋገር፡በተወሰደው፡ርምጃ፡ሁኑ፡አብር፡የሚጓዝ፡ቀራኒን፡አዓፈጠረ፡መጥቶ፡ነበር

በክርክር፡ደረጃ፡ካኩት፡ዋና፡ዋና፡ነጥቦች፡ከመጥቀስ፡ያክክ፡የብሔሮች፡(ብሔረሰቦች) እንቅስቃሴ፡የሚባከው፡ክስተት፡ጥንት፡ከነበረው፡የነገሥታትና፡መሣፍንት፡ሽኩቻ፡ከየት፡ባክ፡መክክ፡ቀርቧ ክ ። ኢርትራና፡ኦርሚያ፡አየተባከ፡የመጣው፡ክፍክ፡የኢትዮጵያ፡ቀኝ፡ግዛት፡ሆነናክ፡በማከት፡ከዚህ፡ቀኝ፡አገዛዝ፡አራሳቸውን፡ከሚውጣት፡ትግክ፡አንደሚያስፈክግ፡በማመን፡ተነሥተዋክ ። የሚነሡበት፡ታሪክ፡ጥንትም፡የኢትዮጵያ፡ክፍክ፡ወደጓም፡ኢትዮጵያውያን፡አንደክነበሩ፡በማሰረገጥ፡ነው ። አንዱ፡አንዱን ድ፡የታሪክ፡ምሁራን፡አገካከጽ፡ኢትዮጵያውያን፡ካንድ፡የዘር፡ገንድ፡ማከትም፡ከካም፡ዘር፡የመጡ፡ሲሆኑ፡በተከያዱ፡የታሪክ፡ጊዜ፡መሰበጣጠር፡ቢደርስባቸውም፡የቋንቋ፡ክዋነት፡ከመፈጠሩ፡በቀር፡ሁኑም ኢትዮጵያውያናች፡ናቸው፡ባደ፡ናቸው ። እንዲያውም፡የአማራ፡ጭቆና፡የአማራ፡ቀኝ፡አገዛዝ፡ሥርዐት፡ብኩ፡ከመናገርም፡ቦታ፡የኢካው፡አማራ፡የሚባክ፡ዘር፡ስከኢካ፡ነው፡የሚክ፡ክርክር፡ያነሳኩ ።

የዚህ፡ተቃራኒ፡ሀሳብ፡አቀራቢዎች፡ደግሞ፡ኢርትራን፡በሚመክክት፡የሀበሻ፡መንግሥት፡ማከት፡የአማራው፡አገዛዝ፡በኢርትራ፡ምድር፡ካደ፡በ15ኛው፡ምዕተ፡ዓመት፡የወረራ፡ሙከራ፡አድርጎ፡ነበር ። ነገር፡ገን፡የኢርትራ፡ሐዝብ፡ኪመክሳቸው፡በቅቷክ፡ደካኩ ። የውጭ፡ወራሪ፡ጠካት፡በሚመጣበት ጊዜ፡የኢርትራሐዝቦች፡ከሀበሾች፡ጋር፡አክፎ፡አክፎ፡ቢተባበሩም፡ሀበሾች፡ሁከጊዜ፡የኢርትራን፡ምድር፡ቀኝ፡አድርጉ፡ከመያዝ፡ማንኛውንም፡ሁኔታ፡ደጠቀሙ፡ነበር፡በማከት፡ደገክጸኩ ። በዚህ፡አገካከጽ አበሾች፡ወደጓም፡አማርኛ፡ማከት፡ከአክሱም፡መንግሥት፡መውደቅ፡በኋላ፡ሥክጣኑን፡ተረክበው፡በወኩ፡መንዝና፡ጎንደር፡ግዛት፡የመሠረቱት፡ናቸው ።

የኢርትራና፡የኦርሞ፡አንቅስቃሴዎች፡መብት፡ጠያቂ፡ሆነው፡መታዬት፡አከባቸው፡ወደጓሱ፡በመሠረቱ፡ከቀረው፡የኢትዮጵያ፡ሐዝብ፡ጋር፡የሚያገናኛቸው፡አንደኛም፡ነገር፡ስከኢካ፡በቀኝ፡ግዛትነት፡የኖሩ፡ሐዝቦችም፡በመሆናቸው፡ነፃ፡ክውጪ፡ገንባሮች፡ሆነው፡መታየት፡አከባቸው ። ይህ፡ነጥብ፡አከራካሪነቱ፡ከማንም፡ግክ፡ስከሆነ፡ታሪካዊ፡ጅርገው፡መጠናት፡መመርመርና፡መተንተን፡አከበት፡ብክን፡አናምናክን ።

በተጨማሪም፡አቭራካሪ፡ነጥቦች፡ከተሠነዘሩባቸው፡መካከክ፡የአፄ፡ምኒክክን፡ዘመን፡ደጠቀሳክ ። የግዛት፡መስፋፋትና፡የብሔሮችን፡ሁኔታ፡አስመክክቶ፡ከቀረቡት፡ተፃራሪ፡ሀሳቦች፡መካከክ፡አንደኛው፡አፄ፡ምኒክክንና፡የጦር፡መሪዎቻቸው፡የአማራና፡ትግራውን፡ባህክ፡ኦርሞው፡ሲደሞው፡ሶማኢው፡--ወዘተ፡ካደ፡በመጣን፡አከገዛም፡ወደም፡ተፅዕኖውን፡አክቀበክም፡ያኩትን፡በመጨፍጨፍ፡ከኢኩች፡ቀኝ፡ገዢዎች፡ያከተከየ፡ጭካኔ፡ተፈጽሟክ፤ እነዚህ፡ሐዝቦች፡ከአማራና፡ትግራ፡ቀኝ፡ገዢዎች፡ጭሰኛች፡በመሆናቸው፡የኢኩናሚ፡ብዝበዛም፡ተፈጽሞባቸዋክ፡ደካኩ ። አከታተኩም፡እነዚህ፡ሐዝቦች፡የሚያደርጉትን፡የብሔር፡ንቀናቂ፡መደገፍና፡ነፃነታቸውን፡የማግኘት፡መብታቸው፡መታወቅ፡አከበት፡ደካኩ ።

ተመሳሳይ፡አመክካክት፡ያካቸው፡ኢኩች፡ደግሞ፡ምኒክክ፡አንደኢኩች፡ቀኝ፡ገዢዎች፡በ19ኛው፡ክፍክ፡ዘመን፡የመስፋፋትና፡የቀኝ፡ግዛት፡ዓካማቸውን፡በሚያራምዱበት፡ጊዜ፡" ከሩቅ፡የመጡ፡ሀደኩች፡አፍሪቃን፡ከየራሳቸው፡ከመስፋፈክ፡ሲመጡ፡ገድ፡የከሸ፡ተመክካች፡አከሆንም፡" ማከትም፡ድርሻዬን፡አወስዳከሁ፡ብከዋክ፡ደካኩ ።

ደህን፡ የሚቃወሙ፡ ወገኖች፡ ደግሞ፡ በበኩላቸው፡ የጥንታዊት፡ ኢትዮጵያ፡ ክክክ፡ ከቀደ፡ ባህር፡ እስከ፡ ደቡብ፡ የሐገጽ፡ ውቅያኖስ፡ ዛሬ፡ ሶማሊ፡ የሆነውን፡ ከምዕራብ፡ እስከ፡ ሱዳን፡ ጠረፍ፡ ስክነበር ምኒክክም፡ ሆኑ፡ ከርሳቸው፡ በፊት፡ የነበሩ፡ ነገሥታት፡ ገዛታቸውን፡ እስመክሱ፡ አንጂ፡ አዲስ፡ ቀኝ፡ ገዛት፡ እከመሰረቱም፡ ደካኩ = ኢኩቸም፡ ሀሳቦችና፡ ክርክሮች፡ ያኖራኩ።

ደህ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ መጠናትና፡ መተንተን፡ ያካባቸው፡ ብዙ፡ ርዕሶች፡ መኖራቸውን፡ መጠቆም፡ እንፈክጋክን = ከብዙ፡ በጥቂት፡ የሚከተኩትን፡ ከናሙና፡ ያክክ፡ እንጠቀሳክን።

ኢትዮጵያውያንና፡	የጣኪያን፡ መንግሥት፡ ኢትዮጵያን፡ በቀኝ፡ ገዛትነት፡ ከመያዝ፡
ቀኝ፡ ገዢዎች፤	ካደረጋቸው፡ መከራዎች፡ መካከክ፡ ከአፄ፡ ምኒክክ፡ ጋር፡ ያደረ
ዓፀረ፡ ጥገኝነት፡	ገው፡ ስምምነት፡ አንዲ፡ ነበር = የውጫኢ፡ ስምምነት፡ በመባክ
አቋም።	በታወቀው፡ የስምምነት፡ ሠነድ፡ ባስራሰባቸው፡ እንቀጽ፡ ካደ

የጣኪያንና፡ የኢትዮጵያ፡ ሠነዶች፡ የተከያዱ፡ ትርጉም፡ ያዘው፡ በመገኘታቸው፡ ሁከቱም፡ ወገኖች፡ ተገናኝተው፡ አንደገና፡ መነጋገር፡ ነበረባቸው። በጣኪያኑ፡ ሠነድ፡ ኢትዮጵያ፡ በኢጣክያ፡ ሥር፡ ትሆናኩች፡ የሚክፍ፡ ሲገኝበት፡ የኢትዮጵያው፡ ሠነድ፡ የዚህ፡ ተቃራኒ፡ ሆኖ፡ በመገኘቱ፡ የጣኪያኑ፡ ክብር፡ ሁኔታው፡ ሞርነት፡ ኢያስነሳ፡ አንደሚቸክ፡ ሁኩ፡ ያጠቀሰ፡ ነበር = በዚህ፡ ወቅት፡ አፄ፡ ምኒክክ፡ የተናገሩትን፡ አፈወርቀ፡ በመጽሐፋቸው፡ እስኖረውታክ፤

"ኢትዮጵያ፡ አራሷን፡ ቀጥ፡ ከጥ፡ አድርጋ፡ ቸካ፡ በመንግሥቷ፡ እገዛዝ፡ ተኖራኩች፡ አንጂ፡ በሚንም፡ በሚን፡ መንግሥት፡ ጥገ፡ ተኖር፡ ዘንድ፡ ከዛሬ፡ በፊትም፡ በታሪክ፡ እከተገኘም፤ ከእንገዲሁም፡ አንዲህ፡ ያከው፡ ነገር፡ ይነገራክ፡ አንጂ፡ ኢትዮጵያ፡ በኢጣክያ፡ ጥገ፡ ተኖራኩች፡ የሚክፍ፡ ቃክ፡ ታላቅኛው፡ ጽሕፈት፡ እደገኝበትም = ---ባስራ፡ ሰባተኛው፡ ክፍክ፡ ያከው፡ ውካቸን፡ ኢትዮጵያ፡ በኢጣክያ፡ ጥገ፡ ተኖራኩች፡ የሚክፍ፡ ነገር፡ በውኒ፡ በሐክሚም፡ እካሰብሁት። - 5

ከበደ፡ ተሰማ፡ በጽፋት፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ስከውሎ፡ ሀገር፡ ሰዎች፡ ሲያትቱ፡ ያገርን፡ ጉዳደ፡ ከአገር፡ ተወካጅ፡ ጋር፡ ተባብሮ፡ መምከር፡ አንጂ፡ ከውሎ፡ ሀገር፡ ሰው፡ ምሥጢርን፡ ማባከን፡ አንደሚደገባ፡ ደመክራኩ = ደህ፡ ከጣኪያን፡ ሞርነት፡ በኋላ፡ ያገኙት፡ ገንዘቢ፡ ሲሆን፡ ትምህርታዊ፡ ሆኖ፡ አንዲቆደ፡ ከመጠው፡ ተወክዶ፡ አንዲተካከፍ፡ በማሰብ፡ ያሰፈሩት፡ ደመስካክ = በተከደ፡ ገን፡ ኢትዮጵያውያን፡ ከውሎ፡ መንግሥት፡ በሀደክ፡ የመንበርከክ፡ ጠባደ፡ አንደኬካባቸው፡ ሲገክጹ፡ "አኛን፡ ኢትዮጵያውያኖችን፡ ወደና፡ አክብር፡ ነው፡ አንጂ፡ መስማማት፡ የሚገኘው፡ ንቅና፡ እዋርዶ፡ እደደክም፡ " ደካኩ። 6

የኢትዮጵያውያን፡ በራስ፡ የመተማመን፡ ዝንባኤ፡ አንዲት፡ ኢመጣ፡ ቸክ = ተካካቅ፡ የቀኝ፡ ገዢ፡ ኃይሎችን፡ በተደጋጋሚ፡ እቸን፤ ከመመከስ፡ የቸከበት፡ እቅምና፡ ዘዴው፡ አንዲትና፡ የት፡ ኢገኝ፡ ቸክ፡

5. አፈወርቀ፡ ገብረዓስ፤ ደግሞ፡ ምኒክክ፤ 1901(አ.ኤ.አ.) ገጽ፡ 72።
6. ከበደ፡ ተሰማ፤ የታሪክ፡ ማስታወሻ፤ ገጽ፡ 453።

የአነዚህ፡ ጥያቄዎች፡ ታሪካዊ፡ መሠረት፡ ጠክቆ፡ ብከው፡ ቢጠኑ፡ ጠቃሚ፡ ይሆናሉ፡ ዓሚክ፡ ግምት፡ አካን።

ዓቅራኒ፡ አዓዓዝና፡ ከቆዓው፡ ታሪክ፡ ያሁኑ፡ ትውክድ፡ አያኪ፡ ቀም፡ ነገሮችን፡ መማር፡

አፈታት I የሚችከው፡ ጠክቆ፡ የታሪክን፡ ሂደት፡ ማጥናትና፡ መመርመር፡ ሲቸ

ክ፡ ይመስከናክ። በቅራኒ፡ አዓዓዝ፡ ደረጃ፡ በአዲ፡ ምኒክክ፡ ዘመ

ን፡ ከታዓት፡ ምሳኪዎች፡ ጥቂቱን፡ ብቻ፡ አንኳ፡ ወስደን፡ ብንመከከት፡ ብዙ፡ ትምህርት፡ መዝገን፡ ያስቸካክ፡

ብክን፡ እናስገካክን። አዲ፡ ዓሐንስና፡ አዲ፡ ምኒክክ፡ በነበራቸው፡ የሥነጥን፡ መገኘት፡ መሃከክ፡ አዲ፡ ዓሐን

ስ፡ በድርቡሾች፡ አጅ፡ መተማ፡ ካደ፡ መውደቃቸውን፡ በሰሙ፡ ጊዜ፡ ከመደሰት፡ ፈንታ፡ አዲ፡ ምኒክክ፡ ስቀስ

ቀ፡ ብከው፡ አከቀሱ፡ አዘኑ። አንደኛው፡ አገገክ፡ በአዲ፡ ዓሐንስ፡ ሞት፡ " የኢትዮጵያ፡ ቀስም፡ ተሰ

በረ " 7

አፈወርቀ፡ ገብረዓስ፡ በጽሕፈት፡ ተገግራቸው፡ ካደ፡ አንደሚታዩው፡ ምንም፡ አንኳን፡ በጣኪዓ

ንና፡ በኢትዮጵያ፡ መካከክ፡ ጦርነት፡ ተደርጎ፡ ጣኪዓናች፡ ቢጠቁ፡ ጠካት፡ ስከሆኑ፡ ጣኪዓናችን፡ ዓድናቸሁን፡

ካፈር፡ ከማከት፡ መቆጣጠቸውን፡ ማየት፡ ይቻላል።

" አንደውነቱ፡ ገን፡ ፈት፡ የደረሰው፡ የኢጣክዓ፡ ጦር፡ አሳምር፡ ተዋጋ። ---

ነገር፡ ገን፡ አክበርቶኒን፡ የመሰከ፡ ብርቱ፡ ጄኔራል፡ ከብዙ፡ ጃገና፡ ጋር፡

ተመሀክ፡ ታፍና፡ ቀረና፡ ተማረከ። 8 " ሲኩ፡ ይገክጽኩ። ጠካትን፡ አንዴት፡ ማየት፡

አንደሚገግ፡ አንድ፡ ጠቃሚ፡ ምሳኪ፡ ኪሆን፡ ይቻላል፡ ይሆናል።

ሂሰና፡ የታሪክ፡ አፈወርቀ፡ ገብረዓሱስ፡ አንደታሪክ፡ ጽሕፈ፡ ካሳዩት፡ አብነት፡

ጽሕፈ፡ ሚና፤ መማር፡ ከምንችከው፡ ነጥብ፡ አንዱ፡ ታሪክ፡ ጽሕፈ፡ በጊዜው፡

በሚፈጸመው፡ ድርጊትና፡ በሚወሰድ፡ ርምጃ፡ ካደ፡ ትክክክ

መስኩ፡ ያክታዩውን፡ በተቃውሞ፡ ከመግከጽ፡ መውሰድ፡ ያከበትን፡ አቋም፡ ይገክጻል። አምዱ፡ ምኒክክኦዓ

ኩ፡ አንደአናት፡ የሚጠቀሷቸው፡ ምኒክክ፡ በራሱ፡ መንገዱ፡ ጥያቄ፡ በጦርነት፡ የተማረከ፡ 400 ግሻ፡ ብዙቀ፡

አጅና፡ አገሩ፡ አንደቆረጥ፡ አዘው፡ በማስቆረጣቸው፡ አፈወርቀ፡ በዝምታ፡ ኪያክፋት፡ አክቻኩም። ስከሆነ

ም " --- አንድ፡ ጊዜ፡ አንዱ፡ ዳፍር፡ ታክተናገረ፡ ነገር፡ አይታወቅም፤ ክፋ፡ ክማድ፡ መክካም፡ መስኩ፡ ይኖራ

ክ " ከሚክ፡ ገንዘቢ፡ ጋር፡ የሚከተከውን፡ ነቀፊታ፡ ከንጉሡ፡ አንደደርሱ፡ አደረጉ፤

" ቀጣትም፡ ቢሆን፡ አንደዓው፡ አፍ፡ አንደመጣ፡ ዕክቱን፡ ወደአው፡

በተናደዱበት፡ ጊዜ፡ ይቀጣ፡ ብኩ፡ መፍረድ፡ አይገግም። ---

ሥካሊ፡ አሳምረው፡ የፈጠሩት፡ አካክ፡ አከስፍራው፡ አንደበቀኩ፡

አንጠት፡ መቁረጥና፡ ማበካሸት፡ አይገግውም፤ ያሰው፡ አካክ፡ ተመክሶ፡

አያፈጠፍጥም። ቀጣትም፡ የሚገግው፡ ቢሆን፡ ነገሩን፡ አይቶ፡ አስተውኩ፡

አውጥቶ፡ አውርዶ፡ መርምር፡ ተጠንቆ፡ አውኩ፡ አሳድር፡ ፈርዶ፡ አስፈርዶ፡

7. አፈወርቀ፡ ዲግሚዊ፡ ምኒክክ፡ ገጽ፡ 57።

8. አንደካደኛው፤ ገጽ፡ 99።

ከዚህ በኋላ፡ አውነት፡ ከቀጣት፡ የተገባ፡ ሰው፡ ከሆነ፡ የሚታወቀውን፡ ማሠር፡
 የሚሞተውንም፡ ወዲያ፡ አስታስራሁክት፡ እካካት፡ ጽኑረ፡ ሞት፡ እንዲሄደዋለሁ፡
 እድርጌ፡ --- መገደብ፡ ነው፡ = 9

ሴቶች፡ በኢትዮጵያ፡ በኢትዮጵያ፡ የታሪክ፡ ምዕራፍ፡ አከፍ፡ አከፍ፡ ብኩ፡ ወሳኝ፡ ሚና፡
ታሪክ፡ ውስጥ፤ የተጣወተ፡ የሴት፡ ነገሥታት፡ መንግሥታት፡ እንመክታለን፡ ይህ፡ ታሪክ፡ ገን፡ ትኩረት፡ ተሰጥቶት፡ የተጠና፡ አደመስክም፡ = እንዲያውም፡

የሴቶች፡ ተሳትፎ፡ እንዲያውቀው፡ ወርሶ፡ እንዲከነበረ፡ የማዳከም፡ ዝንግዜ፡ ያኩ፡ ይመስላል፡ ሴቶች፡ በርዕሰ፡ መንገሥት፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በቤተክህነትም፡ እካገባሊ፡ የቀኒን፡ ትምህርት፡ ተምረው፡ ከቀነት፡ ዳረጃ፡ ዳርሰው፡ እንዲነበር፡ አፈ-ታሪክ፡ ሆኖ፡ ይነገራል፡ ይህም፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ እያኩ፡ ጃብዱ፡ የፈጸሙ፡ ሴቶች፡ ከየብሔሩ፡ እንዲኩ፡ አያጠራጥርም፡ ይህ፡ ሴቶች፡ በታሪክ፡ ውስጥ፡ የተጣወተት፡ አቢዱ፡ ሚና፡ ተከቀሞ፡ መጻፍ፡ ይገባዋል፡ እንካካል፡ = በኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ ውስጥ፡ ከምን፡ በብዛት፡ ሴቶች፡ መንገሥት፡ ቻኩ፤ ከዘሰሰ፡ ከተወሰነ፡ ጊዜ በኋላ፡ ያ፡ ሚናቸው፡ ከምን፡ ዝቅ፡ እኩ፡ የሚከው፡ በጥናት፡ መመከስ፡ ይኖርበታል፡ ብክን፡ እናምናለን፡ = እንዲሁም፡ በጦርነቶች፡ ወቅት፡ ሴቶች፡ ተዋጊ፡ እንዲሁም፡ ቀስቃሽ፡ በመሆን፡ ያሳዩት፡ ምሳኪነት፡ ምን፡ ያክኩ፡ እንዲሆን፡ ተጠንቶ፡ መጻፍ፡ እክበት፡ እንካካል፡ =

ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ኪብራሩ፡ ኪጻፍግቸውና፡ ኪጠነ፡ ይገባል፡ ብክን፡ ያሰብናቸውን፡ ነጥቦች፡ ከብዙ፡ በጥቂት፡ ከማቅረብ፡ እንሞክራለን፤

- (ሀ) ዘመነ፡ መሣፍንት፡ ተብሎ፡ የሚታወቀው፡ የአገጽ፡ መቶ፡ ዓመት፡ ታሪክ፡ አፈጣጠርና፡ አጠራረስ፡ ታሪካዊ፡ ሂደት፡ እንዲት፡ ነበር፡ = ካከነበት፡ ዘመን፡ ጋር፡ ተመሳሳይነት፡ ወደገም፡ ከዓነት፡ እኩውን፡ ያሁን፡ ዘመን፡ ካከፈው፡ ታሪካዊ፡ ሂደት፡ ምን፡ መማር፡ ይቻላል፡ =
- (ከ) እኔ፡ ተምድርስ፡ እንዲት፡ በታሪክ፡ መድረክ፡ ብቅ፡ ማክት፡ ቻኩ፡ = ኢትዮጵያን፡ ማዋህድ፡ የብዙ፡ ነገሥታት፡ ምኞት፡ ሆኖ፡ ሳኩ፡ ተምድርስ፡ እንዲት፡ የዚህን፡ ምኞት፡ ገብራዊ፡ መሆን፡ በተገባር፡ ከማሳዩት፡ ተነሡ፡ = ኢትዮጵያን፡ መክሶ፡ ከማቋቋም፡ (ከማዋህድ) የተከፈለው፡ መስዋዕትነት፡ እስፈካጊ፡ ነበር? በሰበቡም፡ የተፈጠሩ፡ ቅሪኒዎች፡ እስከዘመናችን፡ የደረሱ፡ እኩን? =
- (ሐ) በሀያላማናት፡ ሰበብና፡ በፖለቲካ/ኢኮኖሚ፡ ሰበብ፡ የተከያዩ፡ ሀያሎች፡ ኢትዮጵያን፡ ቅኝ፡ ግዛት፡ እድርገው፡ ከመያዝ፡ ተደጋጋሚ፡ ጥረት፡ ቢያደርጉም፡ ኢትዮጵያውያን፡ በተደጋጋሚ፡ ወረራውን፡ መመከስ፡ የቻሉበት፡ ምክንያት፡ ምን፡ ይሆን? = ከአፍሪቃና፡ ከመካው፡ በቅኝ፡ ግዛት፡ ይማቅቁ፡ ከነበሩት፡ ሀገር፡ ሐዝቦች፡ ኢትዮጵያ፡ የነፃነት፡ ብርሃን፡ መፈንጠቅዋ፡ ብዙ፡ ዝናን፡ እትርፎካታል፡ = ያሁን፡ ትውክድ፡ ካከፈው፡ ታሪክ፡ የሚመረው፡ ምን፡ ነገር፡ እኩ? =
- (መ) ኢትዮጵያ፡ በምታደርገው፡ የነፃነት፡ ትግል፡ በየጊዜው፡ ድክን፡ መቀደጃት፡ ብትክክም፡ በድክ፡ ማገሥት፡ የኢኮኖሚ፡ መራቅት፡ ብኩም፡ የረሀብና፡ የቸገር፡ መፃት፡ በሐዝቡ፡ ካደ፡ ወደቅ፡ ጦርነት፡ ከሚጨርሰው፡ ድክቅ፡ ረሀብ፡ የሚጨርሰው፡ የሚባዛበት፡ ጊዜ፡ እ

መዝና ያታያክ = የረሀብ፡ ታሪክ፡ በኢትዮጵያ፡ ከነመነሻው፡ ምክንያት፡ መጠናት፡ ያከበት
ደመስከናክ =

(ሠ) በአዲ፡ ኃይለሥካሊ፡ ዘመነ፡ ንግሥ፡ በኢትዮጵያ፡ አያሌ፡ ቅራኔዎችና፡ ተገኩች፡ ፈንጽተዋ
ክ = በሂደቱም፡ ወቅት፡ የሐዘቡ፡ ሐኪናዊ፡ ገንዛቤ፡ አያደገ፡ መጥቶ፡ ነበር = የተከያዩ
ፖለቲካዊና፡ ሐብረተሰባዊ፡ አንቅስቃሴዎች፡ ታይተው፡ ጠፍተዋል = የቀጠሉም፡ ደናራ
ኩ = ከነዚህ፡ መካከል፡ የሚከተሉት፡ አንቅስቃሴዎች፡ ታሪክ፡ መጠናትና፡ መጽፍ፡ ይኖርበ
ክ፡ ብክን፡ ሀሳብ፡ አናቀርባክን =

- (1) የሠራተኛው፡ አንቅስቃሴ፡
- (2) የመፈንቅለ፡ መንግሥት፡ አንቅስቃሴ፡
- (3) የገጠሩ፡ ሐዘብ፡ አንቅስቃሴ፡
- (4) የብሔሮች፡ አንቅስቃሴ፡
- (5) የተማሪዎች፡ አንቅስቃሴ፡
- (6) የወታደሩ፡ አንቅስቃሴ፡
- (7) የሐብረ-ብሔራዊ፡ ድርጅቶች፡ አንቅስቃሴ፡
- (8) የክብዓት፡ አንቅስቃሴ =

ምስጋና ፤

ሚስተር፡ ጅም፡ ማተያስ፡ ሚሪካንጽ፡ ሰሚን፡ አሚሪካ፡ የሚገኘው፡

የዳንውዲ፡ ፕሬስ፡ ባክቤት፡ የሚገኘው፡ መሣሪያዎቻቸውንና፡ ኢኩችም፡

ቁሳቁስ፡ በመከገስ፡ ካደረጉት፡ አርደታ፡ ከፍተኛ፡ ምስጋና፡ አናቀርባክን =

.....

ሳዲንስና፡ ቴክኖኩሌ ::

ኢትዮጵያ፡ ሕዝብ፡ አስከ፡ ዛሬ፡ ድረስ፡ አራሱን፡ አክቻክም፤
 አስተ፡ የከበሰውን፡ አንድ፤ ወዲት፡ የተሠራና፡ ማን፡ ያመጣው፡
 ነው = የቤታቸንስ፡ ዕቃ፡ ከወዲት፡ ያመጣ፡ ነው፤ የምንከብሰውስ
 ክብስ፡ የምንጠጣበትና፡ የምንበካበት፡ ምግባቸንንም፡ የምናበስ
 ክበት፡ ዕቃና፡ መሣሪያ፡ ሁኑ፡ ፈጽሞ፡ ከውጭ፡ አገር፡ ያመጣ፡ እዩ
 ደክምን = ከዚህም፡ ቀደም፡ በሀገራችን፡ አራሳችን፡ ከመሥራት፡
 ስንቸከው፡ የነበረው፡ ሥራ፡ ሁኑ፡ ዛሬ፡ ተረሳ = ---የኢርፓ፡ ሰዎች፡
 ባገራችን፡ ከመጡና፡ ከገቡ፡ ወዲህ፡ እንኳን፡ ዕውቀት፡ ክንጨምር፡
 አግቻቸንም፡ ያቆዩክንን፡ ሥራ፡ ሁኑ፡ ገማሹን፡ ዛሬውን፡ ረስተነዋክ =

ነጋድራስ፡ ገብረ፡ ሐይወት፡ ባደከዱን፡ መንግሥትና፡

የሕዝብ፡ አስተዳደር፡ ፲፱፻፲፯፡ ዓ-ም = ገጽ፡ 74-75 =

ሁኑም፡ ዓዲነት፡ ዕድገት፡ የሚገኝበት፡ በግክሰቦች፡ ነው = የ
 ሳዲንስ፡ ዕድገትም፡ ከዚህ፡ ውጪ፡ እዩደክም = ከሁኑም፡ በካ
 ዲ፡ የሶስተኛው፡ ዓክም፡ ሳዲንቲስቶች፡ ሙኩ፡ በሙኩ፡ በራሳቸ
 ው፡ ካዲ፡ እምነት፡ ኪናራቸው፡ ይገባክ = በራስ፡ ካዲ፡ መተማመ
 ን፡ የሚመነጨው፡ ሳዲንቲስቶች፡ በሕብረተሰቡ፡ ወገና፡ ባህክ፡ የ
 ማዕከል፡ ሲሆን፡ ነው = እንዲህ፡ ዓዲነት፡ ጠንካራ፡ እምነት፡ ያከ
 ው፡ የሕብረተሰቡን፡ ፍካላት፡ ዝቅ፡ እድርጉ፡ እድመከስትም =
 ተጨግሎ፡ ቸገርቸንም፡ ከመፍተት፡ የሚደረጉትንም፡ ጥናቶች፡ እን
 ኳሶ፡ እድመከስትም = ከራሱም፡ እክፎ፡ የወገናቸን፡ ሞራክና፡
 ንቃት፡ ከመገንባት፡ ጥንካሬ፡ ስሚፈጥር፡ የውጭ፡ አገር፡ እማካሪ
 ዎች፡ ጥገናና፡ እምካኪ፡ ከመሆን፡ ያድናክ¹ =

ካዲ፡ የተጠቀሰት፡ ጥቅሶች፡ ስየት፡ እንገምር፡ ከሚከው፡ ጥያቄ፡ ጥሩ፡ መነሻ፡ ኪሆኑ፡ ይቸካኩ
 የዕድገታቸን፡ ወሳኛች፡ እኛው፡ ነን = ሳዲንቲስቶች፡ ምንም፡ እንኳን፡ በቁጥራቸው፡ ያነሱ፡ ቢሆኑም፡ በራሳቸው
 ካዲ፡ ጠንካራ፡ እምነት፡ እስካካቸውና፡ የኪካ፡ ወገናቸውንም፡ ንቃትና፡ ሕኪና፡ መቀስቀስ፡ እስከቻኩ፡ ድረ
 ስ፡ በረሃብና፡ በደዌ፡ እንደ፡ ቀጠክ፡ የሚረገፉትን፡ ኢትዮጵያውያን፡ ማደን፡ ይቻላክ፡ የሚክ፡ እምነት፡ እክን

1. Sardar, Ziaudoin (1979) "Inculcating appropriate sense of confidence" Nature, ቀጽ፡ 280 ገጽ፡ 530-31 (ተርጉም) =

አውሮጳውያኖች፡አፍሪቃ፡ካዶ፡ካደረሱት፡በደክ፡አንዲ፡የራሳቸን፡የሆነውን፡ባህክና፡ሐብረተሰብ፡አንድ
ንንቀና፡በራሳቸን፡አምነት፡አጥተን፡ከአነሱ፡የአደምር፡ባሪያዎች፡ሆነን፡አንድንኛር፡ማድረጋቸው፡ሲሆን፡
ደህን፡አጥብቆ፡መዋጋቱ፡የኛ፡4ንታ፡ነው ። የራሳቸንን፡ዕድገት፡በራሳቸን፡አንድንወሰን፡**ሰምና፡ወርቀ፡**
ደህቸን፡አምድ፡ "**ሳዲንስና፡ቴክኖኩጺ፡**" በሚክ፡ርዕስ፡ከፍቷክ ። ከዚህም፡ውድድት፡ደረጃ፡ዘንድ፡
የሚከተለው፡መንገድርደሪያ፡ደቀርባክ ።

ከረጅሙ፡የሰው፡ክፉ፡ታሪክ፡ሂደት፡አንደምንረዳው፡በዓንዳንዱ፡የታሪክ፡ደረጃ፡ውስጥ፡የ
ሰው፡ክፉ፡ከተፈጥሮ፡ኃይሎች፡ጋር፡በመታገክ፡በወቅቱ፡የተነሱትን፡ነገራዊ፡ሐገ፡ቀስ፡በቀስ፡በመረዳ
ትና፡መክሶም፡አካባቢውን፡በመከወጥ፡አሁን፡ያከንበት፡ደረጃ፡አድርሶታክ ። የአነዚህም፡ከውጦች፡መሽ
ከርከሪያ፡ሳዲንስና፡ቴክኖኩጺ፡ናቸው ። የሳዲንስ፡ዕውነተኛነት፡የሚረጋገጠው፡በምግባር፡ሲውክ፡ነው ።
ደህ፡የምግባር፡ስክት፡ቴክኖኩጺ፡የሚክ፡ስያሚ፡ተሰጥቶታክ ። ሂደቱ፡ከምግባር፡ንድፈ-ሀሳብ፡ከንድፈ
-ሀሳብ፡ምግባር፡ነው ። የሳዲንስ፡ምንጩ፡የምግባር፡ክምድ፡ሲሆን፡የሰው፡ክፉ፡አመንጢነትን፡ተጠቀ
ሞ፡ነገራዊ፡ሐጎችን፡በመረዳት፡በተቀነባበረ፡መክክ፡በገቢር፡ከሚሳየት፡የሚቻለውን፡ሳዲንስ፡ደደርስበ
ታክ ። የሰው፡ክፉ፡አንዲህ፡ዓዲነትን፡ግጥነቶች፡ከመረዳት፡በፊት፡ገን፡ከዘመናት፡የክምድ፡ተመክሮ፡ባስ
ተሚረው፡ተምህርቶች፡የኑር፡ሁናቲውን፡ከብዙም፡በጥቂቱ፡አያሻሻክ፡ኖሯክ ። አንደዚህ፡በኑር፡ክምድ፡
ብቻ፡የተገኘ፡ጥንታዊቴክኖኩጺ፡ሳዲንስ፡ካዶ፡የተመሠረተ፡ባደሆንም፡ሁከት፡ሶስተኛው፡የዓክም፡ሐዝብ
ዛሬም፡የሚጠቀምበት፡የኑር፡መሳሪያ፡ነው ።

ከምሳኬ፡በኢትዮጵያ፡አብዛኛው፡ሐዝብ፡የሚጠቀምበትን፡ቴክኖኩጺ፡አንመክክት፤ (1) በ
የዓመቱ፡ዘመናት፡ከመቶ፡የሚሆነው፡የብሔራዊ፡ምርት፡የሚመጣው፡ከገበሬው፡ፍሬ፡ሲሆን፡የሚመረቻ፡
መሳሪያው፡ማህደና፡ከአንጠትና፡ቀካክ፡ብረት፡የተሰራ፡ሚረሻ፡ነው ። ሀይሉንም፡የሚያገኘው፡ከበሬ፡ው
ደንም፡ከፈረስ፡ነው ። (2) በሐክምናም፡አንጻር፡ስናዓው፡አብዛኛው፡የሐክምና፡መድሐኒቶች፡የሚመጡ
ት፡በክሚካል፡ከተገኙት፡ቀጠካ፡ቀጠኩቸና፡የተከያዩ፡አጽዋት፡ሲሆን፡በዚህ፡ዕውቀት፡ጠቢብ፡የሆኑ፡ገጠ
ፈዎቻችን፡ዕውቀታቸውን፡ከተውክድ፡የሚያስተካክፉት፡በቃክ፡ኑዛዚ፡መክክ፡ነው ። ቸግሩ፡መድሐኒቱ፡ከየ
ት፡አንደመጣ፡አንደትስ፡አንደተቀመመ፡የሚያውቀው፡ያው፡ኑዛዚ፡ያገኘው፡ሰው፡ብቻ፡መሆኑ፡ነው ። በ
ዘመናዊ፡አንጋግር፡የጥተንቱ፡መብት፡የሱ፡ብቻ፡ደሆናክ፡ማክት፡ነው ። አንዳንዴ፡የመድሐኒቱ፡ፈጠራ፡ድን
ገተኛ፡ሲሆን፡አንዳንዴ፡ደግሞ፡ከቤተክህነት፡ኪቆች፡አካባቢ፡በምርምር፡የተገኘ፡ነው ። (3) በአጽ፡ሥራ
ደረጃ፡ደግሞ፡ስናዓ፡አንጥረኛው፡ብብረታ፡ብረት፡ሚረሻ፡ማህደና፡ቢካ፡ጦር፤ባክአጁ፡ከሸከካ፡ድስት
ምጣድ፡አንስራከአንጠት፡ቤት፡ወንበር፡ዴካ፡ማስንቆ፡በገና፡ከራር፡ወዘተን፡ደሰራክ ። ከአንስራ፡ቆ
ዴ፡ደግሞ፡ክብስ፡አቀማዲ፡ጃንዲ፤ከጥጥ፡ቀሚስ፡ሱሪ፡የመሳሰሉትን፡አዘጋጃቶ፡የአክት፡ቸግሩን፡ደ
ወጣክ ። የስፊት፡ዕውቀት፡ያካቸው፡ደግሞ፡አንደ፡ጥበብ፡ቀሚስ፡የኮርቻ፡ክብስ፡ወንፊት፡ኪጃ፡ስጋጃ
የመሳሰሉትን፡አዘጋጃቸው፡በማቀረብ፡መሠረታዊ፡ቸግሮቹን፡ያቃክካኩ ። (4) ሁሉም፡ሳጁ፡የራሱን፡መጠ
ጥ፡ከአህክ፡ዘርቸ፡ደጠምቃክ ። ከምሳኬ፡የከረቂን፡አጠማመቅ፡ብንወስድ፡የመጥመቂያውን፡መሳሪያ፡
አሰራሩና፡የአዓንዳንዱ፡ትናንሽ፡መሳሪያዎች፡አደረጃጃትና፡አቦካክ፡ጥንታዊ፡ቴክኖኩጺ፡ከዘመናዊ፡የሰራ
ር፡ዘዴ፡አምብዛም፡አደከደም ።

ዘመናት፡ከመቶው፡ያገራቸን፡ሐዝብ፡የሚንቀሳቀስበት፡መሰረታዊ፡ቴክኖኩጺ፡ከካዶ፡አንደተ
ጠቀሰው፡ነው ። ሁከት፡ሶስተኛው፡የዓክም፡ሐዝብ፡"ሶስተኛው፡ዓክም"፡"ታዲ"፡"ኋካ-ቀር"
ተብሎ፡የሚጠራው፡ሐዝብ፡የሚጠቀመው፡ደህንነት፡ዓዲነት፡ቴክኖኩጺ፡ነው ። ደህ፡ጥንታዊ፡ቴክኖኩጺ

በአውሮፓ፡አስከ፡፲፯ኛው፡ክፍክ፡ዘመን፡ዳረሰ፡ሰፍኖ፡ቆይቷ። አንዲያውም፡አውሮፓና፡አሜሪካ፡በመገሥተ፡ደረጃ፡አንኳን፡ባከተደራጁበት፡ወቅት፡የፋርስ፡የቻይና፡የሐንዳ፡የግብጽና፡የኦስሱም፡መንግሥታት፡በጥናታዊ፡ቴክኖሎጂ፡በደበከጥ፡የሰከጠኑ፡አንዲነበር፡ከታሪክ፡መረዳት፡ይቻላል። ከ፲፯ኛው፡ክፍክ፡ዘመን፡በኋላ፡ግን፡በተከናዋ፡የአውሮፓ፡አገሮች፡ውስጥ፡ሁከት፡ታካካቀ፡አንቀስቃሴዎች፡ተነሱ። አንዲኛው፡ፈነሳሽ፡ተብሎ፡የሚታወቀው፡የሳይንስ፡የፍልስፍና፡የጽሑፍና፡የባህል፡አንቀስቃሴ፡ሲሆን፡ኢካው፡ደግሞ፡ከበርቲው፡ታካቀ፡አብዮት፡ተብሎ፡የሚጠሩ፡የታሪክ፡ወቅቶች፡ናቸው።

በሳይንስ፡በኩክ፡አንዱ፡ሐነ፡ጋኪኪዮ፡ኢፕሪክ፡ኮፐርኒክስ፡ኒውተን፡የመሳሰሉት፡ታካቀ የሳይንስ፡አባቶች፡አንዳንዱ፡የተፈጥሮ፡ነገራዊ፡ሐገዮች፡በመረዳትና፡መክሶም፡በሕራ፡ተርጉመው፡ማሳየት፡በመቻላቸው፡በአንዱ፡በኩክ፡አዲስ፡የፈጠራና፡የማወቅ፡አንቀስቃሴ፡ሲፈጥሩ፡በኢካው፡በኩክ፡ደግሞ፡በሐይማኖትና፡በኋላ-ቀር፡ባህል፡ተደዘ፡የነበረው፡ሐብረተሰብ፡ጋር፡አርቀ፡የከሸ፡ቅራኔ፡ውስጥ፡ከታቸው፡ነበር። ይህ፡የአንቀስቃሴው፡አንዱ፡ገጽ፡ሲሆን፡በኢካው፡በኩክ፡ደግሞ፡የጦፈ፡የንግድ፡(መርከንታይክ) ካፒታክ፡አንቀስቃሴ፡የወከደው፡አዲስ፡ከበርቲ፡በጥንታዊ፡ቴክኖሎጂ፡ተሰባጥረው፡ደሰሩ የነበሩትን፡የእጅ፡ጠበብቶች፡በአንዱ፡ጣራ፡ስር፡በማምጣት፡አዲሱ፡መደቦች፡ተፈጥረው፡የታካቀ፡ከበርቲ፡አብዮት፡መንስሌ፡ሆኖአል። ከበርቲው፡የሳይንስ፡ቴክኖሎጂ፡ዕድገት፡ጥቅም፡ስከገባው፡ሳይንስና፡ቴክኖሎጂ፡አንዲያድግ፡አመቺ፡የሆነ፡የዲሞክራቲክና፡የቀሳቀስ፡አርዳታ፡በማድረጉ፡አውሮፓ፡ውስጥ፡የፈጠራ፡ያመንጥነትና፡የምርምር፡አንቀስቃሴ፡ታደቀ፡በማይታወቅበት፡ሁኔታ፡ኪያብብ፡ቸኳክ። ከዚህ፡ዘመናዊ፡ቴክኖሎጂ፡መፈጠር፡ዋና፡መሠረቶች፤ (1) በፈዚክስና፡በቁጥር፡የመጠቀ፡ምርምሮች፡መካሄድ (2) ከሐይማኖት፡ቀናናዊ፡አስተሳሰብና፡ኋላ-ቀር፡ከሆኑ፡የባህል፡ክምዶች፡ወደ፡ማቲሪያካዊና፡መካኒካክ፡አስተሳሰብ፡መሸጋገር፤ (3) ጥንታዊ፡ቴክኖሎጂዎችን፡ከመሸጋገሪያ፡መጠቀም፡መቻሉ፤ (4) ከሳይንስ አድገት፡አመቺ፡የሆነ፡የዲሞክራቲክ፡ስርዓትና፡የቀሳቀስ፡አርዳታ፡ማግኘት፡መቻሉ፡ነው።

ይህ፡አንዱ፡ወጥ፡ጠገደ፡የዓዘ፡የኢኮኖሚ፡የሳይንስና፡የቴክኖሎጂ፡ምንጠቃ፡በዓከም፡ካደ፡ያከተመጣጠነ፡ዕድገት፡በአንዱ፡በኩክ፡ሲፈጥር፡በኢካው፡ደግሞ፡አውሮፓውያኖችን፡የአርስ፡በርስ፡የውድድር፡ሸኩቻ፡ውስጥ፡አስገብቷቸዋል። የኢኮኖሚ፡የበካይነትንም፡ከመያዝ፡ባደረጉት፡ትግል፡የዓከምን፡ሐዝቦች፡በቅኝ፡ግዛት፡ከዚያም፡በተዘዋዋሪ፡የቅኝ፡ግዛት፡አስተዳደር፡ውስጥ፡አንደከተቱት፡ማየት አስቸጋሪ፡አድደክም። ይህ፡የተወሳሰበ፡የኢኮኖሚ፡ሁኔታ፡በዓከም፡የሳይንስና፡የቴክኖሎጂ፡አድገት፡ካደ፡የፈጠረው፡አዲስ፡ሁኔታዎች፤ (1) ብዙዎችን፡አገሮች፡የሸቀጣ፡ሸቀጥ፡ማራገፈያ፡(ኮንሽዩመር) ሐብረተሰብ፡አርጉ፡የነዚህን፡አገሮች፡የነፃ፡ዕድገት፡ቀጥቶታል። (2) በዓከም፡ሥራ፡ክፍፍክ፡መሰረት፡ሳደውድ፡በገደ፡አንዱ፡ብሄራዊ፡ምርት፡(ክምሳኤ፡-ቡና፡በኢትዮጵያ) ካደ፡አንዲያተኩሩ፡አስገዳጁ። (3) ሥራ፡የማይሠራ፡(መሰረት) የኢኮኖሚ፡አሻንገራት፡የከበርቲ፡ኢኮኖሚ፡በከተማ፡ውስጥ፡በአንዱ፡በኩክ፡ሲፈጥር፡የገጠሩን፡ዕርባታ፡ስርዓት፡አንዲያድግ፡አስርታል። (4) አብዛኛው፡የሳይንስና፡የቴክኖሎጂ፡ምርቶች፡በከበርቲው፡የገዛ፡ሐብትነት፡(ፓተንት) ስር፡ሲገኝ፡ብዙው፡የሶስተኛው፡ዓከም፡አገሮች፡የቴክኖሎጂ፡አርዳታ፡በጠየቁ፡ቁጥር፡የሚስፍኩት፡ዕዲ፡ስፍር፡ቁጥር፡የከውም። በአንዲህ፡ዓይነት፡የዓከም፡ኢኮኖሚ፡መተሳሰር፡ውስጥ፡ሳይንስና፡ቴክኖሎጂ፡የት፡ደርሷል፡የሚከውን፡ጥያቄና፡መፍትሔ፡ተብከው፡የሚቀርቡትን፡መንደርደሪያዎች፡አናቀርባክን።

አሁን፡ባከንበት፡የታሪክ፡ወቅት፡አንዱ፡ኢትዮጵያ፡ያኩ፡አገሮች፡በሳይንስና፡ቴክኖሎጂ፡መመንጠቀ፡የሚችሉበት፡መንገድ፡የከምን? የሚከው፡ጥያቄ፡የመድረካችን፡መነሻ፡ነው። የጃፓን፡ኪቆች፡ከ

ሁከተኛው፡ ዓክም፡ ጦርነት፡ በኋላ፡ የራሳቸውን፡ ቸገር፡ በራሳቸው፡ ፈተው፡ እዚህ፡ መድረስ፡ ከቻሉ፡ ኢካም
 አገርቸ፡ ያኩ፡ ሳዲንቲስቶቹ፡ በቂ፡ ጥረትና፡ ተብብር፡ ካደረጉ፡ የራሳቸውን፡ ቸገር፡ የማድፈቱበት፡ ምክንያት፡
 እድናርም፡ ከሚክ፡ ብሩህ፡ አቋም፡ አንሳሳክን። የሳዲንስና፡ ቲክኖኩጺ፡ አንቀሳቃሽ፡ ሐደክ፡ የተማረው፡ ከ
 ፍክ፡ ምሁሩ፡ በሚያጠናበት፡ መስክ፡ የተፈጥሮ፡ (Natural) ሳዲንስ፡ ሐገጋቶቹ፡ ጠንቅቆ፡ ከመረዳትና፡ አ
 ደዲስ፡ ፈጠራዎቹ፡ ከማፍከቅ፡ የሚጠቀምበት፡ ዋና፡ መድረክ፡ የምርምር፡ ጣቢያውን፡ ነው። በመሆኑም፡
 በአገራችን፡ የምርምር፡ ጣቢያዎቹ፡ የሚካሄዱት፡ ጥናቶች፡ ይዘትና፡ አቀጣሚ፡ የአጠቃላይ፡ ዕድገታችን፡ ወሳ
 ኝ፡ በመሆኑ፡ በአጥሩ፡ በአርሻ፡ በህክምና፡ አንዲሁም፡ በኢንጂነሪንግ፡ መስክ፡ በመካሄድ፡ ያኩትን፡ ምር
 ምርቶች፡ እናቀርባለን፤

(1) በአርሻ፡ መስክ፡ ከሁከት፡ መቶ፡ ሐምሳ፡ የማያንሱ፡ የጥናት፡ ፕሮጂክቶች፡ ከአስር፡ በማያን
 ሱ፡ የጥናት፡ ጣቢያዎቹ፡ የተከናወኑና፡ አሁንም፡ በመከናወን፡ ካደ፡ ሲኖሩ፡ የጥናት፡ ይዘት፡ ዋና፡ ዋና፡ የአርሻ
 ሳዲንስ፡ ቸገርቸ፡ ካደ፡ ያተኮረ፡ ነው። ከጥናቶቹም፡ ውስጥ፡ አንድ፡ አንዱን፡ ከመጥቀስ፡ ያህክ፡ የዘር፡ በሽታ
 ዎቹ፡ የዘር፡ ማደቀክ፡ የአፈር፡ ምርምር፡ የአርሻ፡ ቲክኖኩጺ፡ ማሻሻያ፡ ጥናት፡ ወዘተ፡ ሲሆን፡ ጥናቱን፡ የ
 ሚክሮኒያሊዲት፡ ኢትዮጵያናቸ፡ ናቸው²።

በአርሻ፡ ቡኪጃ፡ የተቋቋመው፡ የአጽዋት፡ ቤት፡ (ሂርባርየም) ከአርሻ፡ ሳዲንስ፡ ጥናቶች፡ ታካ
 ቀ፡ አስተዋጽኦ፡ አድርጓል። ከ12000፡ በካደ፡ የሚሆኑ፡ አጽዋቶች፡ ከመሰብሰባቸውም፡ በካደ፡ የአንዳንዱ
 አጽዋት፡ የራሱ፡ ገንድ፡ ኢተመን፡ ይቸካክ። የአጽዋት፡ ቤት፡ (ሂርባርየም) በመቋቋሙ፡ የሚከተሉትን፡ አ
 ስተዋጽዖች፡ ከማበርከት፡ ተቸካክ።

- ሀ/--የኢትዮጵያ፡ አጽዋቶች፡ ስም፡ የያዘ፡ መዝገብ፡ ቃካት፡ (በአማረ፡ ጌታሁን)
- ከ/--የኢትዮጵያ፡ የአበባ፡ አጽዋቶች፡ (ፍካወረንግ፡ ፕካንትስ) ቤተሰቦች፡ (4ሚኪ)፡
 (በታደሰ፡ ኢግ)
- ሐ/--በኢትዮጵያ፡ ከከብት፡ ገሞሽ፡ የሚሆኑ፡ የሣር፡ ዘርቶች፡ ጥናት፡ (በካዲ፡ የጥናት፡
 ጣቢያ)

ከርሻ፡ ምርምር፡ ኢንስቲትዩት፡ ስር፡ ካከው፡ የአጽዋት፡ ዘር፡ ተሸካሚ፡ (ጂኒቲክስ) ምንጭ
 ዋና፡ ደረሰተር፡ የሆኑት፡ ደሰተር፡ መካኩ፡ ወረደ፡ በቅርቡ፡ **የዓክም፡ የዘር፡ ባንክ**፡ በሚክ፡ ስም፡ የተቀነ
 ባበረው፡ ፈክም፡ በኢትዮጵያ፡ የአህክ፡ ዘርቶችና፡ የዘር፡ ባንኩን፡ ሳዲንሳዊ፡ አሰራር፡ ዘዴ፡ አቅርቦዋል። ፈ
 ክ ሙ፡ በተምህርታዊነቱም፡ ይሁን፡ በአሰራር፡ ዘዴው፡ በዓክም፡ ደረጃ፡ አድናቆትን፡ አትርፈክ።

(2) በጤንነትና፡ በህክምና፡ አካባቢ፡ ከሁከት፡ መቶ፡ የማያንሱ፡ ጥናቶች፡ በአስራ፡ ሶስት፡ የጥ
 ናት፡ ጣቢያዎቹ፡ ይካሄዳሉ። ከጥናቶቹም፡ ውስጥ፡ ከመጥቀስ፡ ያህክ፡ የወኪድ፡ ቸገር፡ የሐጽናቶች፡ በሽታዎ
 ቸ፡ የአባካዘር፡ በሽታዎች፡ ወዘተ፡ ናቸው²። በየጊዜው፤ በሐክምና፡ አየተመረቀ፡ የሚወጡ፡ ኢትዮጵያዊ፡
 ደክተሮች፡ ቁጥር፡ እየጨመረ፡ በመሄዱ፡ ብዙ፡ የፈረንጅ፡ ዜጋዎች፡ መተካት፡ ተቸካክ።

ቀዳም፡ ሲክ፡ አንደተገክጸው፡ ዘጠና፡ ከመቶው፡ የሚበክጠው፡ የኢትዮጵያ፡ ሐዝብ፡ ዘመናዊ፡

ሐክምና፡አያገገም = የተከያዩ፡መድሐኒቶችን፡ተጠቅሞ፡ገበሬውን፡ከደዌ፡ከማካቀቅ፡ደሞክራክ = አንዲህ፡ዓይነቱ፡ህክምና፡አንዲንዲ፡ሲሰራ፡ብዙውን፡ጊዜ፡ገን፡ከቸገሩ፡መፍትሔ፡አይሆንም = ባከመሆኑም በተከያዩ፡በሽታዎች፡የሚሞተው፡ሐዝብ፡ስፍር፡ቁጥር፡የከውም = የተከምደ፡(ትራጅክናክ) መድሐኒቶች ካደ፡ጥናትና፡ምርምር፡ከተጀመረ፡ብዙ፡ጊዜ፡ቢሆነውም፡በደንብ፡ተቀነባብር፡የቀረበበት፡ጊዜ፡ኦክስ በረም = አሁን፡ገን፡የነዚህን፡መድሐኒቶች፡ጠቃሚነት፡በመገንዘብ፡የዕውቀቱ፡ባከቤት፡የሆኑ፡አዛውንቶች፡ከማከፋቸው፡በፊት፡በብቂ፡ከመሰብሰብ፡ከጊዜ፡ጋር፡መዋጋት፡ተጀምሯል = የአንዲንዲያንም፡የጥናት ውጤቶች፡አንዲሚከተከው፡አናቀርባክን፡

**በተከምደ፡(ትራጅክናክ) መድሐኒቶች፡ካደ፡
የተካሂደ፡ሳደንሳዊ፡ምርምር፡ውጤት =**

አብዛኛው፡የኢትዮጵያ፡ሐዝብ፡ከተከያዩ፡በሽታዎች፡አራሱን፡ከዘመናት፡ሲከካከል፡የኖረው፡በዘክላማደና፡ከባህኩ፡ባገኛቸው፡መድሐኒቶች፡አንደሆነ፡ቀደም፡በክን፡ገክጸን፡ነበር = አሁን፡ደግሞ ከነዚህ፡መድሐኒቶች፡ውስጥ፡ጥቂቶች፡ካደ፡የተካሂደውን፡ሳደንሳዊ፡ምርምር፡ውጤቶች፡አናቀርባክን = **የነቀርሳ፡(የካንሰር) መድሐኒት፤**

በአማርኛ፡ገራዊ፡ብክን፡የምንጠራው፡ሳደንሳዊ፡ስሙ፡ደግሞ፡ " **ቨርናኒያ፡አሚገኪና** " የሚባለው፡አጽዋት፡ባገራቸን፡በዘክላማደ፡ከተከያዩ፡በሽታዎች፡ማደኛ፡ሐዝቡ፡ደጠቀምበታል = በቀርቡ፡በተደረገው፡የኪሚካክ፡ጥናት፡**ቨርናኒያ**፡**ቨርናሚዳገዲን**፡የተባኩ፡ፀረ-ዕጢ፡(ተመር) ውሐድ፡(ኮምፓውንደቸ) ከሚውጣት፡ተቸኳክ = በአማርኛ፡**አባኩ**፡ሳደንሳዊ፡ስሙ፡**ብሩሲያ፡አንቲዲሲንትሪካ**፡የሚባለው፡አጽዋት፡ከጥ፡ከአንዲንድ፡የካንሰር፡በሽታ፡መድሀን፡መሆኑ፡በሐዝቡ፡ደታወቃል = ከዚህ፡ዚናበመነሳት፡ኩፓቸን፡አና፡ገብረ፡አበርቺ፡የኪሚካክ፡አወጣጥ፡ዘዲ፡ተጠቀመው፡ፀረ-ኩኪሚያ፡የሆነ፡ውሐድ፡(ኮምፓውንድ) አገኝቷል = እነዚህ፡መድሐኒቶች፡በአሁኑ፡ጊዜ፡በአሜሪካ፡ውስጥ፡በክኪኒካክ፡ሙከራ፡ካደ፡ሲሆኑ፡በቀርቡ፡መድሐኒት፡ቤት፡መደርደሪያ፡ካደ፡አንዲሚቀመጡ፡ከጥናት፡ውጤት፡ካደ፡ተመሰርቱ፡መናገር፡ይቻካል =

በተጨማሪ፡**ማዳቲንስ፡ኦቫተሰና** (ኢትዮጵያ) ፤ **ሚ፡ቡካኒ** (ኪኒያ) በሁከተም፡አገርቸ፡በክምድ፡ከካንሰር፡መድሐኒት፡አንደሆነ፡ደታወቃል = ኩፓቸንና፡ገብረ፡አበርቺ፡**ማዳቲንሲን**፡የተባከውን፡ፀረ-ካንሰር፡ኮምፓውንድ፡አውጥቶ፡(አደራኤት፡አደርሳ) አሁን፡በአሜሪካ፡ውስጥ፡በክኪኒካክ፡ሙከራ፡ካደ፡ይገኛል =

የቪስቶሶሚያሲስ፡በሽታ፡መከካከያ፤

በብዙ፡ሚኪዮን፡የሚቆጠሩ፡ሐዝቦች፡በቪስቶሶሚያሲስ፡በሽታ፡ደስቃያኩ = በሽታውም፡የሚተካክፈው፡በታክ፡(ስኒክ) አማካኝነት፡ነው = ከጊዜው፡ያከው፡የበሽታ፡መከካከያ፡**ሞኩሲዲስ**፡የሚባል፡መድሐኒት፡ሲሆን፡የሚከካከከው፡ተኩቸን፡(ስኒክ) በማጥፋት፡ነው = ይህ፡መድሐኒት፡በጣም፡ከጥቂት፡አጽዋቶች፡ከከሚገኝ፡ዋጋው፡በጣም፡ውድ፡ነው፤ (\$1800፡በቶን) = በኢትዮጵያ፡ስሙ፡**አንደድ**

ሳዲንስ ስሙ **ፋዶቶካካ፡ደጂካንድራ**፡ከተባከው ስጽዋት፡የሞኩሲደስን፡ኪሚካክ፡ኮምፓውንድ፡ሚውጣት፡(ኦ፡ደሶኪት፡ከሚደረግ) ተቸኳክ።

የሆድ፡ትካትኩቸ፡መከካከያ፤ (አንተሂክሚንቲክ፡ድራግ)

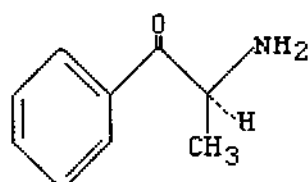
የሆድ፡ትካትኩቸ፡በሽታ፡ደዞት፡የሚያውቅ፡ግገራቸን፡አደገኝም። የነዚህም፡ትካትኩቸ፡ምንጭ፡የሆኑት፡ያክበሰኩ፡ምግብ፡ያክተጣራ፡ውሃ፡አፈር፡ናቸው። በተከደ፡ደሀ፡በሽታ፡በሐሳኖቹ፡ካደ፡የሞት፡አፋፍ፡ካደ፡ኪዳደርሳቸው፡ደቸካክ። የሰውነታቸው፡የመከካከክ፡አቅም፡በቅጡ፡ያካደገ፡በመሆኑ፡በዘክሚድ፡ግገራቸን፡ከተካትኩ፡የምንጠቀምባቸው፡መድሐኒቶች፡በአማርኛ፡ኮሶ፡ሳዲንሳዊ፡ስሙ፡**ሐጺንዳ፡አቢሲኒካ**፤ በአማርኛ፡**ምትፈ**፡ሳዲንሳዊ፡ስሙ፡**ኢነስ፡ኩቶደደስ**፤ በአማርኛ፡**መቀመቅ**፡ሳዲንሳዊ፡ስሙ፡**ሩኒክስ፡አቢሲኒክስ**፤ የሚባኩት፡መድሐኒቶች፡በሙኩ፡ፍቱን፡መድሐኒቶች፡ናቸው። የተካሂደውም፡የኪሚካክ፡ጥናት፡ያረጋገጠው፡ደህንነት፡ሐቅ፡ነው።

የሆድ፡ቁርጠት፡በሽታ፤

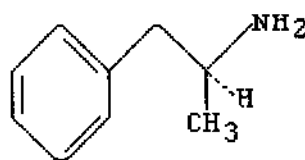
ግገራቸን፡ብዙ፡ሰው፡የሆድ፡ቁርጠት፡በሽታ፡ያጠቃዋክ። በተከምደ፡የበሽታው፡መድኸን፡በአማርኛ፡**አሰንደ፡ሸምጥምጥ**፡ሲባክ፡የሳዲንስስሙ፡**ክኒፎያ**፡ተብኩ፡ደታወቃክ። የዚህ፡ስጽዋት፡ዋና፡መድሀኑ፡ስሩ፡ነው። በቅርቡ፡ከተደረገው፡የኪሚካክ፡ጥናት፡የምንረዳው፡ኮምፓውንድን፡በኬኩቸ አገርቸ፡ጭንቅ፡የበዛበትን፡ጡንቻ፡ከሚዛናናት፡ደጠቀሙበታክ።

ዓደምርን፡የሚቆጣጠሩ፡መድሐኒቶች፤

በአገራቸን፡ሁከት፡ዓደምር፡ካደ፡ከውጥ፡የሚያመጡ፡መድሐኖች፡እጽ፡**ፋሪስና**፡ሚት፡ወደገም፡ካት፡ተብከው፡ደጠራኩ። የእጽ፡ፋሪስ፡ስጽዋት፡ሳዲንሳዊ፡ስሙ፡**ካኒበስ፡ሳቲቫ**፡ሲሆን፡የሚት፡የሳዲንስ፡ስሙ፡ደግሞ፡**ካታ፡አዲኪስ**፡ተብኩ፡ደጠራክ።

ካቲናን (ሚት)

ዲ-አምፊታሚን

የብዙ፡የመሐከካዊ፡ምስራቅ፡አገሮች፡እጽ፡ፋሪስን፡ከመድሐኒት፡ደጠቀሙበታክ። በሐንድ አገርም፡ከተከያዩ፡በሽታዎች፡አንዲሁም፡በአስምር፡መታወክ፡(ዲፕሪሸን) ከተያዙ፡ሰዎች፡ሚደኛ፡ደጠቀሙበታክ። በአገራቸን፡ዲያቆኖች፡የቤተክርስቲያን፡ጥናቶችን፡በቃክ፡ከሚጥናት፡እጽ፡ፋሪስ፡ደወሰዱኩ

ኪነው፡ በቢተ፡ ከህነት፡ አካባቢ፡ ከፍክስፍና፡ ከአዋቂነት፡ የሚጠቀሙበት፡ መድሐኒት፡ " አብሾ " ወይም፡
" አስተናገር " (አጽ፡ 4ሪስ፡ በአማርኛ፡ ሲባል) የሳዲንስ፡ ስሙ፡ **ዲቱራ፡ ቦትራዋኒም**፡ ሲሆን፡ የሚ
ቀመመውም፡ ከአብሾ፡ ዘር፡ ተጨምቆ፡ ነው ። የአጽ፡ 4ሪስ፡ ኪሚካል፡ **ኮናሲናደድስ**፡ የሚባለው፡ ኮምፓ
ውንድ፡ መሆኑ፡ ተደርሶበታል ።

ጣት፡ በኢትዮጵያና፡ በአንዲንድ፡ የመሐከከኛው፡ ምስሪቅ፡ አፍሪቃ፡ አገሮች፡ ያበቀካል ። በሐ
ረር፡ አካባቢ፡ ጣት፡ ከ501፡ በሽታዎች፡ መድሐኒት፡ እንደሆነ፡ ይታወቃል ። በቀርቦ፡ የጣት፡ ኪሚካል፡ **ካቲና**
የሚባለው፡ ኮምፓውንድ፡ እንደሆነ፡ ተደርሶበታል ። በኪሚካል፡ ቅርጽ፡ ከአምፊታሚን፡ ጋር፡ በጣም፡ ያ
መሳሰላል ። *

(3) በኢንጂነሪንግ፡ ሳዲንስ፡ አካባቢ፡ አንድ፡ ሃያ፡ የሚሆኑ፡ ጥናቶች፡ በአምስት፡ የጥናት፡ ጣ
ቢያዎች፡ ተጠናቀቀዋል ። ከጥናቶቹም፡ አንዲንዱን፡ ከመጥቀስ፡ ያህል ፣ ሀ) በገጠር፡ ውሃ፡ የማውጣት፡ ቲክኖ
ኩሌ ፣ ከ) የኢኬኮትሪክ ፣ ሐ) የንፋስና፡ የፀሐይ፡ ጉዳባት፡ ምርመራ ፣ መ) ሳዲንስና፡ የጥናት፡ ቲክኖኩሌ ፡
ምርምርና፡ ዕድገት፡ ሠ) በገጠር፡ ፈጸሞ፡ ፕሮጀክት፡ ---ውዘተ፡ ናቸው

ከካዶ፡ የጠቀሰናቸው፡ የሳዲንስ፡ ምርምሮች፡ ምንም ፣ አንኳን፡ በበከፀጉ፡ አገሮች፡ የሚካሄዱ
ት፡ የሳዲንስ፡ ምርምሮች፡ ጋር፡ ሲታዩ፡ እነስተኛ፡ ቢሆንም፡ ከኛ፡ የታሪክ፡ ዕድገት፡ አንጻር፡ ሲታይ፡ ብዙ፡ ብሩ
ህ፡ ገጽቶች፡ አኩት ። ከነዚህም፡ ጥቂቶቹን፡ ከመግከጽ፡ ያህል ፣ 1) ጥናቶች፡ ከአገር፡ ተጨጣሮ፡ ሁኔታዎች፡ ስከ
ሚነሱ፡ የምርመራው፡ ውጤት፡ ከአገር፡ ብክጽገና፡ ያካው፡ እስተዋጽዖ፡ ገደብ፡ የከውም ። 2) የጥናት፡ ም
ርምሮች፡ በኢትዮጵያውያን፡ ኪቆች፡ መካሄድ፡ መቻሉ፡ ከውጭ፡ አገር፡ አማካሪዎችና፡ ከሰርሳ፡ ገቦች፡ ጥንገን
ት፡ ከመካቀቅ፡ የምንቸክበትን፡ መንገድ፡ ይጠቅማል ።

ከካዶ፡ የገከጽነው፡ ብሩህ፡ ገጽቶች፡ ሲሆን፡ ጣጠቃካዶ፡ የሳዲንስ፡ ጥናት፡ ምርምሮች፡ ከማካሄ
ድ፡ ያካውን፡ ቸገር፡ መግከጽ፡ ተገቢ፡ ነው ። ወደፊትም፡ በሰፊው፡ መወያየት፡ የሚገባን፡ ነጥብ፡ በመሆኑ፡ ከ
መጻመር፡ ያህል፡ ጣረ፡ መተቸት፡ ያከባቸውን፡ ነጥቦች፡ እናቀርባለን ። 1) አገራችን፡ ከአያንዲንዱ፡ የጥናት፡
ምርምር፡ የሚሆን፡ በቂ፡ ቁጥቀስ፡ (ማይክሮስኮፕ ፣ ሁድ፡ ቲስት፡ ቲዩብ ፣ ኪሚካሎች ፣ ቶቶክኬቭ ፣ ሲንት
ሪፊውጽ ፣ ---ውዘተ) ስከማታመርት፡ በገድ፡ ከውጭ፡ ማስመጣት፡ ይኖርባታል ። ይህም፡ ተመልሶ፡ ኪካሂድ፡
የሚችሉ፡ ጥናቶች፡ ካዶ፡ ገደብ፡ ይፈጥራል ። 2) ከዚህ፡ በፊት፡ የነበረውም፡ ሆነ፡ አሁን፡ ያካው፡ መንግሥት
ሳዲንስና፡ ቲክኖኩሌ፡ ካዶ፡ ያካው፡ ፖሊሲና፡ የደርጅት፡ መዋቀር፡ በሰፊው፡ ኢተባበት፡ ያስፈልገዋል ። 3) የ
ኢትዮጵያ፡ ሳዲንቲስቶች፡ ጠቃሚ፡ የሆኑ፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ ከማካሄድ፡ ምን፡ ያህል፡ ነጻነት፡ አካቸው፡ የሚ
ከው፡ ጥያቄ፡ መተቸት፡ ይኖርባታል ። 4) በውጭ፡ የሚገኙ፡ ኢትዮጵያዊ፡ ሳዲንቲስቶች፡ ምን፡ ያህል፡ ከአገራቸ
ው፡ ማበርከት፡ እንደሚችሉ፡ በሰፊው፡ ማቀረብ፡ ይጠቅማል ።

የሳዲንስ፡ ምርምርን፡ በሚመከስት፡ ከብዙው፡ በጥቂቱ፡ ያከንበትን፡ ደረጃ፡ ተመልክተናል ። ያ
ኩትን፡ የቲክኖኩሌ፡ አጠቃካዶ፡ ጠባዮች፡ ደግሞ፡ ጣረ፡ ከገከጽን፡ በኋላ፡ መፍትሔ፡ ተብከው፡ የሚሰነዘሩ
ትን፡ ከአካባቢያን፡ እናቀርባለን ። ዓካማው፡ መንደርደሪያ፡ አቅርቦ፡ ሰፋና፡ ጠከቅ፡ ያካው፡ ወደደተና፡ ክርክር
እንደ ያካሂደበት፡ ነው ። ኪነው፡ ደግሞ፡ በዚህ፡ ክርክር፡ ውስጥ፡ ተጨምቆ፡ የሚወጣው፡ ንድፈ፡ ሐሳብ፡
መፍትሔ፡ ኪፈጥር፡ ይቻላል፡ ብከን፡ እንገምታለን ።

*ከካዶ፡ የተጠቀሱትን፡ ዚናዎች፡ በብዛት፡ ያገኘነው፡ ከስምንተኛው፡ የኢትዮጵያ፡ ጥናት፡ ዓካም፡ አቀፍ፡ ጉግ
ዒ (ከሐደር፡ 17-21፡ ቀን፡ ፲፱፻፸፯ ፡ ዓ.ም.) ከተጻፈ፡ ጽሑፍ፡ ነው ።

በኢትዮጵያ፡ ዓሳዲንስና፡ ቲክኖኩሌ፡ አጠቃላይ፡ ጠገድ፡ ካዲ፤

1... አንደኛውም፡ ታዲያ፡ አገር፡ በኢትዮጵያ፡ ዘመናዊ፡ ሳይንስና፡ ቲክኖኩሌ፡ የተጀመረው፡ በውጭ፡ አገር፡ መንግሥታት፡ በመሆኑ፡ አመሰራረት፡ ያዘቱና፡ አካሂዱን፡ የተመነት፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጎችናቸው፡

2... የውጭ፡ መንግሥታት፡ ዋና፡ ዓካማ፡ ትርፍ፡ ማከብ፡ ሲሆን፡ ማንኛውንም፡ ቲክኖኩሌ፡ አንድ፡ አገር፡ ከማስገባት፡ የሚደረገው፡ ውክ፡ ያስተመጣጠነ፡ ንግድ፡ ካዲ፡ የተመሰረተ፡ በመሆኑ፡ አብዛኛውን፡ ጥቅም፡ የሚያገኙት፡ የውጭ፡ አገር፡ መንግሥታት፡ ናቸው፡

3... ከአርገ፡ ከሐክምና፡ ከኢንዱስትሪ፡ ከኢንፌኒሪንግ፡ ከተምህርትና፡ ከወታደር፡ የሚሆኑ፡ መሳሪያዎችና፡ ቁሳቁሶች፡ በውጭ፡ አገር፡ ሞናፖኪ፡ ቁጥጥር፡ ውስጥ፡ በመኖሩ፡ በዕድገት፡ የሚደረገው፡ ጥረትና፡ አንቀሳቃሴ፡ በከፊልም፡ ተደካክ፡ = ውጤት፡ አነሱ፡ በመሰረተክን፡ ከክክ፡ ውስጥ፡ መርገጥ፡ ሲሆን፡ ከሱም፡ ስራ፡ ማስካሂዱና፡ መጠገኛ፡ አንደኛው፡ ኢንዱስትሪ፡ መጨመሪያ፡ ወይም፡ ማሻሻያ፡ ከማድረግ፡ ሳንወድ፡ በግድ፡ ጥገኛና፡ የዕዳ፡ መደብር፡ ሆነናክ፡

4... በበከጸጉ፡ አገሮች፡ ውስጥ፡ ዘመናዊ፡ ቲክኖኩሌና፡ ዕድገት፡ ከሳይንሳዊ፡ ምርምር፡ የተወከዱ፡ ሲሆን፡ በአገራችን፡ ደግሞ፡ የያዘው፡ መክከ፡ ተቃራኒውን፡ ነው፡ ይህም፡ ማከት፡ ብዙውን፡ ጊዜ፡ የውጭ፡ ቲክኖኩሌ፡ አገር፡ ውስጥ፡ ተመስርቶ፡ በነሱው፡ መካሂድ፡ ከተጀመረ፡ በኋላ፡ የሰው፡ ሐይክ፡ በመጠኑ፡ ማሳከጠን፡ ያጀመራክ፡

5... በበከጸጉ፡ አገሮች፡ ውስጥ፡ የነበረው፡ የሳይንስና፡ ቲክኖኩሌ፡ አንቀሳቃሴ፡ ገበሬውን፡ ከመሬት፡ እካቆ፡ በከተማና፡ በገጠር፡ ያካውን፡ ክዋነት፡ ሲደመስስ፡ በአገሩ፡ ገን፡ ተገሽ፡ አሻንጉኪት፡ ከተማ፡ በአንድ፡ በኩክ፡ ሰፊውን፡ የገበሬ፡ ሐዘብና፡ የገጠር፡ ነር፡ በኢካው፡ በኩክ፡ ጉን፡ ከጉን፡ አንደኛው፡ አድርጓቸዋክ፡

6... በበከጸጉ፡ አገሮች፡ ተጀምሮ፡ የነበረው፡ የሳይንስ፡ አንቀሳቃሴ፡ የጥንት፡ ቲክኖኩሌዎችን፡ ተጠቅሞ፡ በምትኩ፡ ዘመናዊ፡ ቲክኖኩሌዎችን፡ ሲመሰርት፡ በአገሩ፡ አገር፡ ገን፡ ከማንኛውም፡ የሳይንስ፡ ጥናት፡ ምርምር፡ ማካሂዱ፡ የቀሳቀሰ፡ ጥገኝነትን፡ ፈጥሯክ፡

7... የማንኛውም፡ ቲክኖኩሌ፡ ዕድገት፡ ከሚወስነት፡ ነገሮች፡ ዋናው፡ በምሐንድስናና፡ በፈዚክስ፡ ሳይንስ፡ የመጠቀሚያውን፡ ኪቃውንቶች፡ በመፍጠር፡ ነው፡ ሆኖም፡ ግግራችን፡ በምህንድስና፡ የመጠቀሚያውን፡ ጥቂት፡ ከመሆናቸውም፡ በካዲ፡ ብዙዎች፡ በስደት፡ ካዲ፡ ያገኛኩ፡ አሁን፡ ባከንበት፡ የምሐንድስና፡ ሳይንስ፡ ዕድገት፡ ደረጃ፡ በሽመታ፡ የሚመጡትን፡ የቲክኖኩሌ፡ መሳሪያዎች፡ ከመጠገን፡ አክፈን፡ አደስ፡ ቲክኖኩሌዎች፡ የምንፈጥርበት፡ የሰው፡ ሐይክ፡ የከፊልም፡ ብንክ፡ ከአውነት፡ የራቀ፡ አዲህንም፡

ከካዲ፡ በጠቀስናቸው፡ አጠቃላይ፡ ጠገዮች፡ የተነሳ፡ አገራችን፡ አንደኛውም፡ የሶስተኛ፡ ዓክም፡ አገሮች፡ በሳይንስና፡ በቲክኖኩሌ፡ ኋላ፡ ቀርታከቸ፡ = መፍትሔው፡ ምንድነው? የሚከው፡ ጥያቄ፡ ብዙ፡ ጊዜ፡ ተነስቶ፡ ብዙ፡ ኪቃውንቶች፡ የተከያዩ፡ ንድፈ፡ ሐሳቦችን፡ አቀርቦዋክ፡ = አስከ፡ አሁን፡ ድረስ፡ ገን፡ ከቸ፡ ገሩ፡ መፍትሔ፡ ተብከው፡ ከሚቀርቡት፡ ንድፈ፡ ሐሳቦች፡ ውስጥ፡ አንደኛዎችን፡ ከውድድት፡ ያረዱ፡ ዘንድ፡ አንቀርባክን፡

1... አሁን፡ ያካው፡ መንግሥት፡ (የኢሳፓኮ) ንድፍ-ሐሳብ፡

የሳይንስና፡ ቲክኖኩሌ፡ አካማደግ፡ ዋናው፡ ፑግር፡ የነበረው፡ የፈውደ-ከበርቲው፡ አገዛዝ፡ ሥ

ርዕተና፡ ዓኢምፕሪያኪስቶች፡ ተጽዕኖ፡ ስከ፡ ነበር፡ አሁን፡ እነዚህን፡ ጣምራ፡ ጠካቶች፡ በመገርሰሳቸን፡ ዓገክ ሐብት፡ በሙኩ፡ በመውረሳቸን፡ መሬት፡ በማደካደካቸን፡ ዓሶቫኪስት፡ ፓርቲ፡ ዓሶቫኪስት፡ ሐገ፡ ዓሶቫኪስት፡ ሐብረተሰብ፡ በመፍጠራቸን፡ በሳዲንስ፡ ቲክኖኩጂ፡ ዓዕጽገት፡ ሁኔታ፡ ፈጥረናል፡ ያካኩ ። በተከፊም፡ በሩሲያ፡ ከሚመሩት፡ ዓሶቫኪስት፡ ካምፓች፡ ቲክኒካዊ፡ ዕርዳታ፡ ከካዲ፡ ወደ፡ ታች፡ ከውጥ፡ ማምጣት፡ ያቻካል፡ ብከው፡ ይከራከራሉ ።

2... ዓሶቫኪስት፡ ዝንግኪና፡ ፀረ፡ ኢሳፓኮ፡ ዓሆኑ፡ ሐዲኩች፡ ንጽፈ፡ ሐሳቦች፤

ሀ/-- ዋናው፡ ኢትዮጵያ፡ እንደታደገ፡ ያደረጋት፡ ዲሞክራሲ፡ ካዲ፡ ያክተመሠረተ፡ መንግሥት፡ መኖሩና፡ ዓሁከት፡ ሐያካት፡ መንግሥታት፡ ተጽዕኖ፡ ነው ። ከሁኩም፡ ሃያካት፡ ተጽዕኖ፡ ነፃ፡ ዓሆነና፡ ዲሞክራቲክ፡ መንግሥት፡ ከተመሠረተ፡ ከሰው፡ እፍካቂነትና፡ እመንጪነት፡ ስከሚፈታ፡ አራሳቸንን፡ ቸከን፡ በሳዲንስና፡ ቲክኖኩጂ፡ ማደግ፡ እንቸካከን፡ ዓሚክ፡ መስመር፡ እካቸው ።

ከ/-- ዓኢኩች፡ ክርክር፡ ደግሞ፡ በአጠቃካዊ፡ በሁከቱ፡ ሀያካት፡ መንግሥታት፡ ተጽዕኖ፡ መካቀቁ፡ እንደሚያስፈልገው፡ አምነው፡ ዓሳዲንስና፡ ቲክኖኩጂ፡ ዕጽገትን፡ በሚመክክት፡ ገን፡ ዓራስን፡ ነፃነት፡ ጠብቆ፡ በብክህነት፡ ከሁከቱም፡ ሀያካት፡ መንግሥታት፡ ጋር፡ መደራደር፡ እንደሚያስፈልገው፡ ያገክጻሉ ።

3... ዓካፒታኪስት፡ ዝንግኪ፡ ያካቸው፡ ሐዲኩች፡ ንጽፈ፡ ሐሳብ፤

ድር፡ እውርፓ፡ ሳዲንስና፡ ቲክኖኩጂ፡ ኪያደገ፡ ያቸከው፡ ዓከበርቲው፡ አብዮት፡ ገመጣው፡ ዲሞክራሲና፡ ዓሐብት፡ ከምቸት፡ በመሆኑ፡ ኢትዮጵያም፡ ካፒታኪስቶች፡ ዓሚያደጉበት፡ ሁኔታና፡ ዓዲሞክራሲ መብት፡ ቢኖር፡ ኢኮኖሚ፡ ሳዲንስና፡ ቲክኖኩጂ፡ ገንዷ፡ በመጠቀም፡ ነበር፡ ዓሚክ፡ መስመር፡ እካቸው ።

4... ዓፓን፡ እፍሪካ፡ እንቅስቃሴ፡ ዝንግኪ፡ ያካቸው፡ ሐዲኩች፡ ንጽፈ፡ ሐሳብ፤

ከሁከቱም፡ ሐያካት፡ መንግሥታት፡ ያከንን፡ ከምደቸ፡ እደተናክ፡ ከምሳኤ፡ ሞዛምቢክ፡ እንጉካ፡ ኢትዮጵያ፡ በሩሲያ፡ ስር፡ ዛፀር፡ ኖደጃሪያ፡ ካዲቢሪያ፡ በአሚሪካን፡ ስር ። እውርፓውያን፡ ዓፈጠሩት፡ ካፒታኪዝምም፡ ሆነ፡ ሶቫኪዝም፡ እፍሪካ፡ ውስጥ፡ ስካክሰራ፡ ዓራራሳቸንን፡ ዓሆኑ፡ ዓዕጽገት፡ ርዕዮተ-ዓከም፡ መሥርተን፡ በመተግበር፡ ማደግ፡ እንቸካከን፡ ዓሚክ፡ መስመር፡ እከ ።

5... በሶስተኛው፡ ዓከም፡ በሳዲንስ/ቲክኖኩጂ፡ ቸገር፤ ኢክስፐርት፡ ነን፡ ዓሚኩ፡ ሐዲከኩች፡ ንጽፈ፡ ሐሳብ

ሀ/-- ብዙ፡ ሶስተኛ፡ ዓከም፡ እገርቸ፡ ዓሚያስፈልጋቸው፡ መሠረታዊ፡ ቲክኖኩጂ፡ ነው ። ከዚሁም፡ ዓራሳቸው፡ ነፃ፡ ዓሆኑ፡ ዓሶስተኛ፡ ዓከም፡ ዓሳዲንስና፡ ዓቲክኒክ፡ ዓምሀንድሰና፡ ድርጅት፡ አቀመው፡ ጥንታዊ፡ ቲክኖኩጂን፡ ዓሰው፡ ሐዲክን፡ ያተከምደ፡ ዕውቀቶችን፡ ተጠቀመው፡ ማደግ፡ ያቸካሉ፡ ዓሚክ፡ መስመር፡ እከ ።

ከ/-- ብዙ፡ ጊዜ፡ ታዲያ፡ እገርቸ፡ ቲክኖኩጂ፡ በሚገባቸውበት፡ ወቅት፡ ከመሠረታዊ፡ ቸገሮቻቸው፡ መነሳት፡ ያኖርግቸዋል ። በቲክኖኩጂ፡ ስም፡ ሁኩን፡ ማጋበስ፡ ዕደ፡ ውስጥ፡ ከመሞኘት፡ ኢካ፡ ጠቃሚ፡ ዓሆኑ፡ መሣሪያ፡ ማግኘት፡ እደቻክም፡ ዓሚክ፡ ደግሞ፡ ኢካ፡ መስመር፡ እከ ።

ሐ/-- በተገባበሩ፡ መንግሥታት፡ እማካዲነት፡ ያተደራጁ፡ ድርጅቶች(ዋኒስኮ፡ ኢሲ፡ ዓከም፡ ገንክ፡ ፋኦ) እማካዲነት፡ ያበከጸጉ፡ እገርቸ፡ ከፍ፡ ያከ፡ እርዳታ፡ እንደያደርጉ፡ ዓሶስተኛ፡ ዓከም፡ እገርቸ፡ በሐብረት፡ በመጨቀጨቅ፡ ዓሳዲንስና፡ ቲክኖኩጂ፡ ሞኖፖኪ፡ መስበርና፡ ዓሚያስፈልጋቸውን፡ ቲክኖኩጂ፡ እድነት ማግኘት፡ ያቸካሉ፡ ብከው፡ ዓሚያምኑ፡ እከ ።

መ/-- ኢካው፡ ደግሞ፡ ዋናው፡ ቸገር፡ ሶስተኛ፡ ዓከም፡ እገርቸ፡ ያካቸው፡ ዓፈካጭ፡ ቆራጭ፡ እገዝ፡ ፖኪሲ፡ ዓሐዝቡን፡ እመንጪነትና፡ እፍካቂነት፡ ከማፈኑም፡ በካዲ፡ ያተማረው፡ ሐዲክ፡ እገሩን፡ እያከቀ

ቀ: ዓስንጉክ: ጽርቀት: በማስከተሉ: በተቀዳሚ: የዲሞክራቲክ: ሥርዓት: መመሥረት: አከበት: የሚክ: መስመርነው ።

ከካዶ: የተጠቀሱት: ገጽፈ: ሐሳቦች: ከብዙው: በጥቂቱ: ሲሆኑ: አንገቢዓን: ኬኩች: የመፍትሄ: ገጽፈ: ሐሳቦች: ካካቸሁ: ወደገም: በተጠቀሱት: ገጽፈ: ሐሳብ: የምታራምዱ: ከሆነ: በሰፊው: አንድተጽፋክን: አንቀሳቅሳክን ።

በሳዲንስና: ቲክኖኩጂ: አምድ: ክናቀካጥፍ:

የምንቸካቸው: ነገሮች፤

1---ካገራቸን: ጠቃሚ: የሆነ: ሳዲንስና: ቲክኖኩጂ: ነክ: ጽሑፎችን: አናትማክን፤

2---በማንኛውም: የሳዲንስ: መስክ: ምርምር: ያካሂዳቸሁ: ወደገም: ምርምሩን: አጠናቀቃቸሁ: መክላከት: ከማስተካከፍ: መጽረክ: የምትፈክን: ሁኑ: የጥናታቸሁ: ያዘት: ከአገር: ቸገር: ጋር: አንዴት: ኪዋኸድ: አንደሚቸክ: አቀነገብራቸሁ: ብተጽፋክን: አናትማክን ።

3---በምህንድስና: ሳዲንስ: ከፍተኛ: ተምህርት: ያጠናቀቁ: ሁኑ: የተቸካቸውን: ያህክ: ስከምህንድስና: ሳዲንስ: ምርምር: ቸገሮችና: መፍትሄ: ብከው: ስከሚያምናቸው: ገጽፈ: ሐሳቦች: አንደጽፉ: አናበረታታክን ።

ከብዙ: አመታት: ብዙ: ኢትዮጵያውያን: ምሁራኖች: በውጭ: አገርም: ሆነ: በአገር: ውስጥ: ያካሂዷቸው: ጥናቶች: በየቦታው: ተሰበጣጥረውና: በየመጽሐፍት: ቢቸቸ: ታፍነው: ይገኛሉ ። ምክንያቱም:

1/-ሐካፊነት: ወስዶ: በየቦታው: ያኩትን: ምሁራኖች: አስተዋጽዖ: የሚያቀነግብርና: የሚጉተጉት: ቡድን: ባከመናሩ፤

2/-በአንዳንድ: ጽኑነት: የተነሳ: ሁኑም: ባጠናበት: ሙያ: ህብረት: (ሶሳይቲ) ፈጥሮ: ሰማናር: ሲምጋዚዓም: ማካሂድ: ባከመቻሉ፤

3/-በአገር: ውስጥ: የተደራጁ: የጥናት: ጣቢያዎች: ውጪ: በተመሳሳይ: ሙያ: አካባቢ: የተሰከፉት: ኢትዮጵያውያኖች: ጋር: የሙያ: ገጥነት: ከሚገኙ: አርምጂ: ባከመውሰዳቸውና፤

4/-የምሁሩ: ቸክተኝነትና: ስቸገር: ገክከተኛ: ከመሆን: ያክ: ፍካጉት: ነው ።

የሰምና: ወርቅ: ጋዜጣ: ከካዶ: የተጠቀሱትን: ቸገሮች: ከማቀክክ: ተነስቷል ። ሚዲውም: ያው: ፈረሱም: ያው: ፋንታው: የሁካቸገም: ነው ።

ባህክ፡ ሥነጽሑፍና፡ ኪነጥበብ፤

ባህክ ፤

ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ከሰባ፡ አምስት፡ አስከ፡ ሰማያዊ፡ የተከፈለ፡ ቋንቋዎች፡ አንደሚገኙ፡ የተደረጉ፡ ጥናቶች፡ ያገኘው፡ በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ የሚገኙ፡ የተከፈለ፡ ሐብረተሰቦች፡ የራሳቸው፡ የሆነ፡ የአኗኗርና፡ የሕክምና፡ ዘዴ፡ የተከፈለ፡ የምግብ፡ የዕድፈት፡ አንደሚገኙ፡ የተከፈለ፡ ባህክ፡ ዘዴ፡ ከምድርና፡ ባሕር፡ አካቸው፡ ብክነት፡ አገመርምር፡ አነዚህ፡ ሐብረተሰቦች፡ ያካቸው፡ ብቸኛ፡ ባህክ፡ ሥነጽሑፍና፡ ኪነጥበብ፡ በተከፈለ፡ ምክንያት፡ ሳይጠናና፡ ሳይጸፍ፡ ቀርቷል፡ የተጠኑ፡ ሕክ፡ ቢባል፡ ቁጥራቸው፡ በጣም፡ ጥቂት፡ ይመስላል፡ የገደ፡ ሐብረተሰብ፡ ሐዘብ፡ ኪነውን፡ አንደሚወቀው፡ ባከመደረጉ፡ አንደ፡ በኪነው፡ ካደ፡ አካቸው፡ አመክካከት፡ አንደሰነዘር፡ የሚያስገድድ፡ ሁኔታ፡ ተፈጥሮ፡ ቆይቷል፡ ስከዚህም፡ ተገራ፡ ጉራ፤ ፈካ፤ ፈካ፤ --- ወዘተ፡ የመሳሰሉ፡ ሰማያዊዎች፡ የማጥካያና፡ የስድብ፡ ገዢዎች፡ በመሆን፡ አንድም፡ ቀራ፤ ገነጥ፡ ሆነው፡ ኪነም፡ ቀራ፤ አቀጣጣይ፡ በመሆን፡ ከሽኩቻ፡ ጥቅም፡ ካደ፡ ውክዋል፡ ይህ፡ ሁኔታ፡ አንደቋቋሙ፡ ምን፡ መደረግ፡ አስባ፡ ከሚከው፡ ጥያቄ፡ መክሰ፡ የሚሆን፡ ከማገኘት፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ አንደሚገኝ፡ ውድድት፡ የሚያስፈልግ፡ ሆኖ፡ ይሰማል፡ በአንድ፡ በኩል፡ የክፍ፡ ክፍ፡ ሐብረተሰብ፡ ምሁራንና፡ ኪነውንት፡ የአካባቢያቸውን፡ ሐዘብ፡ ባህክ፡ ዘርዘረው፡ ቢጽፋና፡ ቢያሳውቁ፡ ባከማውቁ፡ ኪነ፡ ፈጠር፡ የሚቻለውን፡ ጥካቻ፡ መገታት፡ ያስቸካክሉ፡ የሚክ፡ ሀሳብ፡ አካል፡ በኪነ፡ በኩል፡ ደግሞ፡ የአንድን፡ ደ፡ ሐብረተሰብ፡ ሐዘብ፡ በማገኘት፡ ማክትም፡ በባህኩና፡ በሚያካሂደው፡ አንቀሳቃሴ፡ ሁኔታ፡ መተማመንና፡ መከራት፡ ይገባቸዋል፡ የሚክ፡ ሀሳብ፡ ይሰማል፡

ምንም፡ እንኳ፡ በውጭ፡ ሀገር፡ ምሁራን፡ ስከሀገራቸውን፡ የሚጸፍ፡ ሁኔታ፡ በአንድ፡ ዓካማ፡ ካደ፡ ያረፈ፡ ነው፡ ባንክም፡ ስከሀገራቸውን፡ አንደገደ፡ የባህክ፡ የኪነትና፡ የሥነጥበብ፡ አንቀሳቃሴ፡ የጽፋትን፡ ሁኔታ፡ ያከምርምር፡ መቀበል፡ ወደገም፡ በነርሱ፡ አስኪጸፍ፡ መጠበቅ፡ አጸጋ፡ አንደከው፡ የሚጠቀሙ፡ ሀሳቦች፡ በየቦታው፡ ይነገራሉ፡ ባንድ፡ በኩል፡ የመጸፍ፡ ባህክ፡ በራሳቸው፡ በሐብረተሰቡ፡ ምሁራን፡ መደበኛ አካባቢ፡ የሚክ፡ አስተሳሰብ፡ ሲኖር፡ በኪነ፡ በኩል፡ ደግሞ፡ ስከ፡ ኢትዮጵያ፡ ሐብረተሰብ፡ ሐዘቦች፡ የውጭ፡ ምሁራን፡ በሚጽፉበት፡ ጊዜ፡ የሚነሡት፡ ከራሳቸው፡ የባህክ፡ ሂደት፡ ከአጠና፡ ዘዴአቸውና፡ ከባህካቸው፡ ጋር፡ በተቆራኝ፡ ገደ፡ ሀሳብ፡ ስከሆነ፡ የሚደርሱበት፡ ድምዳሜና፡ የሚያቀርቡት፡ ትንታኔ፡ ከኢትዮጵያውያን፡ ቀጥተኛ፡ ጠቃሚነት፡ ኪነ፡ አድቸክም፡ የሚክ፡ ሀሳብ፡ ይገኛል፡

አንድን፡ ሐብረተሰብ፡ ነጥክን፡ ስንመክክት፡ ያከውን፡ ብቸኛ፡ ባህካዊ፡ ይዘት፡ አስፈካጊነት፡ በገጠቀስም፡ በሀገር፡ ደረጃ፡ ደግሞ፡ ተመሳሳይነት፡ ያከው፡ የሚካፈሉት፡ ባህካዊ፡ ባሕርይ፡ አካል፡ ጥቂቶችን፡ ከመጥቀስ፡ ያህክ፤ የሰብዓዊነት፡ ባሕርይ፡ ታካቂና፡ አዘውንትን፡ የማክበር፡ ባህክ፡ የጉረቤቶች፡ መተሳሰብና፡ መተገዝ፡ አና፡ የመሳሰሉት፡ ይህ፡ ባህክ፡ በተከፈለ፡ በከተሞች፡ አየካና፡ አየመነመነ፡ መጥቷል፡ የሚክ፡ አስተያየት፡ አካል፡ ይህን፡ ሀሳብ፡ የሚያቀርቡ፡ ሰዎች፡ የባህኩ፡ መካካትና፡ መመገመን

በ፲፱፻፲፯-ም፡ ጀምሮ፡ በተካሄደው ፖለቲካዊ፡ እንቅስቃሴ፡ ምክንያት፡ ነው፡ ሲኩ፡ ያናገራት = በዚህ፡ አኳያ፡ የአብዮትና፡ የግህክ፡ ክውጥ፡ ጥያቄ፡ መጠናትና፡ መተንተን፡ እንዲከበት፡ የሚጠቁምክን፡ ሁኔታ፡ እከ ማከት፡ ነው።

ኪነት ፤

በኢትዮጵያ፡ ከየብሔረሰቡ፡ የሚፈክቁ፡ ብዙ፡ አሸብራቂና፡ አስደሳቸ፡ ትርጉም፡ የሚሠጡ የግሕክ፡ ቅርሶች፡ እኩ = ብዙ፡ ዓይነት፡ ጣዕመ፡ ዚማ፡ ያካቸው፡ የሙዚቃ፡ መሣሪያዎችም፡ ቁጥራቸው፡ በርካታ፡ ነው። ብሔራት፡ የግህካቸውን፡ ምንነት፡ የሚገክጽግቸው፡ የራሳቸው፡ የሆነ፡ የሰዕክና፡ የቅርጽ፡ ቅርጽ፡ አቀራረጽ፡ እሳሳክና፡ ክዋ፡ ክዋ፡ ዘፈና፡ ብክህት፡ ሞክቷክ = ይህ፡ ሁኩ፡ አስደናቂ፡ ነገር፡ አቢዶ፡ ቅርስ፡ ስከሆነ፡ ይህ፡ ትውክጽ፡ የራሱ፡ የሆነውን፡ ቅርሳዊ፡ ሀብት፡ ኩርቶበት፡ ከመጪው፡ ትውክጽ፡ በቂ፡ መሠረት፡ ከማቆየት፡ እካግቢውን፡ እጥንቶና፡ መርምሮ፡ ማወቅና፡ ያወቀውን፡ በጽሑፍና፡ በኪነም፡ ማዛመቻ ማሳወቅና፡ ማቆየት፡ ይገባዋክ።

በሙዚቃው፡ መስክ፡ የሂደት፡ እንደሆነ፡ በሀገሪቱ፡ መጸና፡ ከብዙ፡ ጊዜ፡ ሲቀነቀን፡ ሲዘፈንበት፡ የቆየው፡ ስክት፡ ጥቂት፡ ብሔሮችን፡ ብቻ፡ የሚወክክ፡ ሲሆን፡ አብዛኛው፡ የሙዚቃ፡ ቅርስ፡ ሞት፡ ግደባክም፡ እንኳ፡ ስከተረሳና፡ እንደያድግ፡ ዕድክ፡ ሳያገኝ፡ በመቅረቱ፡ በእካግቢው፡ ብቻ፡ ተወስኖ፡ ከኪነው ብሔር፡ አክታወቀም = ጥናትና፡ ምርምርን፡ በሚመከስት፡ ረገድ፡ በሙዚቃ፡ መስክ፡ ሀገራዊ፡ የሆነውን፡ እጥንቱ፡ ከማሳደግ፡ የተደረገው፡ መከራ፡ ኢምንት፡ ከመሆኑ፡ ኪነ፡ እንደያድግ፡ መድረክና፡ ዕድክ፡ እገኝቶ የቆየው፡ የሙዚቃ፡ ግህክ፡ እንኳ፡ ዕድገቱን፡ ማራመድ፡ ጀምሮ፡ የነበረው፡ በሀገር፡ ውስጥ፡ መሣሪያዎች፡ ሳይሆን፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ፡ ውጭ፡ በተሠሩ፡ የሙዚቃ፡ መሣሪያዎች፡ ነው። ይህን፡ አስመክክቶ፡ እቶ፡ አሸናፊ፡ ከበደ፡ እንደሁ፡ ሲኩ፡ አስተያየታቸውን፡ ያሰጣኩ። " ---የጊዜአቸን፡ የሀያኛው፡ መቶ፡ ክፍክ፡ ዘመን፡ የኢትዮጵያ፡ ዓክማዊ፡ ሙዚቃ፡ በጠቅካካው፡ የምዕራባውያንንና፡ የግዕድ፡ እገሮችን፡ ሙዚቃና፡ ውዝዋዜ፡ የደባከቀ፡ እንደመሆኑ፡ መጠን፡ ከወደፊቱ፡ ደግሞ፡ ፍጹም፡ መሠረቱ፡ ያከታወቀ፡ ክክስክስ፡ ኪሆን፡ ይችካክ = 1 " ይህን፡ ማስወገድ፡ ተገቢ፡ መሆኑን፡ ደራሲው፡ በተጨማሪ፡ ያሳስባኩ። የውጭ፡ የሙዚቃ፡ ደራስያን፡ በሀገራችን፡ ክዋ፡ ክዋ፡ ብሔረሰቦች፡ ጠክቀው፡ ገብተው፡ የተከየዋ፡ ስክቶችን፡ ቅርፀው፡ በውጭ፡ ከገበያ አቅርበው፡ ይጠቀሙበታክ። ይህ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ የተከየዋ፡ ጥናት፡ ያካሂዱበታክ = ይህን፡ የተገነዘቡት፡ እቶ፡ አሸናፊ፡ ጥንታዊው፡ የኢትዮጵያ፡ ሙዚቃ፡ በምርምርና፡ በጥናት፡ መሠረቱን፡ ሳይከቀ፡ በዘመናዊ፡ ደረጃ እንደያድግ፡ ከማድረግ፡ እንደ፡ ጽርጅት፡ ማቋቋም፡ ማስፈከጉን፡ ይገክጻኩ። 2

ጥንታዊ፡ የኢትዮጵያ፡ ሙዚቃ፡ ሲባክ፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ፡ ባከው፡ መጠነኛ፡ የሙዚቃ፡ ሥነ ጽሑፍ፡ ተመዝግቦ፡ የሚገኘው፡ የኦርቶዶክሳዊት፡ ቤተክርስቲያን፡ ሙዚቃ፡ ሲሆን፡ የዚህ፡ ሙዚቃ፡ (ማህኪትአግት፡ ሆኖ፡ የሚታሰበው፡ ቅዱስ፡ ያሬድ፡ (ማህኪታድ፡ ያሬድ) ነው። ይህ፡ ሲባክ፡ ተመዝግቦ፡ እስካሁን፡ የተገኘውን፡ ከማከት፡ እንጂ፡ ወደፊት፡ እያኳ፡ የሙዚቃ፡ ሥነ ጽሑፍ፡ ኪገኝ፡ እንደሚቸክ፡ ዘንገተን፡ እደዳክም። ይህ፡ ዚማ፡ አቢዶ፡ ቅርስ፡ የሚሆንበት፡ ምክንያት፡ ገና፡ ጥንት፡ በ፻ኛው፡ ምዕተ፡ ዓመት፡ የተፈጠ

ረው፡ የሙዚቃ፡ ሥነጽሑፍ፡ ብዙ፡ የታሪክ፡ ኦርክስትራ፡ አክፎ፡ አሰከ፡ ዘመናቸን፡ በመድረሱ፡ ነው። ከዚህ ቀርስ፡ የምንማረው፡ እያኬ፡ ትምህርት፡ መናፋ፡ የማይካድ፡ ነው። በዘመናቸን፡ መመክከት፡ የሚኖርብን፡ እቢዱ፡ ነጥብ፡ ደገሞ፡ የተከያዩ፡ ብሔሮች፡ ብዙ፡ ዘመናት፡ ጀምሮ፡ የተገነባባቸው፡ የሙዚቃ፡ ዓይነቶች ምንም፡ እንኳ፡ ተመዝግበው፡ በሥነጽሑፍ፡ ዓክም፡ ግድዘምትም፡ ጠቃሚነታቸውን፡ አምኖ፡ መመዝገብና፡ እንዲያድጉ፡ ማድረግ፡ አቶ፡ አሸናፊ፡ እንዲቋቋም፡ ያሳሰቡት፡ ድርጅት፡ እቢዱ፡ ተገባር፡ መሆን፡ ይገባዋል፡ እንካከን። የተከያዩ፡ ብሔሮች፡ የሙዚቃ፡ ስኬት፡ በምን፡ ሥነጽሑፍ፡ ይመዝገቡ፡ ከሚከው፡ ጥያቄ፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ የሚያካሂዱ፡ ሰዎች፡ ያገር፡ ውስጡን፡ የሙዚቃ፡ ሰዋሰውና፡ ሥነጽሑፍ፡ ከውጥው፡ (ከምዕራቡ) አስተያየትው፡ ሆነ፡ አዳቅከው፡ የሚመቸውን፡ መንገድ፡ መርጠው፡ ቢያከናውኑት፡ ጥቅምና፡ ጉዳቱን፡ ኪያውቁት፡ እንደሚችሉ፡ ጠቀመን፡ እናከፋክን።

በስዕክ፡ መስክ፡ የተካኑ፡ ብዙ፡ ጠቢባን፡ በሀገራችን፡ ይገኛሉ። ያህ፡ ጥንታዊና፡ ዘመናዊ፡ ሰዓሊዎችንም፡ ያጠቅሳል። በስዕክም፡ በኩል፡ ኢትዮጵያ፡ በጥንታዊነት፡ የታወቀ፡ ቀርስ፡ አካት። በዚህም በኩል፡ ጥንታዊው፡ የስዕክ፡ ባህል፡ ተጠብቆ፡ ከዘመኑ፡ ትውክድ፡ የቆየው፡ በቢተክርስትያን፡ አማካይነት፡ ነው። ኢትዮጵያ፡ በዚህ፡ ረገድ፡ ያካትን፡ ደረጃ፡ ኣባ፡ ሀብተ፡ ማርያም፡ ወርቅነህ፡ እንዲህ፡ ሲኩ፡ ገልጸውታ ከ፤ "የስዕክና፡ የቅርጽ፡ ቀርጽ፡ ባህል፡ መዲና፡ ከሆነቸው፡ ከአፍሪካ፡ ውስጥ፡ ከቀርጽ፡ ጋር፡ ያከተቋረጠ ዝምድና፡ የስዕክም፡ ባህል፡ ያካት፡ ኢትዮጵያ፡ ናት" 3 ከክርስቶስ፡ ክደት፡ በፊት፡ የገብፅ፡ ስክሜ፡ ከፍተኛ፡ ደረጃ በደረሰበት፡ የታሪክ፡ ወቅት፡ ኢትዮጵያ፡ ከገብፅ፡ ትከካት፡ ከነበረው፡ የንግድ፡ ሸቀጥ፡ መካከል፡ የሥዕክ፡ ቀከማት፡ ይገኛበታል። 4

በዘመናቸን፡ ገን፡ ኪሥዕክ፡ መሣሪያና፡ ቀከም፡ ጀምሮ፡ አሰከ፡ መምህራን፡ ድረስ፡ ያከው፡ ሠክፍ፡ ኢትዮጵያዊ፡ መክክ፡ አከው፡ ብኩ፡ መናገር፡ እያስደፍርም። በቀከማት፡ በሥዕክ፡ መሣሪያዎች፡ እንዲሁም፡ መምህራንን፡ በማሠከጠን፡ ደረጃ፡ የውጥ፡ አጅ፡ ማየት፡ አሁንም፡ ያካቋረጠ፡ ሂደት፡ ነው። ራስ፡ ከመቻል፡ በሚደረግ፡ ማንኛውም፡ እንቅስቃሴ፡ የሀገር፡ ጥሪትንና፡ ቀርስን፡ መመክከት፡ ገድ፡ ከሆነ፡ ጥንታዊው፡ ቀከም፡ አወጣጥ፡ የመሣሪያዎች፡ አሠራር፡ እንዲት፡ እንዲሆን፡ ዘወር፡ ብኩ፡ ማየት፡ ሳይጠቀም፡ አይቀርም። ያገርን፡ ኢኩናሚ፡ ከማደበር፡ አገር፡ ውስጥ፡ በተሠሩ፡ ዕቃዎች፡ መጠቀም፡ እንዲ፡ ዓይነተኛ፡ መንገድ፡ ይመስከናል። በተጨማሪም፡ ራስን፡ ማስተዳደር፡ የመቻሉ፡ ከሚት፡ ከማንኛውም፡ ኢትዮጵያዊ፡ የሞራል፡ ድጋፍ፡ እንደሚሆን፡ እያጠራጥርም። የራሳችን፡ የሆነውን፡ ውጤት፡ ከዓክም፡ ከማቀረብ፡ የሚቻለውም፡ በራሳችን፡ ተከናውኗል፡ ራሳችን፡ ያመረክነው፡ ቀከም፡ የሥዕክ፡ መሳያ፡ መሣሪያ፡ --- ወዘተ፡ ሲኖር፡ ነው። ከምሳሌ፡ ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ተሠርቶ፡ የሚቀርበው፡ የቀከም፡ ዓይነት፡ ዝነኛ፡ እንዲሆን፡ አባ፡ ሀብተማርያም፡ ያገኛል። በቆየው፡ የቀከም፡ አሠራር፡ ዘዴ፡ የተሠራ፡ ቀከም፡ "ብራናው፡ ፈጽሞ፡ ካካረጁና፡ ካካከቀ፡ እያረጁ፡ እያፈጁ፡ ወይም፡ ብራናውን፡ እያገደ፡ እያበካሸ፡ ተስማምቶ፡ ያኖራል፤ አሁን፡ የሚሠራበት፡ የወጪ፡ አገር፡ ቀከም፡ ገን፡ ብዙ፡ ዘዴት፡ ስካከበት፡ ብራናውን፡ ያበካሸዋል" 5 ይህን፡ የመሳሰሉ፡ እያኬ፡

1--አሸናፊ፡ ከበደ፡ የሙዚቃ፡ ሰዋሰው፤ ገጽ፡ 127።
3--ኪቀሥከሚናት፡ ሀብተማርያም፡ ወርቅነህ፤ ጥንታዊ፡ የኢትዮጵያ፡ ሥርዓተ-ትምህርት፤ 1999-90፡ ገጽ፡ 270።
4--እንደካደኛው። 5--እንደካደኛው፡ ገጽ፡ 268።

በጥናት፡ኪዳሪስገባቸው፡የሚቸኩ፡ጠቃሚ፡የኪነት፡ቀርሶቸ፡አኩን፡ማከት፡የምንፈክገው፡የራሳቸን፡የሆነውን፡ኪነት፡ክዋ፡ገፅታ፡አንድንጠቀምበት፡ሆነ፡ከዓከም፡ሐዝብ፡ከማሳዬት፡አንድንቸክ፡አንዲሁም፡ጥንታዊ፡ቅርሳቸን፡ከዘመናዊው፡ዕውቀት፡ጋር፡ተዘንቆ፡ቅርሱ፡የሚታደስበትንና፡የሚያድግበትን፡መንገድ፡በጥናትና፡በምርምር፡ፈክጉ፡ማገኘት፡ተገቢ፡ነው፡ከማከት፡ነው።

ሥነጽሑፍ I

በዚህ፡መስክ፡ኢትዮጵያ፡አኩሪ፡የሆነ፡ታሪክ፡አካት፡በራሱ፡ቋንቋ፡መጽፍ፡መናገርና፡ሀሳብን፡መግከጽ፡አንዲሁም፡ከተውከድ፡ቀርጾ፡ማቆየት፡አኩሪ፡ባህክ፡ነው። በዚህ፡ረገድ፡የገዕዝ፡ቋንቋ፡ጥንታዊነት፡ካካቸው፡የዓከም፡ቋንቋዎች፡ጋር፡የሚታደ፡አቢዱ፡ቦታ፡ደሠጠዋል። በተከደም፡በቀም፡ነገርቸ፡አንፃር፡የተከተቡ፡ሥነጽሑፎች፡ከጠፋትና፡ከተቃጠኩት፡የተረፉት፡አሁንም፡ከዘመናቸን፡ደርሰው፡ደታዩኩ፡አነዚህን፡ጽሑፎች፡አንብበው፡የሚረዱ፡ተርጉመው፡የሚያጠራሩ፡ኪቃውንት፡አሁንም፡በመሣከራቸን፡ደገኛኩ። የገዕዝ፡ጥንታዊ፡ሥነጽሑፍ፡ከዓከም፡ተፈክጉና፡ተሰብስቦ፡መጠናት፡አንድክበት፡የጊዜው፡ጥራ፡ነው፡አንካክን። በከፈክ፡የማንነታቸን፡ጀርባ፡በመሆኑ፡ማንነታቸን፡በውክ፡አነወቅ፡ብክን፡ሰንሳ፡ወደኋላ፡መከሰ፡ብክን፡ጥንታዊውን፡ሥነጽሑፍ፡መመርመር፡አንገዳደክን። ከዚህ፡ሰፊ፡የዕውቀት፡አድማስ፡ባሻገር፡ያከውን፡ዘመናዊ፡ትምህርት፡ከባህሃቸን፡ጋር፡አዋህደን፡ከመገሰገሱ፡የምንቸከው፡በቀድሚያ፡መሠረታቸን፡የሆኑትን፡ቅርሶች፡መርምረን፡ጠቃሚውን፡ማሳደግ፡ሰንቸክ፡ነው። ስከዚህም፡የጥንታዊው፡ሥነጽሑፍ፡ቅርሱ፡ወራሽ፡የሆኑት፡አዛውንትና፡የቤተክህነት፡ኪቃውንት፡ከ"ዘመናዊ"፡ተማሪናምሁር፡ጋር፡አጅ፡ከአጅ፡መያያዝ፡ደናርባቸዋል። የዛሬው፡ትውክድ፡ከመሠረት፡ዕውቀትን፡ዘያቢን፡ብሂክን፡ዘዲንና፡ሰክትን፡ጠክቆ፡በዘመናዊ፡ትምህርት፡ሳቢያ፡ካገኘው፡ዕውቀት፡ጋር፡አመሳሰሉ፡አወደድርና፡አዋሐድ፡ካክበት፡ደካሚ፡መነሻ፡ጠንክር፡መምጠቅ፡ደገባዋል። የጥንቱን፡ዘወር፡ብኩ፡አከማየት፡ወደወጥው፡ባህክ፡ማገበስበስ፡ዘኩ፡መገባት፡ያዕምር፡ጥንቀትንና፡የማንነትን፡አከማወቅ፡ቀውስ፡ከማስከተኩ፡በካዶ፡የጥገኝነትና፡የሀሳብ-ጠባብነት፡ባህርድ፡የመኩትኩት፡ርምጃ፡ደሆናክ። የገዕዝን፡ሥነጽሁፍ፡ስናነሳ፡የቋንቋውን፡መውደቅና፡መነሣት፡ጥምር፡አንድናጠና፡አንገዳደክን። ባሁኑ፡ጊዜ፡በቤተክህነትና፡በመስጊድ፡ሳቢያ፡ተጠብቀው፡የቆዩ፡የዕውቀትና፡የባሕክ፡አደነቶች፡ባረጁ፡ሙዚየም፡ውስጥ፡አንደተቆከፋ፡ከመታየት፡አክፎ፡የነበራቸውን፡ጥንክርናና፡ያበረክቱትን፡አስተዋጽዖ፡ከማዬት፡አደክየመስጠቱ፡ጥያቄ፡የመነመነ፡ነው። ይህም፡በመሆኑ፡ምክንያት፡የዘመኑ፡ኢትዮጵያዊ፡ትውክድ፡በሥነጽሑፍ፡መስክ፡በገፍ፡የምዕራብንና፡የምሥራቅንሥነጽሑፍ፡የማጋበስ፡ጠባዊ፡ተጠገቶት፡ደገኛክ። የሚጻፈውም፡ሥነጽሑፍ፡ከብዙ፡ጥቂቶች፡የሚሰቡ፡ናቸው፡ቢባክ፡መሠረታቸው፡ጽኑ፡ሆኖ፡በመገኘቱ፡ብቻ፡ነው፡አዲስ፡ፈጠራ፡ኪገኝ፡የሚቸከው፡ደኸው፡የጥነቱቅርስ፡ሲደበስና፡ሲተነተን፡ብቻ፡የመስከናክ።

ሥነጽሑፍ፡ሂሰ፡ከመሠንዘር፡አብዛኛውን፡ጊዜ፡የውጥ፡ሀገር፡መጸሐፍትን፡ሰናገካብጥ፡የምንገኝ፡ቀጥራቸን፡ጥቂት፡አደደከም። የገዕዝን፡ሥነጽሑፍ፡ብቻ፡አንኳ፡አንደምሳኪ፡ወስደን፡ብናጠናክ፡ገዕዝ፡ሥነጽሑፍ፡ማስመሪያ፡ትቸት፡ማቅረቢያ፡ከተጠቀሙበት፡አንዲሁም፡ከሰዋሰው፡ደንብም፡ብዙ፡መቀሰም፡የምንቸከው፡ዘዲ፡አክ። በቀኔ፡ቤት፡ደረጃ፡ደሠጥ፡የነበረውን፡ትምህርት፡ተኩረት፡ሠጥተን፡ብንመከከት፡ደገሞ፡ስከገጥም፡ደዘተና፡ቅርጽ፡ጥክቅ፡ቁም፡ነገር፡መማር፡ደቻካክ። ከአንገዲህ፡ወዲህ፡ምሁሩ፡ያገር፡ወስጠን፡ሥነጽሑፍ፡ቅርሱ፡በተርፍ፡ጊዜውም፡ሆነ፡አንደሙኩ፡ገዳጁ፡አደርገ፡በ

መውሰድ፡ ማጥናትና፡ መርምሮ፡ ጠቃሚ፡ የሆኑ፡ ዘዴዎችን፡ መከታተል፡ አስቸኳይነት = በዚህ፡ መንገድ፡ ከአፃኢ፡ ዘመን፡ " በቁሱ፡ ትምህርት፡ ቤት " ጥክቀ፡ ምስጢር፡ ሲፃጠኑ፡ የቆዩት፡ ኪቃውንት፡ ብቸኝነትና፡ ዝቅተኝነት፡ አደሰማቸውም = አንዲሁም፡ " ዘመናዊ " ትምህርት፡ የተማረው፡ ምሁር፡ መሠረት፡ አክባቢነት፡ ውስጠ-ባዶነትና፡ የሐኪና፡ መቃወስ፡ አደዳርስበትም = ሁከትም፡ ወገን፡ የሚናረው፡ ተፃምሮ፡ ሁከትም፡ አስደስቶ፡ ከኢካው፡ የዕድገት፡ በርን፡ በሰፊው፡ ያከፍታል፡ ብዙን፡ አናምናክን = ይህን፡ ስንክ፡ በግዕዝና፡ በአማርኛ፡ ቋንቋ፡ መካከል፡ ብቻ፡ ግንኙነት፡ ይኑር፡ ማከታቸን፡ አደዳከም = ፈደክ፡ ባካቸውና፡ ፈደክ፡ በኢካቸው ሀገራዊ፡ ቋንቋዎች፡ ሁከ፡ ብዙ፡ ሳይነት፡ ቀርሶ፡ አንደክ፡ የታወቀ፡ ነገር፡ ነው = ጉዳዩ፡ የራሱን፡ ቀርሶ፡ አሳንሶ፡ ወደገም፡ አጋንና፡ የመመከከት፡

ቸገር፡ ይመስከናል = በቃል፡ አየተነገሩ፡ በጽሑፍ፡ ያከተካከፋ፡ ቀርሶቸ፡ የሚከበሩ፡ አንዷ፡ የሚናቀ፡ አደዳከም = የአንድን፡ ሐብረተሰብ፡ ሐኪውና፡ መግከጽ፡ መወሰንና፡ ዕድገትን፡ የሚመከከት፡ ቸኩታ፡ አካቸው፡ ይህ፡ ከታወቀ፡ ዘንድ፡ ጠቃሚነታቸውን፡ ተረድቶ፡ ቋንቋዎች፡ በጽሑፍ፡ የሚቀረጹበትን፡ ማጥናት፡ ብኩም፡ ቀርሶቸን፡ ተሸቀደዳም፡ በጽሑፍ፡ ማሥፈርና፡ ከዘመኑ፡ ሁኔታ፡ ጠቃሚ፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ ማካሂድ ተገቢ፡ ይመስከናል =

በሥነጽሑፍ፡ መስክ፡ አዳዲስ፡ ቃላት፡ አዳዲስ፡ ሁኔታን፡ አንደገክጽ፡ ጥቀም፡ ካደ፡ ደውካኩ = አከራካሪ፡ የሆነው፡ ነጥብ፡ አዲስ፡ ሁኔታን፡ ከመግከጽ፡ ወደገም፡ ከኢካ፡ ቋንቋ፡ ወደአማርኛ፡ ከመተርጎም፡ ምንን፡ መነሻ፡ ማድረግ፡ ካደ፡ ነው = አንደንደቸ፡ ቃላት፡ ከግዕዝ፡ መፈጠር፡ አከበት፡ ሲኩ፡ ኢኩቸ፡ ደግሞ፡ ከአረብኛና፡ ከኢካም፡ ቋንቋ፡ መበደር፡ ያሻካል፡ ያካኩ = ራሱን፡ ከመቻክ፡ አንፃርና፡ ሐዝቡ፡ የጽሑፎቹን፡ ቋንቋንገር፡ በቀካኩ፡ ከመረዳት፡ አንፃር፡ ሲታይ፡ የተኛው፡ ፖሊሲ፡ መደገፍ፡ አከበት = አንደንድ፡ ኪቃውንት፡ ብዙ፡ ቃላትን፡ ከውጭ፡ የተዋሰነ፡ ባህል፡ በሥነጽሑፍ፡ ጠቀካካ፡ አቋሙ፡ ካደ፡ አኩታዊ፡ ምክክት፡ መሆኑን፡ ያናገራኩ = 6

ሥነጽሑፍን፡ ከፖለቲካ፡ አንፃር፡ በምናደበት፡ ጊዜ፡ አንደማናቸውም፡ ሀገር፡ በኢትዮጵያ፡ አንዷ፡ ሐብረተሰብ፡ ኢካውን፡ አቸገ፡ የመግዛት፡ የበካይነትንም፡ ማስረገጥ፡ በሚቻበት፡ ጊዜ፡ የአቸናፈው፡ ወገን፡ ባህል፡ ስፊ፡ መድረክ፡ አገኝቶ፡ አንደስፋፋ፡ ሲደረግ፡ ኢካው፡ ወገን፡ ጠርሶ፡ ባደዳመሰሰም፡ ዕድገት፡ ውስን ከመሆን፡ አከፍ፡ መቀጠሉ፡ ይጀምራል = ከዚህ፡ ስንነሳ፡ ባከፋት፡ አመታት፡ የተፈጠሩት፡ ሥነጽሑፎች፡ ኪነት ሥራዎች፡ ምንጣቸው፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ፡ ከአንድ፡ ወገን፡ ሆኖ፡ ያገኛል = ኢካው፡ ተመክካቸ፡ ታዛቢ፡ ሆኖ፡ ይቆያል = የዚህ፡ ተመክሮ፡ ደካማ፡ ጎኑ፡ አንደሚያመዘን፡ ገክጽ፡ ነው = አሁን፡ ባካንበት፡ ዘመን፡ ይህ፡ አኩታዊተመክሮ፡ አንደደደገም፡ ምን፡ መድረግ፡ አከበት፡ የሚከው፡ ጥያቄ፡ መጠየቅና፡ መከሰም፡ መገኘት፡ አከበት =

በዚህ፡ አኳያ፡ ሥነጽሑፍ፡ ከመንግሥት፡ ምን፡ ያህል፡ ነፃ፡ ነው፡ ወደገም፡ ምን፡ ያክል፡ ነፃ፡ መሆን፡ አከበት፡ ብዙን፡ ደግሞ፡ መጠየቅ፡ ያኖርብናል = በመንግሥታት፡ በኩል፡ የሚጣከው፡ የኅገሰር፡ ገደብ፡ አቢዱ፡ መሰናክል፡ ይመስከናል = ካከፈው፡ የመንግሥት፡ ሥርዐት፡ ማህደር፡ ስንመክከት፡ መታተም፡ ይቸኩ፡ የነበሩት፡

6- ከምሳክ፡ ያህል፡ የደክተር፡ ሀይኩ፡ ፋካስን፡ "Problems of Terminology," Language Use and social change በ W.W.Whiteley የተቀናበረውን፡ መጽሐፍ፡ ገጽ፡ 309-318 ይመክራል፡

ሩት፡ ሐብረተሰባዊ፡ ሂሳብ፡ የሚያቀርቡ፡ ወይም፡ ስክፍቀር፡ ስክመን፡ ሳይሆን፡ በቀር፡ የሳንቡርና፡ ስክሰካ፡ ማከፍ፡ ስያቸክ፡ ስንደነበረ፡ ስንረዳክን = በዚህ፡ በዚህ፡ የብዙ፡ ሰው፡ የፈጠራ፡ ዝንባሌና፡ ትኩረት፡ ተጨናፍቆ = "ሙያ፡ በክብር፡ ነው" የሚሉ፡ ሀብታሚ፡ ፈጣሪዎች፡ ስያኪ፡ ናቸው = ይህን፡ መሰናክክ፡ ማስወገድ፡ የሚቻለው፡ ስንደት፡ ነው =

የተከያየ፡ ስደት፡ የክብወከድ፡ ሥነጽሑፍ፡ ወይም፡ በገጥም፡ መክክ፡ ጽሑፍ፡ የሚደርሱ፡ የኪነት ሰዎችና፡ የመንግሥት፡ ስስተዳደር፡ መካከክ፡ ቅሪ፡ ያፈጠራክ = መንግሥት፡ የኪነት፡ ሰዎች፡ መሣሪያ፡ ከሚደረግ፡ ያፈክጋኩ፡ ገንዘብ፡ ደግሞ፡ የኪነት፡ ሰዎች፡ ፈጠራቸውን፡ የመንግሥት፡ ወይም፡ የሚደረግ፡ መሣሪያ ከሚደረግ፡ ከሰው፡ ክፍ፡ ድህነት፡ ስንደጠቅም፡ ብቻ፡ ሚደረግን፡ ይመርጣሉ = በመንግሥት፡ የሚደረግ፡ ሆነ፡ የመንግሥትን፡ ድጋፍ፡ የሚሉ፡ የኩም፡ ማከት፡ ስያደክም = የሚደገፍ፡ ሆነ፡ ስንደገፍ፡ የሚፈክን፡ ደራሲያንና፡ የኪነት፡ ጠበብት፡ ምን፡ ጊዜም፡ የተም፡ ቦታ፡ ሆነው፡ ሥራቸው፡ ቁጥጥር፡ ስንደደረግበት፡ ሆነ፡ በግክሰብ፡ ደረጃ፡ የሚያቀርቡት፡ ምርት፡ ስነርሱው፡ ካቀዱት፡ ዓካሚ፡ ውጪ፡ ስንደወክ፡ ያፈክጋኩ፡ ከሚከት፡ ነው = ይህ፡ የመንግሥት፡ ፍካኅትና፡ የኪነት፡ ሰዎች፡ የነፃነት፡ ጥያቄ፡ ስንደት፡ መፍትሔ፡ ኪሠጠው፡ ይቻላል =

በሀገራችን፡ ስክሚመረተው፡ ጠቅካካ፡ ሥነጽሑፍና፡ ራስን፡ የመቻክ፡ ጥያቄ፡ ስንደረግ፡ ወይም፡ በምርጫ ስንመጣ፡ ወደ፡ ቅርብ፡ ማቆጥቆጥ፡ ከጀመረው፡ መጠነ፡ የተቸት፡ (ሂሳብ) ክሚደግ፡ በቀር፡ የደበረ፡ ባህክ፡ ስም፡ ብዙም፡ ስክታየም = ይህን፡ የሚያደርገክን፡ የውጭ፡ ደራሲያን፡ ናቸው = ስንደገፍ፡ የክብወከድ፡ ሥነጽሑፍ፡ ስንብጠው፡ ከተፃፈበት፡ ጊዜና፡ ከደራሲው፡ ሐይማኖት፡ ጋር፡ ስንገናዘብ፡ ትቸት፡ ጽፈው፡ በመጽሐፍ፡ ስትመው፡ ማውጣት፡ የጀመሩት፡ ስህተት፡ ስያደክም = የግሪክ፡ ሥነጽሑፍችን፡ በየቋንቋቸው፡ ገክብጠው፡ ካጠኑ፡ በኋላ፡ ስክ፡ ጽሑፎች፡ ያዘትና፡ ምንነት፡ ያታክኑ፡ ስክ፡ ስክብዙ፡ የሀገር፡ ውስጥ፡ ጽሑፎች፡ የምንሚረውና፡ የምናቀው፡ በነዚህ፡ የውጭ፡ ደራሲያን፡ ሥራ፡ ሳቢያ፡ ነው = የውጭ፡ ደራሲያን፡ ይህን፡ ያክክ፡ ጥረት፡ ሚደረጋቸው፡ የሚያስመሰገናቸው፡ ቢሆንም፡ በኢትዮጵያውያን፡ የተጻፉ፡ ጽሑፎችን፡ በመተርጎምና፡ በመተቸት ሚሥጥራቸውን፡ በመረዳት፡ ረገድ፡ ስንደክኑት፡ የጽናውያን፡ ስንደራሳቸው፡ ኪያሟክ፡ ስያቸኩም = ሚስጢረን ቢረዱ፡ ከራሳቸው፡ ባህክ፡ ጋር፡ በማዛመድ፡ ነው፡ መተርጎምና፡ መተቸት፡ ቢፈክንም፡ ከባህካቸው፡ መደካደክ፡ በመነሳት፡ ስክሆን፡ ድክመትና፡ ገደብ፡ ስክባቸው = በኪካ፡ በኩክ፡ ደግሞ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ደራሲያን የሥነጽሑፍ፡ ጠበብት፡ የውጭውን፡ ሥነጽሑፍ፡ ቃክ፡ በቃክ፡ በመተርጎም፡ ሥራ፡ ካደ፡ ስያኪ፡ ጊዜና፡ ሀይክ ያፈሳኩ፡ (የጠፋኩ) = በሁከቱም፡ ስቀጣሚ፡ ሲታዩ፡ ቀደምትነት፡ ያካቸው፡ ስዛውንት፡ ኢትዮጵያዊ፡ ደራሲያን ይህን፡ ትውክድ፡ በውጭ፡ ባህክ፡ ስንደወረር፡ ያሠፈሩት፡ ምክር፡ ስውን፡ ሆኖክክ፡ ወደማከት፡ ይመራክ፡ ሆኖም፡ ገን፡ ይህ፡ ስደጋምን፡ ያክክ፡ ስሐፈራ፡ ነው፡ ወይም፡ ተፈካጊ፡ ነገር፡ ነው፡ የሚከውን፡ በሙያው፡ ክተሠማሩት፡ ጠበብት፡ ስስተዳደት፡ ስንተወዋክን =

ፖለቲካና: ኢኮኖሚ ፤

የምንነሳው: ኢትዮጵያ: ባሁኑ: ጊዜ: ከዓክም: የመጨረሻዋ: ጽሃ: ሃገር: ተብካ: ከታወቀቸበት: ደረጃ: አኳያ: ነው = ባከፈው: ታሪኳ: በከምከምነቷ: የታወቀችና: የመካከከኛው: ምሥራቅ: የደቡ: ቀርጧት: መሆን: አንደምትቸክ: የነበረውን: ትንቢት: አናስታውሳከን = በታሪኳ: ውስጥ: ገብተን: ስንመከከት: ደግሞ: በተከያዩ: የታሪክ: ደረጃ: የተከያዩ: የምርት: ስኬት: አንደነበር: አንገነዘባከን = አያኪ: ጦርነት: በሀገሪቱ: ውስጥ: ሲነገጽ: ሕዝቡ: ከአንድ: አካባቢ: ወደሌላ: ሲዘምት: ረሀብ: በተከያዩ: ጊዜ: ሕዝቡን: ሲጨርስና: የተረፈው: አንደሰደድ: ሲገደድ: ነገሥታትና: መሣፍንት: ከሥነጥናቸውና: ከግዛት: መስፋፋት: አካላቸው: ርስበርስ: ሲናኩቱ፤ የተከያዩ: የውጭ: ጠካቶች: ምቹ: ጊዜና: ሁኔታ: ጠብቀው: ሲያጠቁ: ብኩም: ሀገሪቱ: ከአጭር: ጊዜም: ቢሆን: ቀኝ: ግዛት: ስትሆን፤ በነዚህና: ባያኪ: ኢኮኖ: ምክንያቶች: የሀገሪቱ: የፖለቲካና: የኢኮኖሚ: ሁኔታ: ከፍና: ዝቅ: ሲክ: ወደ: ዘመናችን: ደርሷል =

ፖለቲካና: ኢኮኖሚን: አስመክክቶ: ስኬትና: የሚደረግ: ምርምር: ጥናትና: ትንተና: ዓካላው: በሀያኛው: ክፍክ: ዘመን: የዚህች: ሀገር: ኢኮኖሚ: አጅግ: ማዘቀዘቀ: ከምን: ሁኔታና: ምክንያት: ጋር: አንደሚያያዝ: መፍትሄ: ከማግኘት: መሆን: ይገባው: ይሆናል = በሀገሪቱ: ውስጥ: ከብዙ: ዘመናት: ሲጥመክመክ: የቆየው: የፖለቲካ: ሂደት: ከጊዜ: ወደጊዜ: አስከፊ: ውጤት: አያስከትክ: መሄድ፤ ሃገሪቷ: ከነበረቸበት: አንፃራዊ: መደካደክ: ወደባሰ: አከመደካደክ: ማዘቀዘቂ፤ የፖለቲካ: ባሕል: አያደር: አያደገ: ከመሄድ: ፈገፉ: የተከያዩ: ቅራኔዎች: መፋፋላትና: በቅራኔው: አፈታት: ካዲ: የተወሰዱት: ርምጃዎችና: የተፈጠሩት: ቸገሮች: --- ወዘተ: የአዚህ: ሁኩ: ምክንያት: በምርምር: መክሰ: ማግኘት: አከበት =

ፖለቲካና: ኢኮኖሚን: አስመክክቶ: ጥናትና: ምርምር: አክትደረጉም: አንክም፤ ነገር: ገንብቂ: ጥናትና: ምርምር: ተደርጋል: ብኩ: መናገር: ደግሞ: አያስደፍርም = የተጠነ: ጥናቶችም: ቢኖሩ: አንኳ: ምሁራንና: ኪቃውንት: ሥራዎቻቸውን: አውጥተው: ከኢኮኖ: በማካፈል: በቂ: የሀሳብ: መከዋወጥ: የተደረገ: አድመስክንም = አንገደህ: በፖለቲካና: በኢኮኖሚ: ረገድ: ምሁራን: ሆኑ: ጸሐፊዎች: ምን: ምን ጥናት: ያድርጉ: ከሚከው: የበኩካቸንን: መጠነኛ: ሀሳብ: አንደሚከተከው: አናቀርባከን።

ፖለቲካን: በሚመክክት፤

- በምርምርና: ጥናት: ካዲ: የተመሠረተ: አደደሰ: ትቸት: ትንተና፤ አስተያየት: ገምገማ: ማቀረብ፤
- ምሁራን: በተናጠል: ሆነ: በቡድን: ያጠናቸው: ጥናቶች: ያቀረቧቸው: ትንተናዎች: የደረሱባቸው: ድምዳሜዎች: በጽሑፍ: ቀርበው: የጋራ: ዕውቀት: መሆን: አንደቸኩና: አንደተቸባቸው: ማድረግ፤
- የትግክና: የቅራኔ: አፈታት: አንደሁም: የአተናተና: የአመክካከት: የሂሰ: (ነቀፊታ) ስኬትና: ዘዴዎችን: ማጥናትና: ማቀረብ፤
- የገደፈ: ሀሳቦች: አገባብ: የፅንሰ: ሀሳቦች: አፈጣጠር: ዘዴ: ማጥናትና: ማቀረብ፤
- አደደሰ: የፖለቲካ: ንጽፎችን: ካከፈው: ታሪካቸን: (ከሩቁና: ከቀርቡ) በማዛመድ: መፍጠርና: ማሳወቅ

---ፖከቲካዊ፡ገክሰቦቹን፡ታሪክ፡መፈከገ፡ማጥናትና፡ማቅረብ፤

---በኢትዮጵያ፡ታሪክ፡ውስጥ፡የነበሩ፡ፖከቲካዊ፡አሠራሮቹን፡ዘዴዎቹ፡በየስክተምርቱ፡በየታሪካዊ፡ደረጃው፡አገፃር፡ማጥናትና፡ማቅረብ፡---

ኢኩኖሚን፡በሚመክኩት፤

---በገደፈ-ሀሳብ፡ደረጃ፡የገደገ፡ሀገር፡ብክፅገናና፡ደህነት፡ኋካ-ቀርነት፡ገስጋሽነት፡የሚያሳዩ፡ዘዴዎቹ ምን፡ምን፡አገደሆኑ፡ማሳደት፤

---ከረሀብና፡ከስርዛት፡አገደሁም፡ከተደጋጋሚ፡ድርቅ፡ነፃ፡ከመሆን፡ምን፡ዘዴዎቹ፡መጠቀም፡አገደሚያ ስፈክገ፡መጠቆም፤

---የገደገ፡ሀገር፡ኢኩኖሚ፡በዕቅድ፡(ፕላን) ከማስኪደና፡በዘፈቀደ፡ነፃ፡አገደሂደ፡ከመከቀቅ፡የተኛው የበከጠ፡አድገትን፡ኪያመጣ፡አገደሚቸክ፡በጥናት፡ማሳደት፤

---የኢኩኖሚውና፡የፖከቲካው፡ሁኔታ፡መተሣሰር፡የሐብረተሰቡን፡ሐደውት፡ከመመርመርና፡ከማጥናት፡አገደት፡አገደሚረዳ፡አገደሁም፡አገደት፡የዕድገትን፡አቅጣጫና፡ወሰን፡አገደሚወስን፡መገክጽ፤

---ስከከዩ፡ከዩ፡አካባቢዎቹ፡ወደገም፡ተቋሞቹ፡ወደገም፡ፕሮጂክቶች፡የተደረጉ፡ጥናቶች፡ካደ፡መሠረት፡በ ማድረግ፡ጽሑፍቶች፡ማቅረብ፡---

ከዚህ፡ቀጥኩ፡ደግሞ፡በሀገሪቱ፡ውስጥ፡ጉክተው፡የሚታዩትን፡አገደገደ፡የፖከቲካና፡የኢ ኩኖሚ፡ጥያቄዎች፤አጠቃካዲ፡የገደፈ-ሀሳብ፡ጥያቄዎቹን፡ከጥቆሚ፡ያክክ፡አናነሳክን፡

ፖከቲካዊ፡ገደፈ-ሀሳብ፡ጽንሰ-ሀሳብና፡

ሮዕዮተ-ዓክም፡መሠረታዊ፡ጠገዴ፤

ሮዕዮተ-ዓክም፡ገደፈ-ሀሳብ፡ሆነ፡ጽንሰ-ሀሳብ፡የሚፈክቀበትን፡አካባቢ፡ጠገዴ፡ደወከካ ኩ፡አገደ፡አካባቢያቸውን፡አክፈው፡ሁከንተናዊ፡መክክ፡ቢደዙም፡ከኪካ፡አካባቢ፡ያካቸው፡ጥቅም፡በ ዋናነት፡የሚታደ፡አደሆንም፡ደህን፡ነጥብ፡አስመክክቶ፡የሚገሸራሸሩ፡አስተያየቶች፡አኩ፡አገደገደ፡ አካባቢ፡በራሱ፡መተንተኛ፡መመራመሪያ፡የአመከካከት፡ስክትና፡ዘዴ፡ካደ፡መመካት፡አከበት፤የገዢ የጽንሰ-ሀሳቦች፡ገደፈ-ሀሳቦች፡---መመሳሰክና፡መወራረስ፡ሁከንተናዊነትና፡ዓክም-አቀፋዊ፡አድማስ፡ ኪደዝ፡ደቸካክ፡የሚኩ፡ወገኖች፡ሲኖሩ፡በኪካ፡በኩክ፡ደግሞ፡የዚህ፡ተቃራኒ፡የሆነው፡አከራካሪ፡ነጥ ብ፡ገደፈ-ሀሳቦች፡ጽንሰ-ሀሳቦች፡ሮዕዮተ-ዓክሞች፡ከተፈጠሩበት፡ገዢ፡ጂምሮ፡ሁከንተናዊና፡ዓክም-አ ቀፋዊ፡ደዘት፡አካቸው፤በየተኛውም፡ክፍኩ-ዓክም፡ጥቅም፡ካደ፡መዋክ፡ደቸካኩ፡የሚክ፡ነው፡ደህ፡ዓ ቢደ፡የሀሳብ፡ክዩነት፡በመሆኑ፡ከኢትዮጵያ፡ተጠገጣጥ፡ሁኔታ፡ጋር፡መጣጣም፡ያከቸኩትን፡ሆነ፡የተሠራጣ ቸውን፡ገደፈ-ሀሳቦችሆነ፡ጽንሰ-ሀሳቦች፡በማጥናት፡መተንተኛና፡ማስፋፋት፡ጠቃሚ፡መስኩ፡ደተያናክ፡ በጽንሰ-ሀሳብ፡ደረጃ፡ኅደገሳዊ፡ተንተና፡ተከከከኛ፡አመከካከት፡ቅራኔና፡የቅራኔ፡ስፈታት፡ሮዕዮተ-ዓክ ምና፡ሮዕዮተ-ዓክማዊ፡አገደነት፡ስገክ፡ምን፡ማክት፡አገደሆነ፡የምርምር፡ጥናት፡ያስፈክጋክ፡ብክን፡አና ምናክን፡

የመደብ፣ የብሔርና፣ የቅኝ፣ ግዛት፣ ጥያቄ ፤

በሃገሪቱ፣ የውስጥ፣ ፖለቲካ፣ በኩክ፣ ስብሰባዎች፣ የመደብና፣ የብሔር፣ እንዲሁም፣ የቅኝ፣ ግዛት፣ ጥያቄ፣ በክርክር፣ ደረጃ፣ ለቢያ፣ ቦታ፣ ይዞ፣ እናገኛለን። በአሁኑ፣ ጊዜም፣ ሆነ፣ ከወደፊት፣ በመደብና በብሔር፣ ፖለቲካ፣ የበካዲነት፣ ጥያቄ፣ አስመክክቶ፣ እንዲት፣ መተንተን፣ እንዲት፣ መግከፅና፣ እንዲት፣ መፍታት፣ እንዲሟቻክ፣ ጥክቀ፣ ጥናት፣ የሚያስፈልገው፣ መሆኑ፣ ይሠራል። ግንደ፣ በኩክ፣ የመደቡ፣ ቅራኔ፣ ከብሔር፣ ቅራኔ፣ መሠረታዊነት፣ እኩል፣ የሚኩ፣ ወገኖች፣ ሲኖሩ፣ በኪካ፣ በኩክ፣ ደግሞ፣ የዚህን፣ ተቃራኒ፣ ይዘው የሚከራከሩ፣ እኩል፣ ይህ፣ የገደፈ-ሀሳብ፣ ጥያቄ፣ ከተወጣጥ፣ ሁኔታው፣ ጋር፣ ተዛምዶ፣ መጠናት፣ ያከበት፣ ይመስለናል። የኢትዮጵያን፣ ተወጣጥ፣ ሁኔታ፣ መሠረት፣ አድርገን፣ ስንነሳ፣ ፈውዳካዊና፣ ሕገ-ቀር፣ በሆነ፣ የኢኮኖሚ፣ ጀርባእንዲት፣ የኢርትራንና፣ የኦርሞን፣ ሕዝብ፣ በቅኝ፣ ግዛትነት፣ መያዝ፣ ተቆጣጥሮ፣ የሚከው፣ ጥያቄ፣ (አስተያየት) መመርመርና፣ መተንተን፣ አከበት። በዚህ፣ ጥያቄ፣ ካዶ፣ የተከያዩ፣ አስተያየቶች፣ ከተከያዩ፣ አካባቢ፣ በመፍከቅ፣ ካዶ፣ ኖቸው። ይህ፣ ጤነኛ፣ አዝማሚያ፣ እንዲቀጥክ፣ አያበረታታን፣ ይበክጥ፣ ጥክቀት፣ ያካቸው፣ ሀሳቦች፣ ጥናትና፣ ምርምር፣ አየተካሂደባቸው፣ እንዲወጡ፣ ሀሳብ፣ አናቀርባለን። በተከያዘ የብሔር፣ ጥያቄ፣ በግክፅ፣ ወጥቶ፣ ወደደት፣ ከተጀመረበት፣ ጊዜ፣ እንስቶ፣ ምሁሩን፣ ከከፋፈኩ፣ ጥያቄዎች፣ እንዲ፣ ነበር። በአሁኑም፣ ጊዜ፣ ጥያቄው፣ አሳሳቢ፣ ደረጃ፣ መድረሱን፣ መገንዘብ፣ የሚያቸው፣ የቅራኔው፣ አየተገ፣ መሂድ፣ በመፈጠር፣ ካያኩት፣ የብሔር፣ ድርጅቶች፣ መብዛት፣ በመካሄድ፣ ካዶ፣ ያኩት፣ የፖለቲካ፣ ጦርነቶች፣ መፋፋም፣ በመመከከትነው። በኪካ፣ በኩክ፣ ደግሞ፣ ማዕከካዊው፣ መንገዱት፣ የጉዳዩን፣ አሳሳቢነት፣ በመገንዘብ፣ መፍትሔ፣ ከመሻት የብሔርቸን፣ ጉዳዩ፣ የሚያጠና፣ ተቋም፣ አቋሚክ። እዚህ፣ ካዶ፣ መተንተን፣ አካባቸውብክን፣ ከምናቀርባቸው፣ ፅንሰ-ሀሳቦች፣ መሃከክ፣ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ነገድ፣ ቅኝ፣ ግዛት፣ ራስን፣ በራሱ፣ መወሰን፣ ፈቀደ፣ መዋሃድ፣ የሚኩትና፣ የመሳሰሉትን፣ ነው።

የዲሞክራሲ፣ ጥያቄ ፤

ዲሞክራሲ፣ የሚከው፣ ቃክ፣ ብዙ፣ ዓይነት፣ አስተሳሰቦችን፣ የሚወክክ፣ ነው። ስከዲሞክራሲ አስፈካጊነት፣ ሲነሳ፣ አብር፣ ምን፣ ዓይነት፣ ዲሞክራሲ፣ እንዲሟሟስ፣ መተንተንና፣ ማብራራት፣ ያስፈልጋል። እንዲገድ፣ ምሁራን፣ በኢትዮጵያ፣ ያከው፣ የፖለቲካ፣ ቸገር፣ ኪፈታ፣ የሚቸው፣ በዲሞክራሲ፣ ነው፣ ሲኩ፣ በጅምካ፣ ይናገራኩ። ይህ፣ ብቻ፣ ተወጣጥ፣ መፍትሔ፣ ኪያመጣ፣ እንዲሟደቸክ፣ መናገር፣ ይቻላል። ስከዚህ፣ ጥያቄ፣ ያቀረቡ፣ ጽሑፎች፣ ቢኖሩም፣ እንኳ፣ ቅጅ፣ ወደጓም፣ ተርጉም፣ አከዚያም፣ ቀንጽክና፣ ንድፈ-ሀሳብ፣ አክባ፣ ሆነው፣ ይገኛኩ፣ በጥርገራም፣ ደረጃ፣ ቢቀመጥም፣ እንኳ፣ በአጥጋቢ፣ ትንተና፣ አክተደገፈም። በሀገራችን፣ ጥንትም፣ አሁንም፣ ዲሞክራሲ፣ የከም? አክነበረም? የሚከውን፣ ጥያቄ፣ ከመመከከት፣ በገንደገደ፣ ብሔርና፣ ብሔረሰብ፣ አካባቢ፣ ከጥንት፣ ጀምሮ፣ ሲሠራባቸው፣ የቆዩትን፣ ከማደዊ፣ አሠራሮች፣ ተኩረት፣ ሰጥተን፣ ብናጠና "ዲሞክራሲያዊ" ተብሎ፣ ከሚታወቀው፣ አሠራር፣ ምን፣ ያክክ፣ የሚቀርብ፣ የሚርቀውደጓም፣ የሚመሳሰል፣ መሆኑን፣ ማወቅ፣ እንቸክ፣ ይሆናል። ጉዳዩ፣ የሚያርፈው፣ ገን፣ መሠረታዊ፣ በሆነው ኪካ፣ ጥያቄ፣ ካዶ፣ ነው። ዲሞክራሲያዊ፣ አሠራር፣ ተብሎ፣ የሚታወቀው፣ ሞዴክ፣ (አብነት) አክን፤ የዚህ፣

ሞጁክ፡ባከቤት፡ሚነው፡ወደገም፡የተኛው፡ሀገር፡ነው ? የሚከው፡ጥያቄ፡በቀድሞው፡መክሰ፡ሚገኝት፡አከበት ። የሀገራችን፡ሐዘብ፡በሚያስማማው፡የአብር፡መኖር፡ዘጸ፡መኖር፡አንደቸክ፡አንገዳገደ፡ብሔርና፡ብሔረሰብ፡የሚያገናኘውና፡የሚያመሳስከው፡ባሕክና፡አሠራር፡መጠናት፡መታወቅ፡ደኖርበትክ ። ይህ፡ከታወቀ፡በኋላ፡አብር፡መኖርና፡ማደግ፡የሚያስቸኩ፡ " ዲሞክራሲያዊ ግዴታዎች፡በገደፈ-ሀሳብ፡ደረጃ፡ቀርበው፡መታደሉት፡አከባቸው ። ይህ፡አስካክሆነ፡ደረሰ፡ከውጭ፡በመጣ፡ባደተዋር፡ባሕክ፡ካደ፡የተመሠረተ፡መፍትሄ፡የመሻት፡ዝንባሌ፡መስፈት፡አጠራጣሪ፡እደሆንም ። ይህ፡ባደሠራ፡ደግሞ፡በሀደክና፡በማሰገዳድ፡ካደ፡ያረፈ፡ርምጃ፡ሐዘብ፡ካደ፡በዲሞክራሲ፡ስም፡መፈፀሙ፡የማደቀር፡ይሆናክ ። ይህ፡አንድ፡ሀሳብ፡ነው ። ስከተ-ምርትን፡መነጽአድርገው፡የሚተነትኑ፡ምሁራን፡የዲሞክራሲን፡ጥያቄ፡በኢትዮጵያ፡ሲያጠኑ፡የደረሱባቸው፡ድምዳሜዎች፡አንደኛው፡የዲሞክራሲ፡ጥያቄ፡የመሬት፡ጥያቄ፡በመሆኑ፡ወታደራዊው፡መንገሥት፡ይህን፡ጥያቄ፡ፈትቷክ፡ሲከካከው፡ወገን፡ደግሞ፡ይህን፡አኪ፡ይካክ ።

ፖለቲካዊ፡ነፃነት፡ጥገኝነትና፡ራስን፡የመቻክ፡ቅራኔ ፤

ኢትዮጵያ፡በፖለቲካ፡ነፃነት፡ጥንታዊነት፡የታወቀች፡ሀገር፡የሚያስኛት፡የተከያዩ፡ኃይሎች፡ሀገሪቱን፡ከመውረርና፡በቁጥጥራቸው፡ሥር፡ከማድረግ፡ተደጋጋሚ፡መከራ፡አድርገው፡ስካክተሳካካቸው፡ነው ። ሐዘቧ፡በሐብረት፡አነዚህን፡የወረራ፡መከራዎች፡ከመቋቋም፡በከፈከው፡መስዋዕትነትና፡በተቀዳጀውዳክ፡የተነሳ፡በውጭ፡ጠካት፡ካደና፡በማንኛውም፡የውጭ፡በሆነ፡ነገር፡ሁኑ፡ተመራማሪና፡ተጠራጣሪ የመሆን፡ዝንባሌ፡አድርገዋል ። ባንፃሩ፡ባን፡የውጭ፡ተፅዕኖ፡በሀገሪቱ፡ውስጥ፡በባሕክ፡በፖለቲካ፡በኢኮኖሚ---ተገሠራፍቶ፡ደታዩክ ። ይህ፡አንደተና፡በምን፡ምክንያት፡ኪሆን፡አንደቻክ፡መጠናት፡አከበት ። በፖለቲካና፡በኢኮኖሚ፡ደረጃ፡ራስን፡ከመቻክ፡ይከቅ፡ጥገኝነት፡ቦታውን፡አየወሰደ፡ኪመጣ፡የቻከበትንም፡ማጥናት፡መተንተን፡አስፈካጊነቱ፡ደታዩናክ ። ከዚህ፡ጋር፡ተያደዙ፡የፖለቲካ፡ነፃነት፡ጥገኝነት፡ራስን፡መቻክ፡የሚኩት፡ጽንሰ-ሀሳቦች፡ኪተነትኑ፡ደገባክ፡ብከን፡አናሳስባከን ።

ግብራዊ፡የፖለቲካ፡ትግክና፡የግምገማ፡ጥያቄ ፤

በኢትዮጵያ፡ውስጥ፡በተካሂደው፡ከቅርቡ፡የፖለቲካ፡ታሪክ፡አምድ፡ሰንመከከት፡የምዕራቡን፡የፖለቲካ፡መሥመር፡ከሚሰብኩት፡በቀር፡(አብዛኛው) ከሕክጣን፡የተፋከመው፡ኃይክ፡(ማከትም፡በድርጅት፡መክክ) የተሰባሰበው፡የሶሻሊዝም፡(ሐብረተሰብአዊነት) ሥርዐትን፡ከማቋቋም፡ዓካማ፡በማድረግ ነበር ። አንዱ፡ኃይክ፡(ቡድን) ኪካውን፡አቸን። " ሀቀኛ " ሶሻሊዝም፡በኢትዮጵያ፡ከማቋቋም፡ሁኑም፡ወገን፡ያከውን፡ኃይክ፡አሰማርቶ፡ነበር ። በውጤት፡ደረጃ፡ምን፡ድክና፡ምን፡ቸንፈት፡ወደገም፡ኪሣራ፡አንደተገኘ፡ወደገም፡ደግሞ፡በአብዮቱ፡አንቀስቃሲ፡ወቅት፡የተፈፀሙ፡ስሐተቶች፡ሆኑ፡የተከናወኑ፡አምንታዊ ክንውኖች፡ከተከያዩት፡ድርጅቶች፡ታሪክ፡አንፃር፡ሲታዩ፡ምን፡አንደሚመስክና፡ከዚህ፡ተመክር፡ምን፡ትምህርት፡መዝገብ፡አንደሚቻክ፡አጥጋቢ፡የሆነ፡ትንተና፡ሆነ፡ገከፃ፡አንደሁም፡ግምገማ፡አከታዩም፡የሚክ፡ከፍተኛ፡ቅፊታ፡ይሰማክ ። ውጤቱን፡አስመክክቶ፡ከሚንሸራሸሩት፡ሀሳቦች፡

(ሀ) ---ውጤቱ፡የታሰበውን፡ያክክ፡ያክሆነበት፡ምክንያት፡ወታደራዊውን፡መንገሥት፡በመናቅ፡ካደ፡የተመሠረተ፡ትግክ፡ተቃዋሚ፡ኃይሎች፡በመገፋታቸው፡ነው ።

(ከ) --- ተቃዋሚ፣ ኃይሎች፣ የተቃውሞ ፖለቲካዊውን፣ መገኘት፣ ስካካበጃክት፣ ተስፋገጣሪ፣ አቋም፣ ካዲ፣ ያረፈ፣ ተቃውሞአቸው፣ ወደጥፋት፣ አንዲወድቁ፣ አድርጓቸዋል።

(ሐ) --- ወታደራዊው፣ መንግሥት፣ በጦር፣ መሣሪያ፣ በጦር፣ ኃይልና፣ ስኬት፣ የበካደነት፣ ተማምኖ፣ የወሰደው ርምጃ፣ ሁኑ፣ ወገ፣ ያከው፣ መሥመር፣ የያዘ፣ ፖለቲካ፣ አንዳደገፋ፣ አድርጓል።

(መ) --- በተቃዋሚነት፣ የታገኩት፣ ኃይሎች፣ የተገኩት፣ አቋም፣ አካላቸው፣ ከታደራዊው፣ መንግሥት፣ ጋር፣ ቢሠሩ፣ ኖሮ፣ ውጤት፣ የተሻከ፣ ይሆን፣ ነበር፤ በፕሮግራም፣ ደረጃ፣ የአብዛኛዎቹ፣ ተቃዋሚ፣ ኃይሎች፣ ፕሮግራም፣ ከወታደራዊው፣ መንግሥት፣ ፕሮግራም፣ የሚቀራረብ፣ አንጂ፣ የሚራራቅ፣ ባከመሆኑ።

(ሠ) --- ወታደራዊ፣ መንግሥትን፤ ተባረው፣ በፍጹም፣ ተቃዋሚነት፣ የተሰከፋት፣ ምሁራንና፣ ከወታደራዊው፣ መንግሥት፣ ጋር፣ ጊዜአዊ፣ ተብብር፣ በማድረግ፣ ዓካማ፣ የተሰከፋት፣ ምሁራን፣ አካላቸው፣ የቀራኝ፣ አፈታትም፣ በውክ፣ አካላቸውም፣ የገደብነትና፣ ፈውዳካዊ፣ የፖለቲካ፣ ጠገዳ፣ በማገዳገሪያቸው፣ የሁኑንም፣ ወገን፣ የፖለቲካ፣ ሚዛን፣ አዛብታቸው፤ ስኬታቸው፣ ውጤት፣ የሁኑም፣ ወገን፣ ውድቀት፣ ሆኗል። --- የሚኩ ያገኙበታል።

አብዮት፣ ሶሻሊዝምና፣ መንግሥት፣ ስንድፈ-ሐሳባዊ፣ ጥያቄ፣ አንፃር፤

አንዳንድ፣ ተቸዎች፣ ከአሥራ፣ ሁከት፣ ዓመታት፣ በፊት፣ የተካሄደው፣ አንቀሳቃሴ፣ አብዮት፣ ኪባክ አደቸክም፣ የሚክ፣ አመከካከት፣ አካቸው። የክርክራቸው፣ ዋና፣ ነጥብ፣ የኢትዮጵያ፣ ሐዘብ፣ (በተከፈለው፣ ሠራተኛውና፣ አርሶ፣ አደሩ) ተገኩት፣ አከመራውም፣ የሚክ፣ ነው። በተጨማሪም፣ በወታደራዊ፣ ኃይል፣ ብቻ፣ ሥነ ጣን፣ ካዲ፣ መውጣት፣ ከአብዮታዊነት፣ አያበቃም፣ የሚክ፣ ነጥብ፣ ይገኛበታል። ያከውን፣ መንግሥት፣ አብዮታዊና፣ ሶሻሊስታዊ፣ የሚኩ፣ ደግሞ፣ በመደብ፣ ደረጃ፣ ቢሆን፣ ወታደሩ፣ ክፍክ፣ ከጭቀኑ፣ የሐብረተሰብ፣ ክፍሎች፣ አንዱ፣ ስኬትበረና፣ አብዛኛው፣ ወታደር፣ ከገጠርና፣ ከከተማ፣ ጭቀን፣ ሠራተኛ፣ ቢተሰባቸው፣ የፈከቀ፣ ስኬታቸው፣ በኢትዮጵያ፣ ሁኔታ፣ ወታደሩ፣ አብዮት፣ መምራት፣ ይቸካክላል። አንዳንዶች፣ ደግሞ፣ ከዚሁ፣ ጋር፣ ተመሳሳይ፣ በሆነ፣ አስተሳሰብ፣ ካዲ፣ የተመሠረተ፣ ድምዳሜ፣ ደርሰናል፣ ሲኩ፣ ያከው፣ መንግሥት፣ ሶሻሊስታዊ አደዳክም፣፣ ነገር፣ ገን፣ ሶሻሊስታዊ፣ ዝንባሌ፣ ያከው፣ መንግሥት፣ ነው፣ ደኩና፣ ይህን፣ አንደበቂ፣ በመውሰድ፣ ያከው፣ መንግሥት፣ አብዮታዊ፣ አንደሆነ፣ ይደመድማሉ። በድምሩ፣ ሲታዩ፣ ያከው፣ መንግሥት፣ ከተከፈለ አቀጣጣ፣ የተከፈለ፣ ስያሜ፣ ተሰጥቶታል። ጥቂቶቹ፣ የሚከተሉት፣ ሲሆኑ፣ በኛ፣ አስተያየት፣ ሰፋ፣ ያከ፣ ጥናትና፣ ምርምር፣ ቢደረግ፣ ጥክቀት፣ ያከው፣ ድምዳሜ፣ ካዲ፣ መድረስ፣ ይቻላል፣ ብክን፣ እናምናክን። ከስያሜዎቹ፣ መሣከክ።

(ሀ) --- ከካዲ፣ የተሳነ፣ አብዮት፣ (መንግሥት)

(ከ) --- ፋሽስታዊ፣ መንግሥት፣

(ሐ) --- ትዕ-ስ፣ ከበርቲ፣ ሶሻሊዝም፣

(መ) --- ሶሻሊስታዊ፣ ዝንባሌ፣ ያከው፣ መንግሥት፣

(ሠ) --- መንግሥታዊ፣ ካፒታሊስት፣ የሚኩ፣ ያገኙበታል።

ኢኮኖሚና፣ ዕድገትን፣ አስመክክቶ፣ አንዳንድ፣ አሳሳቢ፣ ነጥቦችና፣ የሚገኝራቸው፣ የክርክር ነጥቦች፣ ከመጠቆም፣ አንፃራቸው።

ድርቅና፡ ጠኒ፡ በኢትዮጵያ፤

የሀገሪቱ፡ ሕዝብ፡ በተደጋጋሚ፡ የመታው፡ ድርቅና፡ ተከትሎ፡ የመጣው፡ ጠኒ፡ እያኳ፡ ቀውሶ
 ቸን፡ እስከተኳኔ ። ሕዝቡ፡ ተርቦ፡ ተሰድዶ፡ በብዛትም፡ ሞተ ። የሀገሪቱ፡ የኢኮኖሚ፡ እቅም፡ ከነበረበት፡
 ወደባሰ፡ እዘቅት፡ አመራ ። ኢትዮጵያ፡ በከማትና፡ በኢኮኖሚ፡ ዕድገት፡ ዝቅተኝነት፡ የመጀመሪያውን፡ ቦታ፡
 መያዟ፡ በዓክም፡ ዙሪያ፡ ታወቀ ። የድርቅና፡ የጠኒ፡ ቸገር፡ እስመክክቶ፡ የሚሰሙ፡ ጎጥቦቹ፤

(ሀ) ---ከ፲፱፻፺፬፡ እስከ፡ ፲፱፻፺፯-ም፡ ድረስ፡ የመታው፡ ድርቅና፡ ጠኒ፡ መነሻው፡ የነበረው፡ የመሬት፡ ይዞታ
 መዛባት፡ ነበር፡ ይካኩ ። ከ፲፱፻፳፱ዎቹ፡ መጀመሪያ፡ እካባቢ፡ የጀመረው፡ የድርቅ፡ ቸገር፡ በኋላ፡ ያስከተለው
 ን፡ እስከ፡ ወጤት፡ በመመክከት፡ የመሬት፡ ይዞታ፡ መሻሻኔ፡ የድርቅና፡ ጠኒ፡ ቸገር፡ መገታት፡ እካስቻክም
 የሚከተቃራኒ፡ ሀሳብ፡ ያሰነዘራኩ፡ እንዲገድ፡ ምሁራን፡

(ከ) ---እንዲገደቹ፡ ደግሞ፡ ከ፲፱፻፺፯-ም፡ በፊትም፡ ሆነ፡ በኋላ፡ ያገሪቱ፡ ሠራተኛ፡ ሕዝብ፡ ጉዳቦትና፡ በር
 ከት፡ ያክው፡ መሬት፡ የውጭ፡ ምንዛሬን፡ ከማስገኘት፡ ሲባክ፡ በተወሰነ "አህሎች፡ (ቡና፡ የቀጣት፡ አህኔ፡
 ወዘተ) ካድ፡ ብቻ፡ እንዲውክ፡ ስከተደረገ፡ ነው፡ ይካኩ ።

(ለ) ---የስክተ-ምርትን፤ ጽንሰ-ሀሳብ፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ የሚተነትኑ፡ ኪቃውንት፡ ደግሞ፡ የካፒታኪስት
 ስክተ-ምርት፡ በሀገሪቱ፡ እየገባ፡ ሲሄድ፡ ከነበረው፡ ፈውደካዊ፡ የመሬት፡ ይዞታና፡ የፖለቲካ፡ ይዘት፡ ጋር፡ የ
 ነበረቀራኒ፡ ወጤት፡ ነው፡ ይካኩ ። ከዚህ፡ እቅራረብ፡ ጋር፡ አብር፡ የሚቀርበው፡ ሀሳብ፡ እንደሚከው፡ በ
 ኢኮኖሚ፡ ኋላ-ቀር፡ በሆነ፡ ሀገርቹ፡ የሚገኘው፡ የነጋዴ፡ ካፒታክ፡ ምን፡ ጊዜም፡ የምርት፡ ዕድገት፡ ወደ፡ ሀ
 ገሪቱ፡ እጠቃካዬ፡ ብክጽገና፡ እንዲያመራ፡ መሰናክኔ፡ የመፍጠር፡ ጠጣጭ፡ ስካክው፡ የዚሁ፡ ካፒታክ፡ ትግኔ፡
 ወጤት፡ ከሀገራው፡ ሕዝብ፡ የኢኮኖሚ፡ ሁኔታዎቹን፡ ያባብሳል፤ ስከዚህም፡ ድርቅ፡ ወደ፡ እጠቃካዬ፡ ጠኒ
 የሚከውሃበት፡ ሁኔታ፡ ያፈጠራክ፡ ይካኩ ።

(መ) ድርቅ፡ የተከያዩ፡ ሀገሮቹን፡ በተከያዩ፡ ጊዜ፡ ይመታክ ። የድርቅ፡ ቸገር፡ ቸገር፡ የሚሆነውና፡ ጠኒና፡ እ
 ክቂትን፡ የሚያስከትከው፡ ገን፡ ባንድ፡ ሀገር፡ ውስጥ፡ ባከው፡ የኢኮኖሚና፡ የፖለቲካ፡ ሥርዓት፡ ካድ፡ ያር
 ፋክ፡ የሚኩ፡ ምሁራን፡ እኩ ። ካፒታኪስት፡ ሆነ፡ ሶሻኪስት፡ ሀገሮቹ፡ ባንፃሩ፡ የድርቅ፡ ቸገር፡ ወደጠኒ፡ እን
 ዳይገጋገር፡ ከማድረግ፡ ቸክዋክ ። በሀገራቸን፡ ያክው፡ ቸገር፡ ምን፡ ዓይነት፡ ጠጣጭ፡ እንዲከውና፡ መፍትሔው
 ምን፡ ኪሆን፡ እንደሚቸክ፡ ጥክቀት፡ ያካቸውን፡ ሁከ-ገብ፡ የሆነ፡ ጥናቶች፡ ያስፈክጋኩ፡ ብክን፡ እናምናክን

የዕድገት፡ ጥያቄና፡ የጥገኝነት፡ ጽንሰ-ሀሳብ፤

የንዋድ፡ (ካፒታክ) እጥረት፡ የኢኮኖሚ፡ ዕድገት፡ እንዲያፋጠን፡ ያደርጋክ፡ ወደገም፡ የኢኮኖ
 ሚው፡ እዝጋሚነት፡ ነፀብራቅ፡ ነው፡ የሚክ፡ እስተያዩት፡ እከ ። የገጠሩ፡ ሕዝብ፡ ወደገም፡ ያንድ፡ ኋላ-ቀር
 ሀገር፡ ሕዝብ፡ በሚገባ፡ እከመበዝበዙ፡ በኋላ-ቀርነቱ፡ በኢኮኖሚ፡ እከማደጉን፡ ይወስናክ፡ የሚኩም
 እኩ ። በኪካ፡ በኩክ፡ ደግሞ፡ የሚቀርበው፡ እስተያዩት፡ ያንድ፡ ሀገር፡ ኢኮኖሚ፡ መሠረት፡ ኪደብርና፡ ሀ
 ገሪቱ፡ ወደዕድገት፡ ጉዳና፡ መምጠቅ፡ የምትቸከው፡ የሚበዘብዘው፡ በመታጣቱ፡ ሳይሆን፡ ሕዝቡን፡ እንዲደ
 ሠራና፡ እንዲደጠቀም፡ የሚያደርጉ፡ ውስጣዊና፡ ውጣዊ፡ ምክንያቶች፡ ስካኩ፡ ነው ። ብዝበዛው፡ ራሱ፡ ሠራ
 ተኛውን፡ ሕዝብ፡ እራቂቶ፡ ጥቂት፡ ከበርቲዎቹን፡ የሚያበክጽገና፡ በዚህ፡ ሳቢያ፡ የሚፈጠሩ፡ ተቃራኒ፡ ሕብ

ረተሰብአዊ መደቦች፡ መነሻ፡ ምክንያት፡ ነው፡ የሚሉ፡ ሀሳቦች፡ ያገኙበታል። እነዚህ፡ ስስተሳሰቦች፡ በካፒታኪስትና፡ በሶሻኪስት፡ ኢኮኖሚያዊ፡ ስመከካከት፡ ያካያሉ። እነዚህን፡ የተከያዩ፡ ሀሳቦች፡ መነሻ፡ በማድረግ፡ በኢትዮጵያ፡ ሁኔታ፡ የኢኮኖሚ፡ ዕድገት፡ እንዴት፡ ኪነን፡ እንደሚቸክ፡ ተኩረት፡ ተደርጎብት፡ እንዲጠና ሀሳብ፡ ስናቀርባለን።

የድህረ-የካቲት፡ ኢኮኖሚያዊ፡ ደዘታ I

ከ[፱፻፺፯] ዓ.ም. ወዲህ፡ ከመሬት፡ ደዘታ፡ መሻሻል፡ ጀምሮ፡ እስከ፡ ሐብረት፡ እርሻ፡ መደራጀት ከዚያም፡ የኦሥር፡ ዓመት፡ የኢኮኖሚና፡ የዕድገት፡ አቀድ፡ መውጣት፡ ተደርጓል። ኢኮኖሚያዊ፡ ጊዜአዊና፡ ዘካቄ፡ ኢኮኖሚያዊ፡ ቸግሮቸን፡ ከመውጣት፡ የተወጡት፡ ውጥናቶች፡ እኩ። በኢትዮጵያ፡ ሐብረተሰብአዊነት፡ (ሶሻሊዝም) መመሪያ፡ ከሆነበት፡ ጊዜ፡ ጀምሮ፡ የተሻው፡ ውጤት፡ ተጠንቶ፡ መገምገም፡ ያኖርበታል። የመሬት አዋቅ፡ አስመክክቶ፡ የተነሱ፡ እንዲያገዙ፡ ሀሳቦች፡ እነሆ፤

- (1) የመሬት፡ አዋቅና፡ የተካሂደው፡ የመሬት፡ ጽኑነት፡ የፈውደኪዝምን፡ የእርግታ፡ ገጥነት፡ ሰብሮ፡ እያኪ መደቦቹን፡ ፈጥሯል፡ ማከትም፡፡ የብሔራዊ፡ ከበርቲና፡ የሠራተኛውን፡ መደብ፡ ቀራኒ፡ ፈጥሯል።
- (2) የመሬት፡ አዋቅ፡ ባካባቶቹን፡ ደምስሶ፡ በመንገሥት፡ ካፒታሊዝም፡ ተከትታል፡ እንጂ፡ የፈውደኪዝምን፡ የእርግታ፡ ገጥነት፡ አክሰበረም፤
- (3) የመሬት፡ አዋቅ፡ የፈጠረው፡ የመንገሥት፡ እርሻ፡ የሐብረት፡ እርሻ፡ እና፡ የገቢ፡ እርሻ፡ የሶሻኪስት፡ መሠረት፡ ጥኳክ፤ ወዘተ።

ከዩ፡ ከዩ፡ የተዘረጉ፡ የኢኮኖሚው፡ ስውታርቸና፡ የተደረጉ፡ ከውጦች፡ ከጠቀካካው፡ የሀገሪት ዕድገት፡ እንግድ፡ ምን፡ ያክክ፡ ስስተዋጽዖ፡ እንዲደረጉና፡ ምን፡ ዓይነት፡ መሻሻል፡ እንደሚያስፈልገው፡ ሁኑ፡ መታወቅ፡ ያኖርበታል።

በምርምር፡ ደረጃ፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ የሠፈሩትን፡ ነጥቦችና፡ ጥያቄዎች፡ የሚመክሱ፡ ጥናትና፡ ምርምር፡ ቢደረግ፡ ጠቃሚ፡ መስኮ፡ ይሰማናል።

(ሀ) ---ከከውጡ፡ በፊትና፡ መኋከል፡ የኢትዮጵያ፡ ኢኮኖሚ፡ ያከውና፡ የነበረው፡ ጠገደ፡ ጠክቆ፡ ባከ፡

መንገድ፡ መተንተን፡ ያኖርበታል።

(ከ) ---የመሬት፡ ጽኑነት፡ ተደርጎ፡ የገቢ፡ እርሻ፡ የሐብረት፡ እርሻ፡ የመንገሥት፡ እርሻ፡ ሥራ፡ ካደ፡ ከዋከ ጀምሮ፡ ስከተፈጠሩት፡ እዳዲስ፡ ቀራኒዎች፡ ጥናቶች፡ በዘርዘር፡ ቢቀርቡ፡ መፍትሔ፡ ከመሻት፡ ዓይነት ፍ፡ መንገድ፡ መፍጠር፡ ይቻላል።

(ለ) ---መንገሥት፡ በውጭ፡ ሀገር፡ ዜጋዎች፡ ይተዳደሩ፡ የነበሩትን፡ ኢንዱስትሪዎች፡ ማገሩ፡ ከኢኮኖሚው፡ አድገት፡ ምን፡ ያክክ፡ ጠቀሟል።

(መ) ---የብሔራዊ፡ ከበርቲዎች፡ ኢንዱስትሪና፡ እርሻ፡ በመንገሥት፡ መታገሩ፡ ከእንደፍ፡ ዓይነት፡ ሀገር፡ ኢኮኖሚ፡ ስለፈካገ፡ መሆኑ፡ ተገምግሟል።

(ሠ) ---የውጭ፡ ሀገር፡ ሸቀጣ፡ ሸቀጦች፡ ሀገር፡ ውስጥ፡ እንደደገቡ፡ መክከክክ፡ ባገሪቱም፡ ነጋዴዎች፡ ካደገደቡ፡ ማበጀት፡ ገበሬው፡ እንደከቡ፡ እየተዘዋወረ፡ ምርቱን፡ ከገበያ፡ ማቀረብ፡ እከመቻሉ፡ እገሪቷ፡ ኢኮኖሚያዊ፡ ያመጣው፡ ውጤት፡ ይገምገም።

(ረ) ---የውጭ፡ መንገሥታት፡ በተከደም፡ የምሥራቅ፡ ሀገሮች፡ ከኢትዮጵያ፡ ጋር፡ ያካቸው፡ ኢኮኖሚያዊ፡

ገጥነት፡ አገሪቷን፡ ምን፡ ያክክ፡ ጠቀሟታል ።

(ሰ) ---ጦር፡ መሳሪያ፡ ካዷ፡ የሚወጣው፡ ገንዘብ፡ ከምርት፡ አርባታ፡ ጋር፡ ቀጥቶ፡ ገጥነት፡ ከኢኮኖሚ፡

ሰፊ፡ ወታደራዊ፡ ሀያክ፡ የሚወጣው፡ ገንዘብ፡ በኢኮኖሚው፡ ካዷ፡ ያከው፡ ተፅዕኖ፡ ምንድነው ።

በዚህ፡ መስክ፡ ተገቢው፡ መረጃ፡ ኪሳራ፡ አካላትን፡ አገዳጅ፡ ተመራማሪዎች፡ የገዘጸ፡ ሲሆን፡ የሀገሪቱ፡ ዕድገት፡ ጥያቄና፡ ውሳኔ፡ የሚገኝ፡ ኢትዮጵያዊ፡ ስኬት፡ ጉዳዩ፡ የሚመክክታቸው፡ መንግሥታዊ፡ ክፍተቶች፡ መረጃዎችን፡ በማቅረብ፡ በኩክ፡ ተግባራትታቸው፡ እጅግ፡ አስፈላጊ፡ ነው ።

ተምህርት ፣ የተምህርት ፡ እሠጣ ጥና ፡ እወራረስ ፤

ኢትዮጵያን፡ ወደዘመናዊ፡ ዓዕውቀት፡ ጉዳና፡ ከመምራት፡ ተምህርት፡ እንዲሰጥ፡ መሣሪያ፡ ሆኖ፡ እንዲያገካገክ፡ ተስፋ፡ ስከተጣከበት፡ መገሥተት፡ ተምህርትን፡ ከማሰራጨትና፡ ከማስፋፋት፡ ጥረት፡ እዳርገዋል። ይህ፡ በኢትዮጵያ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ብዙ፡ ታዲያ፡ ሀገሮች፡ በተከደም፡ ከቀኝ፡ እገዛዝ፡ ነፃነታቸውን፡ እንዲተኩና፡ የአፍሪቃ፡ ሀገሮች፡ ተምህርት፡ ከሀገር፡ ዕድገት፡ ከፍተኛ፡ ሚና፡ ያጣወታል፡ ብዙው፡ በማመን፡ ከማስፋፋት፡ ታገቀ፡ ጥረት፡ እዳርገዋል።

በአፍሪቃ፡ ሀገሮች፡ በተከደም፡ በኢትዮጵያ፡ ያካውን፡ የኢኮኖሚና፡ የክሙናት፡ ሁኔታ፡ ስንመከስት፡ ከብዙ፡ ዘመናት፡ ጀምሮ፡ ተስፋ፡ የተጣከበት፡ ተምህርት፡ ከሀገሪቱ፡ ብክጽግናን፡ ከምን፡ እካመጣም። ተምህርትስ፡ በኢትዮጵያ፡ ዕድገት፡ ካደ፡ የተጣወተው፡ ሚና፡ የቱን፡ ያህል፡ ነው። ነበርስ፡ ብክን፡ እንድንጠይቅና፡ ጠክቆ፡ ብክን፡ እንድንመረምር፡ ይጋብዛል።

ስከዚህ፡ ጉዳይ፡ ከአንገቢዎች፡ ጽሑፍ፡ ኢያበረከቱ፡ ከሚሹ፡ ሁኩ፡ መንደርደሪያ፡ እንዲሆን፡ በማክት፡ ከዚህ፡ የሚከተሉትን፡ ነጥቦች፡ አናነሳክን።

፩/ ጥንታዊው ፡ የተምህርት ፡ ሁኔታ ፤

በቀዳሚያ፡ የኢትዮጵያ፡ ጥንታዊ፡ ተምህርት፡ ምን፡ ይመስካል፡ ብሎ፡ መጠየቅ፡ አስፈካጊ፡ ነው። ደክተር፡ ተሾመ፡ ዋጋው፡ ኢትዮጵያ፡ የክርስትና፡ የአስክምና፡ የአደሀድና፡ የተፈጥሮ፡ አምካኪው፡ ተሰማምቶ፡ የሚኖርባትና፡ የዓራሱን፡ ተምህርት፡ የሚያስተምርባት፡ ሀገር፡ ናት፡ ብከዋል¹። በተከደም፡ የክርስትና፡ ሀይማኖት፡ ከጃመረበት፡ ዘመን፡ ጀምሮ፡ የኢትዮጵያ፡ ኦርቶዶክሳዊት፡ ቤተክርስቲያን፡ ከኢትዮጵያ፡ የተምህርት፡ አጀማመር፡ ያደረገቸውን፡ አስተዋጽኦ፡ ጠክቆ፡ አድርጎ፡ መመርመር፡ ያስፈክጋል። በዚህ፡ ረገድ፡ እንዲገድ፡ ምሁራንና፡ ኪቃውንት፡ ጥናት፡ ያደረጉ፡ አኩ፡ እንደዚሁም፡ ደግሞ፡ በአስክምና፡ ሀይማኖትም፡ አካባቢ፡ በአረብኛ፡ ቋንቋ፡ የሚገባቸውን፡ የመጻፍ፡ ተምህርት፡ መሠጠቱን፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ የአስክምና፡ ሀይማኖት፡ ከተምህርት፡ መስፋፋትና፡ ስርዓት፡ ያደረገውን፡ አስተዋጽኦ፡ መመርመርና፡ ማጥናት፡ ተገቢ፡ ነው። የአደሀድ፡ ሀይማኖት፡ ከብዙ፡ ዘመን፡ በኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ ውስጥ፡ የመቆየቱን፡ ያክል፡ በተምህርት፡ በኩል፡ ያደረገው፡ አስተዋጽኦ፡ እንዲከ፡ መፈከግ፡ ተገቢ፡ ይመስከናል።

የቤተክህነትን፡ ሚና፡ በተምህርት፡ አቀጣጣ፡ ስንመከከት፡ የቆሎ፡ ተማሪ፡ ተብሎ፡ የሚታወቀው፡ የቀድሞው፡ ዓይነት፡ ተማሪ፡ ከመምህሩና፡ ከተምህርት፡ ጸዱ፡ ጋር፡ የሚኖረው፡ ገዥነትና፡ ያኗር፡ ዘዴ ትኩረት፡ ሠጥቱን፡ እንድናጠና፡ ይመራናል። ባጠቃላይ፡ ተማሪዎች፡ ርስ፡ በርሳቸው፡ የመረዳዳትና፡ የመደገገ

1...ተሾመ፡ ዋጋው ፤ Education in Ethiopia, ገጽ፡ 10።

ፍ፡ምገባርን፡ ያሳያኩ ፡ መምህራኑ፡ በድህነት፡ እየኖሩ፡ ከተማሪዎቻቸው፡ በክመናና፡ በጉክበት፡ ሥራቸው፡ ካፈሩት፡ የሚሰጣቸውን፡ ጠብቀው፡ የሚኖሩ፡ ናቸው ። መምህራኑ፡ ራሳቸው፡ እንዲንድ፡ ሥራዎች፡ እየሠሩ፡ ገቢ፡ ያገኛኩ ። ከምሳኬ፡ ሰኬንና፡ ጥካ፡ ሠርተው፡ ያሸጣኩ ፤ የቁም፡ ጽሕፈት፡ ቅርጽ፡ ቅርጽ፡ እየቀረጹ ፣ ማህደር፡ እየሰሩ፡ ራሳቸውን፡ በራሳቸው፡ ከመርዳት፡ ያመክራኩ ። መምህራኑና፡ ተማሪዎች፡ የዕውቀታቸው ደረጃና፡ ጥክቀት፡ ያከናወኑ፡ እንጂ፡ የኑሮአቸው፡ ደረጃ፡ እምብዛም፡ የሚከናወኑ፡ አይመስከም ። ስከዚህም፡ መፈቃቀር፡ መመሳሰልና፡ መተሳሰብ፡ የሠፈነበት፡ ሐብረተሰብ፡ ያፈጥራኩ ። እንደ፡ ሕክቃ፡ እንገባቅም፡ እገ ካከጽ፡ " የብቸኞቹ፡ መምህራን፡ ሐደውት፡ ከደቀ፡ መዛሙርቱ፡ ሐደውት፡ ከዋነት፡ የከውም ፣ ከምሳኬ፡ እገሩ በጦር፡ ወደም፡ በረሀብ፡ ምክንያት፡ ቢታወክ፡ መምህራኑ፡ ከደቀ፡ መዛሙርቱ፡ ጋር፡ ከዚህ፡ ወደተሻከው፡ እገርና፡ ደብር፡ ያሰደዳኩ ። "

በቤተክህነት፡ የሚሠጠው፡ ትምህርት፡ የተከያዱ፡ ከጥንት፡ ጃምር፡ ሲወርድ፡ ሲዋረድ፡ የመጣ ደረጃና፡ ስቀጽ፡ አከው ።
ከምሳኬ ፣

ንግብ ፣ ጽሕፈትና፡ የቃክ፡ ጥናት፡ -----ሁከት፡ ዓመት
ዚላ፡ በጠቀካካ፡ -----አምስት፡ ዓመት
መረገድ፡ -----ሶስት፡ ዓመት
ቀኒና፡ ሐገ-----አምስት፡ ዓመት
የኦሪትና፡ ብኩዳ፡ ኪዳን፡ ትርጓሜ፡ -----አራት፡ ዓመት
መርሐ፡ ዕውር፡ -----ስድስት፡ ዓመት
ታሪክ፡ -----አንድ፡ ዓመት
ዕጽ-ጥበብ ፣ ጽሕፈት ፣ የብሪና፡ ሥራ ፣ ጥራዝ፡ ሥራ ፣ ስዕክ
መሣክ ፣ ወዘተ፡ -----አራት፡ ዓመት፡

የጥንቱን፡ ማከትም፡ በቤተክርስቲያን፡ ሳቢያ፡ የሚሠጠውን፡ ትምህርት፡ አስመክክቶ፡ በርከት፡ ያኩ፡ ምሁራን፡ እኩታዊ፡ አመክካከትና፡ ሀሳብ ሠንዝዝዋክ ። ከተሠነዘሩት፡ ሀሳቦች፡ ጥቂቱን፡ ጠቀሰናክ ። ደቀመዝሙሩ፡ ዝምታን ፣ ተሐትናን ፣ ሐፍረትን ፣ ሳይጠቃቅና፡ ሳይማር፡ ተዕዛዝ፡ መቀበክን ፣ ታ ካካቆችን ፣ የመንገዱት፡ መሪዎችን፡ አክባሪነትን፡ እንዲቀበክ፡ ስከሚያደርግ፡ የጥንቱ፡ ትምህርት፡ ከገክሰቡ ተማሪ፡ ብኩም፡ ከአጠቃካዬ፡ ሐብረተሰቡ፡ ጌጁ፡ ነው፡ ያካኩ ። እንዲሁም፡ ይህ፡ ዓድነት፡ ትምህርት፡ ያከውን፡ ሥርዐት፡ ያከምርምር፡ እንዲቀበክ፡ የሚያደርግና፡ የቆየውን፡ ከማድ፡ እንዲከ፡ ሳይከወጥ፡ ከመጪው ትውክድ፡ እንዲተካከፍ፡ ከማድረግ፡ ስከሆነ፡ ሕገ-ቀርነትን ፣ እከማደግን ፣ ---ያስከተካክ፡ ያካኩ ። ኢኩቸ ደገሞ፡ ይህን፡ አስተያዔት፡ ሲቃወሙ፡ የጥንቱ፡ የትምህርት፡ ስቀጽ፡ ከዘመኑ፡ ትምህርት፡ መከካም፡ መነሻ፡ ሆኖ፡ ኪወሰድ፡ እንደሚችክ፡ ያጠቀሳኩ ። ከዚህ፡ ነጥብ፡ የሚያመጡት፡ መከራከሪያ፡ ቤተክርስቲያን፡ ሕገ-ቀር፡ የሆነ፡ የትምህርት፡ አሠጣጥ፡ ቢኖራትም፡ አብር፡ ደገሞ፡ ራመድ፡ ያኩ፡ ትምህርት፡ ደሠጥባታክ፡ ያካኩ የቀኒን፡ ትምህርት፡ ቤት፡ እንደአቢደ፡ ማመሳከሪያ፡ ያጠቀሳኩ ።

እቶ፡ ሀዲስ፡ ዓከማየሁ፡ የጥንቱ፡ የኢትዮጵያ፡ ትምህርት፡ " የሀዲማኖትና፡ የኑሮ፡ ስርዐት፡ በመስጠት፡ የተወሰነ፡ ትምህርት፡ (በመሆኑ፡) የማህበሩን፡ ፍካጌት፡ ያጠገባክ፡ ከማከት፡ አስቸጋሪ፡ ይሆናክ² በማከት፡ ደምድመዋክ ። በዚህ፡ ነጥብ፡ ካደ፡ ክዩ፡ ክዩ፡ ጥናቶች፡ እንዲደረጉ ፣ የተደረጉ፡ ጥናቶችም፡ ካኩ፡ በመጽሐፋች፡ ካደ፡ ወጥተው፡ እንዲነበቡ፡ እናበረታታክን ።

፪/ ዘመናዊ፡ ትምህርት

በኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ ከ፲፱፻፺፯ ዓ.ም.፡ ወዲህ፡ ትምህርት፡ ከሰፊው ሕዝብ፡ ከማዳረስ፡ ምን፡ አየተደረገ፡ ነው ። ሥርዐተ-ትምህርት፡ ከሀገሪቱ፡ የኢኮኖሚና፡ የባህክ፡ ሁኔታ፡ ጋር፡ ከማዛመድ፡ ተሞክሮክ፡ ወደ? ክዋ፡ ክዋ፡ የሀብረተሰቡ፡ ክፍሎች፡ ከምሳኤ ሐሳናት፡ ጉዳዮች፡ ሲቶች፡ ስዛውንትና፡ የክዋ ክዋ፡ ብሔረሰቦች፡ ጥቅምና፡ ፍካጐት፡ እንዴት፡ ይጠበቃል? እነዚህና፡ እነዚህን፡ የመሳሰሉት፡ ጥያቄዎችን፡ ተመራምር፡ መመከስ፡ እስፈካጊ፡ ስከሆነ፡ በየጊዜው፡ መጠናትና፡ በጽሑፍ፡ ደረጃ፡ መቀረብ፡ እንዳከበት፡ እናሳስባለን።

ኢትዮጵያ፡ ባካት፡ የኢኮኖሚ፡ ሀዘክ፡ ክክዋ፡ ክዋ፡ ብሔረሰቦች፡ ትምህርት፡ ከማዳረስ፡ በክዋ፡ ክዋ፡ ቋንቋዎች፡ መሠረተ-ትምህርት፡ ከማስተማር፡ ተጃምሯል ። ይህን፡ ነጥብ፡ ከብዙ፡ አንፃር፡ ተመክክቶ፡ ኢኮኖሚ፡ እንደ፡ ኢትዮጵያ፡ ያኩ፡ ታዲያ፡ የብዙ፡ ብሔረሰቦች፡ አቀፍ፡ ሀገሮች፡ እንዴት፡ ትምህርት፡ ከማሠራወት፡ እንደሚጥሩ፡ በማጠቃለያ፡ እነዚህ፡ ሀገሮች፡ ተመክሮ፡ ኢትዮጵያ፡ ምን፡ ከተማር፡ ትቅካክች፡ ብከን፡ መመራመር፡ ያኖርብናል ። በኢኮኖሚ፡ በኩል፡ ሲታይ፡ ደግሞ፡ ኢትዮጵያ፡ ከ፲፱፻፺፯ ዓ.ም. ጃምር፡ በተከያየ፡ ምክንያት፡ በዙምህርቶች፡ እጥታክች ። ይህ፡ ከሀገሪቱ፡ ምን፡ ያህክ፡ ጉዳት፡ አድርጎልኩ፡ ብከን፡ መጠየቅና፡ መክስ፡ ማግኘት፡ ያኖርብናል ። ትምህርት፡ ከመማር፡ ወደውጭ፡ ሀገር፡ መሰደድ፡ ከተጃመረ፡ ጊዜው፡ ረጅም፡ ነው ። ስከሆነም፡ ጥቅምና፡ ጉዳትን፡ መመርመር፡ እስፈካጊነት፡ ይሠማናል ። ከትምህርት፡ ወደውጭ፡ ሀገር፡ የመሰደዱ፡ ሂደት፡ ከ፲፯፻፸፬ ዓ.ም. ቀደም፡ የሚክ፡ ታሪክ፡ እናገኛለን ። በአፄ፡ ቴዎድሮስ፡ ዘመነ፡ መገገሥት በሚሲዮናውያን፡ ሳቢያ፡ ከዚያም፡ በኋላ፡ የእንግሊዝ፡ ጦር፡ መቀደካ፡ ካዲ፡ የአፄ፡ ቴዎድሮስን፡ ጦር፡ ከማጥቃት፡ በመጣበት፡ ጊዜጥቂት፡ ኢትዮጵያውያን፡ ወደውጭ፡ ተወስደው፡ እንዲሚሩ፡ ተደርገዋል ። እነዚህ፡ ውስጥ፡ በኢትዮጵያ፡ ታሪክ፡ ፊት፡ ጉዳተው፡ የሚታዩትን፡ ብንጠቀስ፤ ደስታ፡ ጉባው፡ ኋላ፡ ከንቲባ፡ ገብሩ፡ በመባክ፡ የታወቁትና፡ ደክተር፡ ወርቅነህ፡ ወደገም፡ ሀኪም፡ ወርቅነህን፡ (በውጪ፡ ሀገር፡ ስያሜአቸው፡ ደክተር ማርቲን፡ በመባክ፡ ደጠራኩ) እና፡ ነሲብን፡ እንጠቀሳለን ። በአፄ፡ ምኒልክ፡ ዘመን፡ በርከት፡ ያኩ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ወደውጭ፡ ሀገር፡ እየተካኩ፡ ተምረው፡ በመመከስ፡ ሀገራቸውን፡ እንዲገካዋል ። እነዚህ፡ ስማቸው፡ ጉዳት፡ የሚታወቀውን፡ ከመጥቀስ፡ ያህክ፡ አፈወርቅ፡ ገብረዓሱስ፡ ተከከሐዋርያት፡ ገብረሐይወት፡ ባዲክዳኝ፡ አከቃ፡ ታዲያ፡ እንጠቀሳለን ። በአፄ፡ ኃይለሥላሴ፡ ዘመን፡ እያኤ፡ ኢትዮጵያውያን፡ በዓከም፡ ዙሪያ፡ በሰፊው፡ ተሰማርተው፡ መማር፡ ችለዋል።

ውጭ፡ ሀገር፡ ተምር፡ መመከስ፡ ዓካማው፡ ኢትዮጵያውስጥ፡ ከሠጥ፡ የማይቻለውን፡ ጥበብ፡ ከመቀሰምና፡ ኋላም፡ በተገባዊው፡ ዕውቀት፡ ሀገርን፡ ከመርዳት፡ ቢሆንም፡ ችግር፡ እስከተኳል ። ይህ፡ ችግር፡ በኢትዮጵያውስጥ፡ ብቻ፡ የተፈጠረ፡ ሳይሆን፡ በአያኤ፡ ታዲያ፡ ሀገሮች፡ መካከል፡ እንገብጋቢ፡ ጥያቄ፡ ሆኖ፡ ያገኛል ። ከምሳኤ፡ ዘመናዊነት፡ ወደገን፡ ከአደገት፡ መሠከጠን፡ የሚከው፡ ጥያቄ፡ በዙ፡ የሚያወያይ ነጥብ፡ ሆኖ፡ ያገኛል ። የውጭውን፡ ትምህርት(ማክት፡ እስተሳሰብ፡ ፍክሮችና፡ ዕውቀት፡ ተከናውኖ፡ ባህክ፡ ወዘተ) እንዳክ፡ እንበሰብሰብ፡ ማስገባት፡ ትምህርት፡ የሚባክ፡ ከሆነ፡ ወደገም፡ ዘመናዊነት፡ የሚያሰኝ፡

2-ሀዲስ፡ ዓካማዓህ፤ ትምህርትና፡ የተማሪ፡ ቤት፡ ትርጉም፤ እርቲስቲክ፡ ማተሚያ፡ ቤት፤ ፲፱፻፵፯ ዓ.ም ገጽ፡ 107 ።

ከሆነ፡ ከዚህ አኳኑ ችግር፡ መኖሩን፡ ማስጠንቀቂያዎችና፡ ማሳሰቢያዎች፡ ከምሁራን፡ ኢትዮጵያውያን፡ በኩል፡ ተሠንዝሯል። ከምሳሌ፡ ነጋዴራሱ፡ ገብረሐይማኑ፡ ባዶከዳኝ፡ መንግሥትና፡ የሐዘብ፡ ስስተደደር፡ በሚከው፡ መጽሐፋቸው፡ ሲገክጹ፡ እንዲህ፡ ይካኩ፤

ያንድ፡ ስገር፡ ሥርዓት፡ ---ምንሱ፡ የተደካደከ፡
ቢሆን፡ ከኢካው፡ ስገር፡ ሐዘብ፡ የተመቸ፡ ሥርዓት፡
እድሆንም = ሐዘብ፡ የሚወድ፡ ከባሕሪው፡
የሚመቸ፡ ሥርዓት፡ ሲያወጡክት፡ ነው =
ስከዚህም፡ እንደንዲ፡ የአገራችን፡ መኳንንት፡
ወደም፡ ሹማምንት፡ እስቀድመው፡ የተምህርት፡
ቤት፡ ሳያቆሙ፡ የኢርፓን፡ ሥርዓት፡ እናገባ፡
ብከው፡ ቢጥሩ፡ ከንቱ፡ ድካም፡ ነው = (ገጽ፡ 120)

ዘመናዊ፡ ትምህርት፡ ከመቀሰም፡ ዕድክ፡ ያገኙት፡ ወጣቶች፡ ከባህሪያቸውና፡ ጋር፡ ያካቸው፡ ቅራኔ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ ከሰፊው፡ የከተማና፡ የገጠር፡ ሐዘብ፡ ጋር፡ ያካቸውን፡ ባዕድ፡ ሁኔታ፡ ሐዲሱ፡ ባከማየሁ፡ እንዲህ፡ ሲኩ፡ ይገክዳታል፤

---ወጣቶች፡ መጀመሪያ፡ ከዘመናዊው፡ ትምህርት፡
ቤት፡ እዲሱን፡ ትምህርት፡ ጥበቡን፡ ከባሕድ፡
የኑር፡ ስራት፡ ጋር፡ ተምረው፡ እንደ፡ ወጡ፡
ከብዙ፡ ሚኒዮን፡ ሐዘብ፡ መሀከል፡ ዘመናዊውን፡
ትምህርት፡ የመመር፡ አድክ፡ ማገኘታቸውን፡
ከህዝባቸው፡ ሀዋርያት፡ ከመሆን፡ እንደ፡
ተጠሩ፡ ቆጥረውት፡ በፍጹም፡ ያገርና፡ የወገን፡
ፍቅር፡ የተማሩትን፡ ካክተማረው፡ ወገናቸው፡
ከማካፈል፡ ተሰናድተው፡ በዩተመደቡበት፡
ክፍል፡ ሲማሩ፡ እዚያ፡ የሚያውቁት፡ ያካሰቡት፡
ካዲ፡ የተመሰረተ፡ ያስተሳሰብ፡ የስራና፡ የኑር፡
ወዘተርፈ፡ ስራት፡ ይገጥማቸውና፡ ያሳብም፡
የምነትም፡ መታወክ፡ ያፈጠርባቸዋል።

ወንጌክኛው፡ ዳኛ፡ ገፅ፡ 5።

ደስተር፡ ገርማ፡ አማራጭ፡ በበኩካቸው፡ በጥንታዊውና፡ በዘመናዊው፡ ትምህርት፡ መካከል፡ ያከውን፡ ክዋነት፡ ካሳዩ፡ በኋላ፡ በተጨማሪም፡ ዘመናዊ፡ ትምህርት፡ የቀሰመ፡ ተማሪ፡ ከሰፊው፡ ህብረተሰብ፡ ጋር፡ ከመዋሀድ፡ ያከውን፡ ችግር፡ በጽሑፎቻቸው፡ ካዲ፡ እሥፍረዋል። የወጪው፡ ትምህርት፡ ከሀገሪቱ፡ የአኗኗርና፡ ያስተሳሰብ፡ ባህልና፡ ዘዴ፡ ጋር፡ ተጣጥሞ፡ የሚደራጀ፡ ባዕድ፡ ከሆነና፡ መምህራኑን፡ ጭምር፡ ችግር፡ የሚፈጥርባቸው፡ መሆኑ፡ ከታወቀ፡ በጥንቱና፡ በዘመናዊው፡ ትምህርት፡ መካከል፡ ምን፡ ዓይነት፡ ሚዛን፡ መኖር፡ ይገባዋል፡ የሚከው፡ ጥያቄ፡ እቢዱ፡ ቦታ፡ ተሠጥቶት፡ ወደደት፡ ኢደረገበት፡ የሚገባ፡ ነጥብ፡ ነው፡ ብክን፡ እናምናክን። በተጨማሪም፡ መታየት፡ ይገባዋል፡ የምንከው፡ ኢካው፡ ነጥብ፡ በስገር፡ ቤትም፡ ሆነ፡ በውጭ፡ ሀገር የተገባዊው፡ ትምህርት፡ ሀገሪቱን፡ ወደክማት፡ ደረጃ፡ ያደርሳታል፡ ወዲያ፡ የሚከውን፡ ነው።

፫ ትምህርትና፡ ክጣት ፤

ትምህርት፡ ወደክጣት፡ ከሚያመሩት፡ መሣሪያዎች፡ እንዲ፡ መሆኑ፡ አይካድም፤ ነገር፡ ገን፡ ምን፡ ዓይነት፡ ትምህርት፡ ከኢትዮጵያ፡ ክጣትና፡ ዕድገት፡ ይበጃክ፡ የሚከው፡ እቢዱ፡ እከራካሪና፡ እሳሳቢ፡ ነጥብ፡ ነው።

ደህ፡ ጥያቄ፡ በተከያዱ፡ ጊዜ፡ ተሠራጭ፡ ከዓካቲት፡ ፲፱፻፺፯፡ ም፡ ቀደም፡ ሲክ " ሲክተር፡ ሪቪው " ተብሎ፡ በመጠራት፡ የታወቀው፡ ሥርዐተ-ትምህርት፡ እንደ፡ እዲስ፡ ከስተት፡ የቀረበበትን፡ ጊዜ፡ እናስታውሳለን። በእሁኑ፡ መንግሥት፡ የታቀደውና፡ በሥራ፡ ካዱ፡ ያከው፡ ስርዐተ-ትምህርትን፡ ከሰፈው፡ ሕዝብ፡ በማዳረስ፡ በኩክ፡ ያደረገውን፡ እስተዋጽዖ፡ መገምገም፡ ተገቢ፡ ይመስለናል። በውጭ፡ ሀገር፡ የሚሚረውን፡ በሀገር፡ ውስጥ፡ በዘመናዊ፡ ትምህርት፡ ቤት፡ በመመርጥ፡ ካዱ፡ ያከውና፡ ጨርሶም፡ በሥራ፡ ካዱ፡ የተሠማራው፡ ምሁር፡ በሕብረተሰቡ፡ ውስጥ፡ ምርታማ፡ መሆን፡ የሚችልበት፡ ዘዴ፡ ተጠንቶ፡ መገኘት፡ ይኖርበታል። ትምህርት፡ ቤት፡ የገባ፡ ሁኑ፡ ምሁር፡ ነው፡ ኪቀ፡ ነው፡ ማከት፡ አይቻልም፤ ፈጸክ፡ ቆጠራ፡ ራሱን፡ ችሎ፡ ትምህርት፡ እንደሚደባክ፡ ሁኑ። ምሁር፡ የሚያሰኘው፡ ከህብረተሰቡ፡ ጋር፡ ያከው፡ ገዥነት፡ ዕውቀቱን፡ ወደቆሳቀሳዊ፡ ሀብት፡ መከወጥ፡ የሚችልና፡ ከሰው፡ ክፉ፡ ደህንነትና፡ እንቅስቃሴ፡ ጠቃሚ፡ የሆነ፡ እስተዋጽዖ፡ ማድረግ፡ ሲችል፡ ነው፡ ብክን፡ እናስባለን። በዚህ፡ አኳያ፡ ከዛሬ፡ መቶ፡ ዓመት፡ በፊት፡ ጃምሮ፡ ውስጥና፡ ውጭ፡ የተማረው፡ ምሁር፡ ምን፡ ዓይነት፡ እስተዋጽዖ፡ እንደበረከተ፡ መገምገም፡ ይኖርበታል። በዓለሰው፡ ዘመን፡ የዚህ፡ ክፍክ፡ ምርታማነት፡ እንቅስቃሴነት፡ ምን፡ ያክክ፡ ነው፡ የሚከው፡ መጠናት፡ ይኖርበታል። ምርታማ፡ ከመሆንስ፡ ምን፡ ሁኔታዎች፡ መኖር፡ እከባቸው፤ ሁኔታዎችን፡ ከመፍጠር፡ ምሁሩ፡ ምን፡ ያክክ፡ ጥረትና፡ ድካም፡ ያደርጋል።

እንደ፡ ኢትዮጵያ፡ ያኩ፡ ታዲያ፡ ሀገሮች፡ ከተጋፈሟቸው፡ የውስጥና፡ የውጭ፤ እስኩቶ፡ ከመውጣት፡ ብኩም፡ ራሱን፡ ከመቻክና፡ በራሱ፡ ከመንቀሳቀስ፡ ብርቱ፡ ጥረት፡ እንደሚያስፈልገው፡ ተደጋግሞ፡ ይነገራል። ካዱ፡ ከተጠቀሱት፡ እስኩቶ፡ እንግርና፡ ከትምህርት፡ እውራረስ፡ ዘዴ፡ ጋር፡ መታደት፡ ያከባቸው፡ ነጥቦች፡ እኩ፡ ያንድን፡ የትምህርት፡ ሥርዐት፡ ጥንካሬ፡ ከመገምገም፡ የትምህርቱን፡ መርሆ፡ ማደት፡ እንደኛ፡ መገንድኪሆን፡ ይቻላል። የትምህርቱ፡ ሥርዐት፡ ከፖለቲካውና፡ ከኢኮኖሚው፡ ሥርዐት፡ የማይካድ፡ ነው፡ ቢባልም፡ እንግራዊነትን፡ የመጠበቅ፡ ርምጃው፡ የውስጡ፡ ባሕርዩ፡ እውቀቀር፡ ከወሰነው፡ ይቻላል። ደህን፡ ስንክ፡ ትምህርት፡ ከእንድ፡ ሀገር፡ ዕድገት፡ የበኩሉን፡ እስተዋጽዖ፡ ማድረግ፡ ስከሚችል፡ በኢትዮጵያ፡ ተጠጣጭ፡ ሁኔታ፡ ሀገሪት፡ ራሷን፡ ችካ፡ በዕድገት፡ ጉዳና፡ እንድትጓዝ፡ ምን፡ ዓይነት፡ ተማሪዎች፡ ምን፡ ዓይነት፡ ምሁራን፡ ምን፡ ዓይነት፡ መሪዎች፡ የማፍራት፡ ዕቅድ፡ ተበጅቷል፡ ከማከት፡ ነው። እንድ፡ ሀገር፡ በዕድገት፡ እሁዝ፡ መጠመር፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በክጣት፡ በኩክ፡ በቂ፡ እንቅስቃሴ፡ ከማድረግ፡ የትምህርቱ፡ እውቀቀር፡ ሁኑ፡ ገብ፡ የሆነ፡ ጠባዊ፡ ኪናረው፡ ያስፈልጋል። የሚክ፡ እስተዋደት፡ እኩ። ትምህርቱ፡ ንድፈ-ሀሳባዊ፡ ጥናትና፡ የሚያስተናገድ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ በተግባር፡ ጭምር፡ የሚገክድ፡ መሆን፡ ይኖርበታል። የሚክ፡ ተጠማሪ፡ ሀሳብም፡ እከየትምህርት፡ እሰጣጡ፡ ሁኔታ፡ ተማሪውን፡ ተቀባዩ፡ የሚያደርግ፡ ብቻ፡ እንዲያሆን፡ ተማሪው፡ ፈጣሪና፡ ሀሳብ፡ እፍካቂ፡ እንዲሆንቱና፡ ተመራማሪም፡ እንዲሆን፡ የሚያበረታታ፡ መሆን፡ እንደከበት፡ የተከያዱ፡ ምሁራንና፡ ኪቃውንት፡ ይገክጽኩ። ተማሪው፡ ፈተና፡ ከማከፍ፡ ብቻ፡ በቃኩ፡ የመሸምደድ፡ ጠባዩ፡ እንዲደጠጋው፡ የ

ትምህርት፣ ዌዛት፣ በሚገባ፣ አገደረዳው፣ የማድረግ፣ ጥረትና፣ ዘዴ፣ የሚያስፈልገው፣ ያመስለኛል = እነዚህ ገ፣ መሰከ፣ ዘዴዎችና፣ ስኬቶች፣ ከመርህ-ትምህርት፣ ዌዛት፣ ጋር፣ ተጣምሮ፣ አገደረዳው፣ ከማድረግ፣ ጥረት፣ ጋር ሀገሪቱ፣ ራሷን፣ ቸካ፣ እንድትገባቀሳቀስ፣ ከማድረግ፣ ከሚወስድ፣ ፖሊሲ፣ ጋር፣ ማራመዱ፣ ጠቃሚ፣ አገዳሚ ሆነ፣ የሚቀርብ፣ ሀሳብ፣ እኩስ = እዚህ፣ ካዲ፣ ትምህርትና፣ የትምህርት፣ ፍክሰፍናን፣ አስመክታቶ፣ ሰፊና፣ ጥክቆ፣ ጥናት፣ አገደደረገበት፣ ሀሳብ እናቀርባለን።

0/ ትምህርትና፣ ፖለቲካ

በየአሁን፣ ትምህርት፣ ከገዢው፣ ከፍክ፣ የፖለቲካና፣ የባህክ፣ የኢኮኖሚና፣ ፍክሰፍና፣ ማሰራጨያና፣ ማራመዷል፣ በማድረግ፣ ያጠቃሚው፣ ያሁን፣ ስኬታማም፣ የትምህርት፣ ሥርዐቶች፣ የሕዝቡን፣ ፍካጉት፣ ከማገገጠን፣ ፈንታ፣ የገዢውን፣ ከፍክ፣ ርዕዮተ-ዓለም፣ ከማጠናከር፣ መሣሪያ፣ በመሆን፣ ያገኘባቸው = እዚህ፣ ምሳኢ፣ ስድርገን፣ ከመውሰድ፣ ያህክ፣ በቀድሞ-የካቲት፣ ዘመን፣ ሥርዐተ-ትምህርት፣ የሚከተለው፣ የምዕራባውያንን፣ ፍክሰፍናና፣ የገዢውን፣ ከፍክ፣ ርዕዮተ-ዓለም፣ የሚደግፍ፣ ነበር = ከ፲፱፻፺፯ ዓ.ም፣ በኋላ፣ ደግሞ፣ የወታደራዊው፣ መገጋገሚያ፣ የሚከተለውን፣ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና፣ የሶሻክ፣ ርዕዮተ-ዓለም፣ ከማሠራጨትና፣ የትምህርት፣ መስጫ፣ መድረኮችን፣ ከመጠቀም፣ ሥርዐተ-ትምህርትን፣ መከወጥ፣ ነበረበት = በዚህምትምህርት፣ ቤቶች፣ የማርክሲስት፣ ኬኒንስት፣ (የምሥራቅ፣ እውሮጳን) ፍክሰፍና፣ አገደከተኩ፣ ተደርጓል = ያሁን፣ ዓዲት፣ ከውጥ፣ ከገባት-ህኪና፣ ከሀገሪቱ፣ ዕድገትና፣ ከሚታ፣ ከሰው፣ ከፍ፣ መመሳሰልና መፈቃቀር፣ የሚያደርገው፣ አስተዋጽኦና፣ የሚጣወተው፣ ሚና፣ መጠናት፣ ያኖርበታል፣ ብዙን፣ አናስባክን።

ትምህርትና፣ ፖለቲካን፣ አስመክታቶ፣ በቀድሞ፣ የካቲት፣ ዘመን፣ የነበረውን፣ ሁኔታ፣ ለገመረምሮ፣ የተማሪዎችና፣ የመምህራንን፣ ተገኝና፣ አንቀስቃሴ፣ አናገኛክን። ተማሪዎች፣ በትምህርት፣ አካባቢ፣ ካገኙት፣ ገንዘቢ፣ በመነሳት፣ ጥቆናን፣ ብዝበዛንና፣ የፍትሕን፣ መጓደክ፣ በመቃወም፣ የነበረውን፣ ሥርዐት፣ እፍርሶ፣ በአዲሱ፣ ሥርዐት፣ ከመተካት፣ ስቢዴ፣ ታሪካዊ፣ አንቀስቃሴ፣ ስድርገዋል። በተገካቸውም፣ ወቅት፣ ከሕዝቡ፣ በርከት፣ ያኩ፣ ጥቅሞችን፣ አበርክተዋል። ባሁኑ፣ ጊዜ፣ ደግሞ፣ የተማሪው፣ ገቢናቂ፣ ሚና፣ አካተሞ፣ ከኢኮኖሚ፣ ሕብረተሰብ፣ ከፍኩች፣ ሚናውን፣ የከቀቀ፣ ያመስካል። የተማሪ፣ ገቢናቂ፣ ሚናውም፣ የተማሪ፣ ፖለቲካ፣ የሚነሳበትና፣ የሚወድቀበት፣ ሁኔታ፣ ምን፣ አገደሆነና፣ ምንሱ፣ ዓዲት፣ ሚና፣ መጣወት፣ አገደሚቸክ፣ አገደትሱ፣ መታየት፣ አገደከበት፣ ሂደቱን፣ መመርመር፣ ተገቢ፣ ያመስለኛል።

ስምና፣ ወርቅ፣ ስኬትምህርት፣ በኢትዮጵያውያንና፣ የተጠኑ፣ ጥናቶችና፣ በመጠናት፣ ካዲ፣ ያኩትን፣ በየጊዜው፣ ከአገባብን፣ አሳጥሮ፣ ያቀርባል። ብዙ፣ ኢትዮጵያውያን፣ ምሁራንም፣ የዚህን፣ ርዕሰ፣ ጠቃሚነት፣ በመገንዘብ፣ ወደፊት፣ ብዙ፣ ምርምር፣ አገደደደርጉ፣ ስናበረታታ፣ በተከደም፣ እዚህ፣ ቀደም፣ ስኬታ፣ ሀገር፣ የትምህርት፣ አሰራር፣ ዘዴ፣ ያጠኑ፣ ሁኑ፣ ከኢትዮጵያ፣ ሁኔታ፣ ጋር፣ በማገናዘብ፣ ጽሑፎች፣ እንደኩ፣ እንገብዛለን።